

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1494 usque ad annum 1507

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1769

VD18 90118448

Liber CXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67025](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67025)

HISTORIÆ
ECCLESIASTICÆ
LIBER CXIX.

ALEXANDER VI. PAPA.
MAXIMILIANUS I. OCCIDENT.
IMPERATOR.

§. I.

*Caroli VIII. conversio, ac vitæ Chri-
stianæ propositum.*

Hucusque Carolus VIII. nonnisi in lu-
xuriam effusus, gloriæ humanæ cu-
piditatibus intumescebat: Ast de-
repente manus Domini cor ejus tetigit,
Unde lascivis mulierum amoribus vale-
re

Sæcul. XV.
A.C. 1498.
Comm. l. 8.
c. 18.

O 4

Sæcul. XV
A.C. 1498

re iussis, plura alia, quibus scatebat, vitia correxit, regni que sui corruptelas tollere statuit; hinc subditorum querelas ipse excepit, eorumque lites composuit, corruptos iudices e sui officii gradu deiecit, & tribunalium normam ad pristinam integritatem revocare proposuit, abolitis sumptibus, ac gratuitis pro iudicario labore donis, quæ sportulæ vocantur; præterea animo constituit, populum tributis exonerare, eaque ad duodecim centena librarum millia restringere, quæ non nisi ex consentientibus regni Ordinibus, ac duntaxat pro insolitis necessitatibus exigentur. Insuper Rex voluit, ut deinceps ad regie familie victum, cultumque necessarij sumptus, aut speciales expensæ ex regio censu, atque avitis coronæ juribus solverentur. Commineus quoque testatur, ipsum exoptasse, ut si fieri posset, Episcopus solo suo Episcopatu, non aliis item beneficiis provisus viveret, omnesque Antistites, remoto quocunque ad aulam accessu, in suis Ecclesijs residerent; copiosas etiam in pauperes effudit eleemosynas, frequentius Andegavensi Episcopo sua peccata sacra confessione aperuit, verbo, tam sancta, tam pia concepit melioris vite proposita, ut inter postrema, quæ cum nonnullis amicis miscebat colloquia, effatus

tus esset, quod firmiter statuerit, ac optulante Dei gratia speret, se nunquam ul-
Sæcul. XV. A C. 1498.
ulum peccatum lethale commissurum, imo dicebat, se toto corde exoptare, ut minora etiam piacula penitus effugere posset.

§. II.

*Præclarum Regis facinus erga quam-
dam Puellam.*

Proborum iudicio tam exoptata Regis mutatio adscribitur luculento continentiae specimini, quod ultimo Astæ comorans ediderat: ibi enim, cum sero vespere de more sese in cubiculum suum reciperet, invenit adolescentulam incredibili venustate insignem, quam Regis famuli ad obscænas ejusdem voluptates turpe ministerium conferentes in cubile regium introducebant: Hæc coram B. Virginis imagine, quam in quodam angulo lectum inter & parietem forte conspexerat, in genua procumbens, tota lacrimis diffuebat; Rex plorantem reperiens, doloris causam sciscitatur, illa vero per eam, quæ in hac imagine exprimeretur, quæve, si Virginitatis jacturam fecisset, nequidem Dei Mater esse voluisset, efflictim Regem obtestatur, ut pudori ipsius consuleret, addens, se ur-
gente

Sæcul XV.
A.C. 1498.

gente extremæ paupertatis necessitate
cuidam ex regiis famulis pro turpi quæ-
stu a suis parentibus divenditam fuisse.
Puellæ vicem Rex vehementer dolebat,
atque aliunde ex ingenua, ac simplici
Virginis indole veritatis testimonium col-
ligens interrogat, an nunquam hactenus
cujusdam honesti Viri nuptiæ eidem
fuisent oblatae; cum vero illa quemdam
Astensem mediocris fortunæ civem no-
minaret, Rex illum protinus unacum fi-
liæ Parentibus accersiri jubet, & ipse cum
illis de connubio, ac dote paciscitur,
eamque illi ante nuptias numerat, pium
tamen opus religiosa taciturnitate ce-
lari jubet. Ab illo temporis articulo
mores suos corrigere, ac Clerum ad re-
ctam vivendi normam reducere serio
cogitavit, necnon abusum, quo simul plu-
ra possidebant beneficia, quantum in ipso
erat, tollere conatus est; cumque antea
in turpem verborum obscænitatem pro-
nus dilaberetur, jam adeo linguam suam
coercebat, ut ea non uteretur, nisi ad
verba, quæ sanctum Dei timorem, ac
tenerum populi sui amorem exprime-
rent.

§. III.

Sæcul. XV.
A.C. 1498.*Carolus VIII. Ambasiæ mortuus.*

Jam longiori tempore Rex Ambasiæ in
 arce sua diversabatur, die vero septima
 Aprilis hujus Anni pridie ante Domi-
 nicam Palmarum Reginam manu duce-
 bat, ut cum illa adolescentes in subjecto
 arcis atrio pila ludentes conspiceret, cum-
 que porticum satis sordidam ac ruinæ
 proximam cum conjuge ingrederetur, ad
 januam, utpote quæ valde depressa e-
 rat, toto impetu caput allisit, ad pilæ
 tamen lufum festinavit, quo necdum in-
 cæpto aliquamdiu substitit, non nisi de
 rebus sacris colloquia miscens. Verum
 ad secundam mediæ diei horam per ean-
 dem porticum transiens derepente apo-
 plexia tactus in terram resupinus cor-
 ruit, ubi mox stramineæ culcitrae satis
 laceræ, ut testatur Comminæus, forte
 in porticu obviæ imponitur, ibique con-
 tinuas novem horas permansit, nimirum
 usque ad undecimam noctis horam, qua
 animam exhalavit; tanta autem erat a-
 poplexiæ violentia, ut nullo medicamine
 Rex vires revocare potuerit, nihilomi-
 nus jam tertio fugientem revocans ani-
 mam, non alia proferebat verba, quam
 quibus Dei opem ac Sanctorum suffra-
 gia,

Comm. l. 8.
c. 18.

Gaguin. l. 12

Addit. ad

Monstr. post

vol. 3.

Bellef. hist.

Car. VIII.

III.

Sæcul. XV
A. C. 1498.

gia, quos impensius colebat, implorare solitus erat: Tandem vero tertia vice quelam recuperans, placide exspiravit, Anno ætatis suæ vigesimo octavo, minus tribus mensibus, Regni vero decimo quinto.

§. IV.

Varia opinio de causa mortis suæ.

Belles. hist.
Car. VIII.

Ceterum effusa in populum fama variam mortis causam divulgabat, pro veteri vulgi more, quo post insolita ac subitanea Principum fata singuli de genere obitus inter se mussitant. Refert Belleforestus, Regem ex venenato mallicitrei odore periisse; verum id compluribus Historicis veritatis specie destitutum videtur. Medicorum sententia eo abijt, absumptum fuisse apoplexia per noxiam pituitæ distillationem provocata, cui tamen malo per crebras alvi purgationes obviari potuisset: nil certius autem hæc super re statui valet, quam quod nulla salutis cura, nullove artis medicæ auxilio Regis vita ad longius curriculum protrahi potuisset; primævo enim naturæ vitio debilissima corporis affectione laborabat, quam insuper singulis diebus flagitiosa, ac perdita libidine magis extenua-

tenuabat, cum tamen licentior ejusmodi saecul. XV.
A.C. 1498.
 vita firmissimas quoque corporum opti-
 me constitutorum vires enervasset. Ce-
 terum illi deformitas corporis, ac nota-
 bilis vultus foeditas erat, humeros gesta-
 bat prominentes, loquela tardus, ac ti-
 tubans, cetera oculos habebat acutos, ac
 scintillantes, viguit ingenti impetu ad
 res magnas suscipiendas, caruit tamen
 in susceptis constantia; commendabatur
 bonitate, humanitate ac mansuetudine
 erga omnes, adeo, ut toto vitae suae tem-
 pore nullum ex famulis a se dimisisset,
 tantopere ab ipsis amatus, ut praeter
 quemdam satellitem alius quidam illius Sainte Mar-
the hist. de la
maison de
France
 famulus comperto ejus obitu exanimis
 corruerit; id tamen Regi vitio datum,
 quod iussa sua sperni, negligentius in-
 dulisset.

Corpus ejus in arce Ambasiana soli-
 dos octo dies publice expositum, tandem
 ad Ecclesiam S. Dionysii delatum est, u-
 bi prope Altare sepulturæ mandabatur.
 Testatur Comminæus, tam solemnem Comm. l. c.
 funeris pompam fuisse, ut ea Prædeces-
 sorum omnium exequias superaret. Ga- Gaguin. l. II
 guinus eo tempore praesens refert, Ca-
 daver, comitantibus ordine ac veste lu-
 gubri Principibus, atque primoribus, auli-
 cis, & Ministris numero plusquam millibus
 septem, Parisios usque deductum fuisse, &
 præ-

Sæcul. XV.
A. C. 1498.

prælucentibus quadringentis facibus, quas totidem pauperes pullis tunicis indu-
ti præferebant, cunctas sodalitates solem-
ni ritu obviam processisse, illudque ad Ab-
batiam S. Dionysii conduxisse. Nullos
liberos vita superstites reliquerat Caro-
lus; tres enim, quos ex Anna de Britan-
nia susceperat, præmatura mors ante
annum ætatis quartum abstulit, Filiam
præterea genuit, nomine Annam de
Francia, quæ tamen vix nata fati cesse-
rat. Unde Aureliæ Dux proximus hæ-
res, regni que successor salutatus est.

§. V.

*Aurelicæ Dux Caroli successor, Lu-
dovicus XII. nuncupatus.*

Gwicciard.

l. 3.

Comm. l. 8.

s. 20.

Bellef. l. 6. c. 1

Aureliæ Dux, qui quarto propinquitatis gradu Carolum contingebat, tum
emenso necdum trigesimo septimo æta-
tis anno, Blesis continuo morabatur.
Rege vix mortuo Aulici, atque Ministri
Ducem adeunt, Caroli obitum nunciant,
novoque Regi suo obsequium deferunt.
Nec tamen deerant Optimatum nonnulli,
qui primo secreta indignatione adeptum
folium Duci invidabant, demum omnino
eum a regia dignitate arcendum contem-
debant, eo quod arma in Regem suum
sumpsisset. Alii ex adverso affirmabant,
Ducem

Ducem jure agnationis, atque avitis Re Sæcul. XV.
 gni legibus ad sceptrum vocari, nec ab A C 1498.
 ullo impediri posse: quapropter spretis
 eorum querelis, qui Aurelianensem co-
 rona ipsi jure debita, ac nonnisi merito-
 rum suffragio imposita spoliari exoptave-
 rant, ipse die vigesima septima Maji Re-
 mis ritu solemniter unctus est.

§. VI.

*Remis unctus & apud S. Dionysium
 coronatus.*

Die prima proximi Mensis Julii apud *Ferron. in*
 S. Dionysium Aurelianensis Dux pro *Lud XII.*
 more in Regem coronatus, postera die *Paul. Emil.*
 solemniter pompa Lutetiam Parisiorum in *in Lud XII.*
 gressus est. Præcipue eo curas intendit, *Comm. l 8.*
c. ult.
 ut primo sextam tributi partem con-
 donaret, demum vero ad tertiam restrin-
 geret; quippe Populi sui salutem intentus,
 toto regni sui tempore omnem navabat
 operam, ut tanquam Regiminis sui Du-
 ces sequeretur lenitatem, atque pruden-
 tiam, illorum etiam Ministrorum opera
 utebatur, quos morum integritas atque
 animus a privati quæstus studio alienus
 præprimis commendabat, quique in o-
 mnibus rationis, ac fidei præscripta in-
 consilium adhibere probabantur. Præ-
 terea per asperum diutinæ adversitatis
 suæ

Sæcul. XV.
A. C. 1498.

suæ rudimentum prudentior, atque ad commiserandum facilius factus, propria experientia didicit non modo pericula, quæ effrænem pro summo imperio dominandi cupiditatem comitantur, sed etiam regiminis rigorem temperandi necessitatem. Præcipue vero egregium moderationis suæ specimen tum edidit, cum folio recens conscenso a nonnullis concitaretur, ut injurias sibi antea illatas ulcisceretur, responderet: *non est Regis Francorum vindictam sumere de injuriis Duci Aurelianensi illatis.* Hinc etiam in Comitissam Bellojoviensem, quæ olim aperto odio Ducem insectabatur, adeo nullam parabat ultionem, ut nequidem doloris memoriam retinuisse ostenderet; insuper libellum tenere solebat, cui eorum nomina, a quibus offensus esset, inscripsit, haud alio ex fine, quam ut luculentiori benevolentia delicti veniam concederet; Christus enim, inquit, æque pro illis ac pro me mortuus est. Vox Heroe digna, sed præprimis Rege Christianissimo dignissima! Coronatione peracta ex edicto Senatus sui se non modo Galliarum, ac utriusque Siciliae Regem scripsit, sed etiam Mediolanensium Dux nominari voluit; illius enim imperium ut supra meminimus, jure Aviae suæ Valentinæ Vice - Comitis sibi deberi

deberi contendebat. Quamprimum ergo Sæcul. XV.
A.C. 1498.
Rex salutatus erat, Legatos decrevit ad
Papam, Venetos, & Florentinos, quibus ad-
eptum Franciæ solum significabat; ter-
tio autem post mense literas gratula-
tionis, ac præteritorum excusationes re-
cepit, ejusmodi tamen obsequium Regi
nullatenus præstabant Fridericus Neapo-
lis Rex, nec Ludovicus Sfortia Mediola-
nensium Dux, eo quod hi Galliarum Re-
gem in hostium suorum numero habe-
rent.

§. VII.

*Fœderis auspicia inter Papam, Ve-
netos, Florentinos, &
Gallos.*

Ab illo temporis articulo varia sancie-
bantur fœdera, ac præprimis Ale-
xander VI. Ursinos in gratiam recepit,
summe tamen infensus permansit Fride-
rico Neapolis Regi, eo quod is filiam suam
Cæsari Borgiæ, notho Papæ filio, in
matrimonium tradere renuisset. Veneti
quoque in Ludovici Sfortiæ interitum
conjurabant, quod is ampllandi imperii
conatibus eorum obsisteret, ac Pifarum ur-
bem in suam potestatem redigere tenta-
ret, quam tamen illi dominio suo ad-
jungere nitebantur: Florentini etiam
urbes suas recuperare omnibus votis au-
Hist. Ecclesiast. Tom. XXXI. P hel-

Guicci. l. 3.

Sæcul. XV.
A. C. 1498.

helabant, eoque ex fine bellum inferebant. Omnes hi tres privatis suis commodis stimulati, cum Ludovico XII. Galliarum Rege armorum societatem inire certabant.

§. VIII.

Divortium Ludovici Regis cum Joannâ Conjuge sua.

*San-Gelas.
Hist. Lud.
XII.*

Amplissimam Pontificis rebus occasione inopinatus aperuit casus: Ludovicus enim Joannam Ludovici XI. Filiam, cum junior esset, in vitus duxerat, atque adversus hæc nuptias, quas progressu temporis dissolvendas sperabat, palam reclamaverat; cum vero Ludovicus XI. Duci carceris poenam omnino minaretur, nisi ejus Filiam velut Sponsam coleret, hinc Regis iram, atque indignationem veritus, specietenus se illius maritum exhibebat. Eædem hæ rationes prævalebant toto, quo Carolus VIII. imperabat, tempore; hic enim certe sororem suam repudiari non sustinisset. Verum eo defuncto, mox Ludovicus Aureliæ Dux adeptus regni folio totus in eo erat, ut pristini status libertati assereretur, ejusque conjugium penitus nullum declararetur; Joanna enim ejus conjux facie difformis, ac corpore distorta erat, necnon propter virium

virium imbecillitatem procreandæ prolis Sæcul. XV.
 masculæ spe destituta. Ergo Ludovi- A.C. 1498.
 cus rem ad Pontificem desert, qui, ut
 propinquos suos exaltaret, Gallis fave-
 bat, proin facilem se exhibuit Regis desi-
 derio, causamque iudicibus cognoscen-
 dam ac dirimendam demandavit. Lu-
 dovicus tribus hisce potissimum ratio-
 nibus nitebatur. I. Ipfus a Ludovico XI.
 Joannæ Patre de sacro fonte susceptus
 fuit, nec Pontificis venia ad dirimendum
 spiritualis cognationis impedimentum
 intercessit. II. Non nisi vi adactus Joan-
 nam duxit; nunquam enim sponte sese
 junxisset Principissæ tam notabili diffor-
 mitate vitiatæ, ac suscipiendis liberis
 ineptæ. III. Dux nunquam matrimo-
 ni usum cum Joanna habuit. Regina
 ad hæc respondit; sibi hoc spirituale vin-
 culum inter Patrem, ac maritum suum
 nunquam innotuisse, nec sibi constare,
 quod Duci vis fuerit illata; ad tertium
 vero quod spectaret articulum, de illo ver-
 ba facere, verecundiam prohibere aje-
 bat; ceterum ut mariti sui voto annue-
 ret, se religione impediri; vehementer
 tamen mirari, iudicum suffragia in Regis
 voluntatem inclinare. Ergo hæc causa
 primo committitur Ludovico de Amba-
 sia Albiensi, & Ferdinando Lusitano Se-
 ptensi Episcopis, quibus postea Philippus
 de Lucemburgo Episcopus Cenomanensis
 P 2 adjun-

Sæcul. XV. A.C. 1498. adjungebatur. Hi testium fide comprobatum reddebant, quod Rex hisce nuptiis continuo obluctatus fuisset. Ipsa etiam Regina, cum a multo tempore aulæ vanitates pertæsa semotam a sæculi curis vitam agere desideraret, haud cunctanter matrimonii sui dissolutioni consentiebat, unde etiam Regis connubium nullum fuisse Romæ declarabatur. Equidem Pontifex primo tergiversari videbatur, eo tamen fine, ut concedendi difficultate suis consiliis magis expeditum iter pararet, atque facilius filium suum Cæsarem Borgiam, qui Cardinalitiam dignitatem exuere statuebat, in Galliis ad honorum apices eveheret.

§. IX.

Borgia Cardinalis in Franciam missus, Dux Valentinus creatur.

Arizon. in Gallia purpurata.

Borgiam itaque Pontifex in Gallias ablegat, diplomate munitum, quo Regis conjugium nullum declarabatur. Hic in Franciam delatus, astute ac dissimulanter rem agere cæperat, inquiens, nullum diploma sibi concreditum fuisse: Ast Ludovicus Rex a Septensi Episcopo, cui Borgia arcanum communicabat, rem edoctus, Cardinalem torve aspexit, ac se ad acerbiora processurum comminatus est;

Ferron. in Lud. XII.

est; tibi enim compertum esse, nuptias Sæcul. XV. A. C. 1498.
 omnino nullas Romæ fuisse declara-
 tas. His perceptis Borgia Bullam si-
 bi datam fassus, eandem Regi tradidit:
 Septensis vero Episcopus inconsideran-
 tiæ suæ poenas morte dedit, veneno, Bor-
 giæ jussu, propinato occisus.

§. X.

*Georgius de Ambasia Cardinalium
 pileo decoratus.*

Ceterum Galliarum Regem haud late-
 bat, Borgiam annuente Papa Cardi-
 nalitæ dignitati nuncium misisse, unde Burch. l. 3. Diari. MS. archiv vatic. sign. 104. p. 526.
 in obsequi nuper præstiti præmium,
 eundem Valentino Ducatu auxit, nec-
 non cataphractorum centuriam bello ac
 pace regis sumptibus alendam, eidem
 donavit unacum annua pensione viginti
 millium librarum, ac nobiliorum prædio-
 rum spe facta, quam primum Rex Medio-
 lani Ducatum occupasset. Borgia, ab illa
 die semper Valentinus Dux nuncupa-
 tus, secum quoque adferebat Cardinali-
 tium pileum pro Georgio de Ambasia,
 Archiepiscopo Rothomagensi, qui in Pa-
 trum Senatu die decima septima Se-
 ptembris celebrato Cardinalis renuncia-
 tus fuerat: Die vero vigesima sexta De-
 cembris Cardinalis S. Petri ad vincula
 tum temporis in Francia agens, Georgio
 P 3 pileum

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

pileum in Ecclesia Cainenſi Diceceſis Tu-
ronenſis ſolemni pompa imponebat; hu-
jus enim functionis executio minime
competebat Borgiæ, utpote ad proſa-
nam conditionem translato: Igitur Lu-
dovicus Rex unica Pontificis epiſtola om-
nium ſuorum votorum compos factus
lætabatur; matrimonium enim hæc di-
plomate declarabatur nullum, ſimulque
Georgius ejus cliens, ac Miniſterii ſui
Princeps Cardinalium dignitate augeba-
tur: præter hæc haud ampliora exopta-
bat Ludovicus, hinc remoto omni obice
expeditam ſibi viam patere cernebat,
ut tuto ad ſecundas cum Prædeceſſoris
ſui vidua nuptias provolare poſſet; eam
enim jam olim in amore habebat, ac
conſtanter tenerum erga illam affectum
fovebat, ſperabat etiam, Pontificis filio
beneficiis cumulato, in Alexandri ami-
citiæ, auxilioque ſpem ſibi certam repo-
ſitam fore.

§. XI.

*Neapolitani Regis filia in uxorem a
Borgia petita.*

Post hæc Borgia de Regis gratia certus,
eidem expoſuit, ſe nuptias cum Fer-
dinandi Neapolitani Regis filia ardentè
exoptare, proin nomine Pontificis obte-
ſtari ſe, ut Ludovicus ad optatum voti
ſue-

Sæcul. XV.
A. C. 1498.

successum suam quoque operam conferre
 haud dedignaretur; imo tacite ingere-
 bat, hac duntaxat lege Alexandrum Gal-
 lis suam opem impensurum: re tamen
 ipsa Cæsar Borgia sperabat, quod facile,
 si regina filia potiretur, Fridericum
 regno spoliaturus esset, simulque ejus-
 dem inaugurationem a Pontifice impe-
 traret, qui lubens assensurus esset, eo-
 quod Neapolis Regnum ad foeminas quo-
 que legitime devolvi posse contenderet.
 Verum Ludovicus Rex, qui summa pro-
 bitate nil antiquius habebat, se ju-
 ra gentium violaturum arbitratus est, si
 Neapolitani Regis Filiam in Gallis na-
 tam, ibique continuo educatam Valen-
 tini Ducis ambitioni assensu suo litaret;
 quapropter Borgiæ, ut ipse Regiam Fi-
 liam adiret, auctor fuit, totumque ne-
 gotium utriusque arbitrio, ac prudentiæ
 commisit. Borgia hac repulsa quidem
 offensus, nihilominus Principissæ con-
 nubium offerre præsumpsit; illa vero re-
 posuit, Regem Patrem suum adhuc vita su-
 perstitem esse, sine ejus autem assensu vitæ
 genus eligere, se legibus prohiberi; ad-
 ditque, se, etiamsi sui juris esset, nunquam
 commissuram, ut in præsentis rerum vi-
 cissitudine connubium fieret, ubi Neapo-
 lis Rex cum Ludovico XII. a quo multis
 tamen beneficiis aucta esset, simultates
 haberet: ast de utriusque reconciliatio-
 ne

Secul. XV. A.C. 1498. ne agi, jamque amplam futuræ concordie spem arridere, proin se, priusquam ad alia vota transfret, hujus foederis exitum præstolaturam ajebat. Dux Valentinus accepta hac repulsa, Regiæ Neapolis Filiæ nuptias missas fecit.

§. XII.

Joanna Regina a Ludovico repudiata ad Bituricas secedens, ordinem Virginum Annuntiationis instituit.

Le Mire in orig. religios. *Baillet vit. sanct. 4. Febr.* Interea Ludovicus sublatis omnibus, quæ suo connubio cum Anna de Britannia Prædecessoris sui vidua obstare videbantur, totus in eo erat, ut secundas pararet nuptias; jam enim ex sententia judicum, ac Pontificis venia, Joanna de Francia repudiata erat, æquo animo hanc injuriam tolerans: Parisienses vero acceptorum a Ludovico XI. beneficiorum memores, apertas de injustitia causæ querelas effundebant, nec deerant verbi divini Præcones, qui in suis sermonibus Regem hac super re palam arguerent. Sola erat Joanna, quæ fortis suæ iniquitatem divinæ Providentiæ favorem esse reputabat; illa enim mundi vanitates pertæsa, sese Deo penitus devovere animo constituit, ac ad Bituricensem urbem sece-

secedens, quam a Rege præter alias di- Sæcul. XV.
 tiones ad sustentationem acceperat, ibi- A.C. 1498.
 dem reliquos vitæ dies ad omnem virtu-
 tis legem transegit, simulque Annuntia-
 tarum Ordinem instituit, cujus religiosæ
 Virgines a Genuensibus rubri scapularis
 veste discernuntur; anno vero Domini mil-
 lesimo quingentesimo primo illa novi hu-
 jus institui confirmationem ab Alexandro
 VI. impetravit: præterea Bituricensis
 Academiae Collegium condidit.

§. XIII.

Florentini Savonarollæ inferfi.

Hucusque Florentini Savonarollam tan- Guic. hist.
 quam virum mira sanctitate prædi- Ital. lib. 3.
 tum, ac Prophetam a Spiritu S. afflatum Raynald. an.
 venerabantur, eumque nihil sine divini 1497 n. 15.
 luminis illustratione aggredi credebant; et seq.
 nunc vero derepente amplam adeo de
 ejus sanctitate opinionem abjiciunt, ac
 demum implacabili etiam odio illum in-
 sectantur; tam subitæ mutationis causa
 hæc erat: Cum Petrus Medicæus au-
 ctore Ludovico Sfortia Florentiam recu-
 perare frustra tentasset, Petri Fautores,
 quos ad exequenda ejus consilia in urbe
 selectos habebat, capti, ac extremo sup-
 plicio affecti fuere, ne vero populus se-
 ditionem conflaret, capitalis poenæ sen-
 tentia concubia nocte effectui dabatur,
 præ-

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

præpropera adeo festinatione, ut reorum propinquis appellandi spacium præriperetur, non sine gravissimo publicæ libertatis vulnere. Ipse quoque Savonarolla paulo antea legem sanciebat tantæ violentiæ oppido adversam: Nihilominus iidem, qui olim illius erant Amici, principales hujus cædis auctores exstiterant, & quamvis ipse in hoc scelere partem habuisse, convinci non posset, eidem tamen crimini datum est, quod reos a tam severa sententia non cohibuisset, quæ de causa plurimum de illius existimatione detractum fuit. Accessit etiam Ludovici Sfortiæ æmulatio, qui amplæ, quam Religiosus ille apud Rempublicam sibi conciliaverat, auctoritatis inimicus, nullum non movebat lapidem, ut opera Cardinalis Ascanii fratris sui summum Pontificem in Savonarollam concitaret, unde etiam quemdam Franciscanum clam Florentiam mittebat, qui contra hujus viros ejusque sermones palam declamaret: Pari quoque studio alii nonnulli Religiosi in eum invehebantur. Savonarolla hæc omnia nihilo minus moratus, pro more suo populum singulis diebus ad vitæ correctionem adhortabatur, liberiusque Principum, ac Romanæ curiæ fastum carpebat, suæque patriæ libertatem contra quascunque factiones illi inimicas strenue tuebatur. Ceterum quam effi-

efficax fuerit sacra Savonarollæ eloquen- Sæcul. XV.
A.C. 1498.
tia, luculento testantur argumento miræ
conversiones Marsilii Ficini Canonici Flo-
rentini, Nicolai Chamberti Nobilis Ger-
mani, quem is sacro Ordinis sui habitu in-
duit, cum pluribus aliis, qui facta re-
sipiscentis animi proposito idem institu-
tum professi sunt.

§. XIV.

*Savonarolla coram Pontifice ab ejus
inimicis accusatus.*

Tanta tamen erat in eum hostium Naucler.
chron. vol. 3.
gen. 50. pag.
513.
suorum invidia, ut in ejus interitum
jurantes, quadam die e suggestu dicen-
tem occidere tentarent, nec non illum
apud Pontificem accusarent, ac velut se- P. Quetif. in
vita Hier.
Savon.
Com. lib. 8.
cap. 19.
ditiosas, falsasque doctrinas populo an-
nunciantem criminarentur. Hanc in rem
quamdam ejusdem concionem ad Papam
transmittunt, in qua luxum, & Cleri
præcipue Romani licentiam vehementius
insectabatur. Alexander, cum Viro pa-
rum propensus, ac aliunde edoctus esset,
quod Savonarolla literas dedisset ad Im-
peratorem, & Franciæ, Hispaniæ, Lu-
sitanæ, atque Angliæ Reges, eosque in-
duxisset, ut disciplinam tam in Capite,
quam in membris restaurari, ac Syno-
dum generalem congregari postularent;
his acrius in eum ira commotus, Savo-
narol-

Sæcul XV. narollam in jus vocavit, ut objecta accusationum capita Romæ coram eo dilueret. Verum ille haud comparuit, sed insidiarum, quas illi ejusdem hostes pararent, excusatione absentiam purgans, duntaxat literis, quas ad Alexandrum dedit, innocentiam suam testatam fecit. Pontifex hac ejus defensione minime contentus, velut Sedis Apostolicæ rebellem habuit, ac concionandi munus illi interdixit. Savonarolla ablata sibi prædicandi facultate Ordinis sui Religiosum subrogabat, qui suscepta Hieronymi defensione palam assererat, quod omnium, quæ Savonarolla vaticinatus erat, veritatem eventus comprobaturus esset.

§. XV.

*Savonarolla a Papa excommunicatus,
& a Florentinis ad populum dicere prohibitus.*

Alexander in Hieronymum, cum Romam vocatus non comparuisset, poenas quoque excommunicationis, atque interdicti decrevit, eumque in crimen hæresis adduxit: hanc vero censuram nullam esse Savonarolla editis pluribus scriptis ostendere nitebatur, nihilominus usque ad anni hujus exordia a concionibus publice habendis abstinebat: tum vero cum Pontificis interdictum contra leges

leges latum fuisse, seque illius injustitiam, secul. XV. A.C. 1498.
 atque infirmitatem satis luculenter de-
 monstrasse, firmiter contenderet, denuo
 prædicationis officio functus est. Hanc
 Viri temeritatem indignatus Pontifex,
 illum secundo anathemate perstrinxit,
 eandem poenam comminatus Florentinis
 eidem adhuc faventibus, nisi eum prote-
 gere, ejusque conciones audire desi-
 stent. Florentini, cum ob causas nu-
 per allatas Hieronymo infensi essent, ac
 Pontificis auxilio ad recuperandam Pisa-
 rum urbem indigerent, Savonarollæ e
 suggestu ad populum dicendi facultatem
 ademerunt, imposita eidem silentii lege,
 cui & ipse parebat.

§. XVI.

*Franciscanus a quodam Dominicano in
 veritatis fidem ad subeundum ro-
 gum provocatus.*

Idem ipse Dominicanus, cui Savonarol-
 la prædicandi munus cesserat, ut su-
 pra meminimus, in quodam sermone pa-
 lam enunciabat, se, ut doctrinæ verita-
 tem, ac inculpatam Hieronymi sanctita-
 tem comprobata redderet, per medias
 flammæ illæsum transiturum; hanc con-
 ditionem a Dominicano oblatam acce-
 ptat quidam ex Ordine Minorum Reli-
 giosus, pari prodigio doctrinæ falsitatem
 pro-

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

probaturus : Cum vero Dominicanus Franciscanum, ut experimento initium daret, vehementer urgeret, reposuit ille, non sibi cum alio, quam cum ipso Savonarolla rem esse, hoc usus effugio, eo quod sibi persuasum haberet, ejusmodi probationem Savonarollæ nullatenus esse permittendam : Interim utrinque ardescunt contendendum studia, ambo coram Magistratu comparent, & Franciscanus denuo inclamat, se paratum esse, ut cum Savonarolla ardentem rogam ingrederetur, non equidem, ut incolumis, atque illæsus exiret, sed ut Hieronymus cum illo combureretur. Respondit Dominicanus : „ Ego te ad subeundum flammaram experimentum „ provocavi, ergo æquitas postulat, ut „ & ego tecum per ignem de veritate „ contendam „ idem quoque spondebat, quod omnes monasterii sui Religiosi in flammam ruentem comitaturi essent. Hujus pollicitationi & ipse Hieronymus assensit : verum cum inanis hæc esset verborum contentio, Magistratus auctoritate sancitum est, ut Franciscanus sui ipsius loco, si cum Dominicano rem experiri renueret, quemcunque alium pro arbitrio suo nominaret. Eo facto ipse Nicolaum de Pilli ejusdem familiæ Alumnum evocabat, qui tamen, cum provocationis executio urgeretur, spartam recusabat ; hanc

hanc cunctationem quidam ejusdem Ordinis frater Laicus indignatus, paratum se esse dixit, ipsius caussa periculum subire. Ergo indicitur dies, ambo conveniunt, ac ingens populi multitudo velut prodigii testis ad spectaculum accurrit. Ipse Hieronymus affistit, & Dominicanus subeundis flammis sese accingit: Ast Franciscanus, qui nuper ignis discrimen experiri recusabat, Fratri Prædicatori acclamat, ut vestes suas exueret, illas veneficio infectas esse caussatus. Dominicanus jubenti morem gerit, ac sese exspoliatur, aliaque vestimenta induit; prohibuit etiam Franciscanus, ne sanctissimum Christi corpus, ut tamen Dominicanus petierat, secum deferret, iterata nimirum hæc erat cavillatio; cum vero Dominicanus se nunquam flammis ingressurum contenderet, nisi secum S. Evangelium portare permetteretur. Magistratu conditionem abnuente, quilibet re infecta domum repetiit.

§. XVII.

*Savonarolla captus, ac quæstioni
subjectus.*

Ceterum Savonarolla, ejusque fautores, etsi miracula patrasent, hostium tamen suorum, qui potentia ac numero superiores erant, infidias haud declina-

Secul. XV. A. C. 1498. clinabant; populus quoque Savonarollæ
 adversariis sese conjunxit, qui postera
 die in ædes S. Marci, ad quas confugerat,
 irrumpunt, ac fores, quas ad arcendum
 furentium ingressum clausas invenerant,
 admoto igne effringunt, ac per vim in-
 gressum sibi aperiunt. Advolant alii
 opem Hieronymo laturo; hinc acre non
 minus ac pertinax utrinque certamen ini-
 tur, tandem vero Magistratus ad sedan-
 dos hosce tumultus indicta mortis pœ-
 na, Prædicatorum ædes ad S. Marcum
 armis defendere inhibuit, jussitque pro-
 posito eodem supplicio, ut Hieronymus
 intra aliquot horarum spacium Florenti-
 norum ditione excederet. Paruisset Hie-
 ronymus, nisi amica suorum vi deten-
 tus fuisset. Re comperta Magistratus
 eum vocari jubet, datis eidem securita-
 tis sponsoribus, factaque fide, ipsi post-
 modum liberam ad monasterium suum
 redeundi facultatem esse concedendam,
 ergo unacum duobus suis sociis coram
 Magistratu sistitur, ab eoque præprimis
 interrogatur, an ea, quæ divinitus ac-
 cepisse, dixisset, vera aut falsa essent.
 Hieronymus solita animi constantia re-
 spondit, cuncta, quæ enunciaisset, cer-
 tissima esse. Hac responsione percepta,
 nocte ante Dominicam Palmarum in
 prætorii carceres abripitur, violata libere
 ad suos revertendi fide ipsi data. Post hæc
 quin-

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

quindecim nominantur Commissarii, potissimam partem ejusdem inimici, qui testes, ac ipsum Hieronymum desuper exciperent; verum cum in verbis suis constans esset, tam severis tormentis subjicitur, ut vix unquam mortalium ulus acerbiori quæstione vexatus videatur: vinctis enim post terga manibus, illum fune ab alto per trochleam demisso in sublime trahi, mox in præceps tanta vi dejici jusserunt, ut corpus nativo pondere gravatum humerorum ossa laxaret. Eo die vix uno supplicii genere finito alterum imminebat, ipsaque immunitas inexhausto crudelitatis ingenio nova tormentorum genera excogitasse videbatur: Pedibus quoque ardentes subjiciuntur carbones, adjunguntur contumeliæ & probra, ac sexcentis verborum injuriis miser afficitur: ipse vero omnia constanti animo perpeffus, nihil eorum, quæ hucusque dixisset, aut fecisset, recantabat, inter acerbissimos cruciatus, non alia ferme verba proferre auditus, quam *Tolle, tolle, Domine animam meam,* ac posteaquam a tormentis cessatum fuit, in genua procumbens, pro tortoribus preces effudit. Demum ejus adversarii ea, quæ Hieronymus in judicio quæsitus dixit, in tabulas referunt, ita tamen, ut falsa etiam atque ab eo nunquam prolata adjicerent, illa quoque, quæ verita-

Hist. Eccles. Tom. XXXI.

Q ti

Sæcul. XV
A.C. 1498.

ti consona respondit, vel in perversum sensum detorquerent, aut nequiter exaggerarent. His peractis quæstionum libellus coram Hieronymo, aliisque Ordinibus sui sex Religiosis hanc in rem accitis recitatur, ille vero, quæ ipse scripserat, non vero, quæ falso adjecta fuere, vera esse professus est, ac lectione finita ad suos Religiosos conversus, *Neminem latet, inquit, meæ vitæ ratio, ac doctrina, Et qualiter vobiscum omni tempore fuerim, scitis: duo autem sunt, quæ modo vobis inculco I. Curam habete juvenum Religiosorum, eosque sedulo conservate in timore Domini ac vitæ Christianæ sinceritate, in qua enutriti sunt. II. Orate Deum pro me ex toto corde vestro, mori enim paratus sum.*

§. XVIII.

Savonarolla laqueo suspensus, ac igne combustus.

Alexander, quamprimum Hieronymum Savonarollam carceri mandatum comperisset, eum Romam perducere, a Florentinis petiit: hi vero seditionem veriti, Pontifici acquiescere recusabant: Igitur Alexander, cum vindictæ suæ cupidini ex integro satisfieri desperaret, saltem odii sui partem in Savonarollam effundere cogitabat; quapropter duos judices Florentiam ablegat, qui Hieronymum denuo

denuo quæstioni subjici juberent, ut tormentorum vi criminis, quod pœna capitibus plecti mereretur, confessionem extorquerent: Ast vanus erat eorum conatus; nihilominus tamen capite damnatur, lata in eum mortis sententia die vigesima secunda Maji anno supra millesimum quadringentesimo nonagesimo octavo. Post hæc Confessarium ad Hieronymum, & alium ad ambos ejus socios adducunt, postera vero die extremo supplicio præfixa cunctis sacrum Viaticum administrari jubent. Hieronymus sanctissimum Christi corpus manu accepit, atque hujus mysterii veritatem, verbis ac fide summe orthodoxa professus, sacram hostiam sumpsit. His peractis prædonum more omnes tres ad supplicii locum educuntur, ac primo Hieronymus sacro Ordinis sui habitu spoliatur, quem ipse manu tenens, nec lacrimas cohibens se illum hucusque immaculatum custodisse affirmat, suosque socios ad constantiam, atque ad mortem generose subeundam hortatur, eoquod innocentiam præsidio muniti morerentur: Cum vero omnes tres sacerdotio initiati essent, solito ritu de gradu sacerdotalis dignitatis dejiciebantur; ast cum Episcopus apprehensa Hieronymi manu dixisset, *Separate ab Ecclesia triumphante, ille reposuit, a militante, non triumphante; non enim ab*

Sæcul. XV. A.C. 1498. *ea me separare vales.* Postea ad omnes quæstiones sibi propositas constanti animo respondit, ac coram omnibus professus est, se nihil falsi unquam prædicasse, ea vero, quæ prædixisset, brevi eventura. Tandem crucifixi imaginem reverenter deosculatus, unacum suis sociis ad supplicium rapitur, qui ambo priorum laqueo suffocantur, ultimo autem Hieronymus, postquam symbolam Apostolorum recitasset, eodem mortis genere necatus, in die Ascensionis Domini die vigesima tertia Maji anno salutis millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo, annos natus quadraginta quinque, menses octo, postea ad concremanda eorum corpora ingens rogos succenditur, ac cineres in flumen projiciuntur; nihilominus Deum Savonarollæ merita crebris miraculis testata fecisse fertur.

§. XIX.

Hieronymi Savonarollæ opera.

Vix Hieronymus animam efflaverat, cum illico typis evulgatur libellus, sub titulo *Hieronymi confessio*, cui plurima omnino insulta inspergebantur, nulla vero extremi supplicii digna. Ceterum Joanes Balesdenus Lugduni Batavorum anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tertio quatuor hujus Auctoris opera

ra typis imprimi curavit, quæ vivente **Sæcul. XV.**
 adhuc Hieronymo Florentiæ impressa, **A.C. 1498.**
 ac postmodum variis editionibus, minus
 tamen castigatis, recusa prodierunt. Hæc
 inter sunt tractatus de simplicitate vitæ
 Christianæ, de triumpho Crucis, item
 dialogus spiritum inter, & animam, &
 quadruplex dominicæ orationis exposi-
 tio. Ultimum hoc opus unacum medita-
 tionibus in psalmum quinquagesimum
 gallice redditum anno millesimo sexcen-
 tesimo octogesimo quinto Parisiensibus
 literis impressum fuit; librum quoque de
 simplicitate vitæ Christianæ Hieronymus
 Benevicius italo sermone donavit, ac
 Florentiis anno Salvatoris millesimo qua-
 dringentesimo octogesimo sexto in lu-
 cem edidit; alia etiam ejusdem operis
 versio Gallica anno millesimo sexcentesi-
 mo septuagesimo secundo prodiit facta a P.
 Philippo Chahut Societatis Jesu Presby-
 tero: Tractatum vero de triumpho Cru-
 cis ipse Savonarolla, versionis tamen mo-
 do priori hujus operis sensui parum ad-
 stricto, ex latino sermone in Italum tran-
 stulit Florentiæ anno millesimo quadrin-
 gesimo nonagesimo septimo; plures
 etiam alios tractatus italice reddidit, ac
 inter ceteros libellum, cui titulus *Regu-
 læ bene vivendi*, quem rogante carceris sui
 custode captivus elucubravit. Insuper
 ex ejusdem Auctoris calamo profluxerunt
 quin-

Sæcul. XV.
A. C. 1498

quinque sermonum volumina anno Christi millesimo quingentesimo vigesimo typis vulgata, præter alia plura collectanea diversis temporibus edita, quorum tamen quædam approbata non fuere, uti sunt dialogus de veritate Prophetica, in Romano Indice prohibitus, compendium de revelatione, tractatus contra Astrologiam judicariam, Epithomata in naturalem, moralemque Philosophiam, tractatus de disciplinis, & unacum pluribus aliis variæ epistolæ.

§. XX.

Savonarollæ Apologia a Joanne Francisco Pico Mirandulano concinnata.

Bzov. tom.
18. an. 1492.
94 95. 97.
Et 98.

Joannes Franciscus Picus de Mirandula, celeberrimi illius Joannis Pici nuper laudati Nepos, Savonarollam defendendum suscepit, scripta hac super apologia Herculi Estensi Ferrariæ Ducis nuncupata. Hanc in duos partitus est libros, quorum primum ad septem capita restringit, ac præprimis demonstrat, nullum in terris dari judicium, quod errori obnoxium non sit: in secundo ostendit, quod anathematis sententia ab Episcopis lata ex variis causis nulla, irritaque esse possit; ejusmodi vero causas in tertio recenset capite, docetque, in quibus

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

busdam casibus etiam Pontificis iudicium posse errori esse subiectum, ibique erroris vincibilis naturam explicat; quarto capite agit de excommunicatione, & peccatis hac poena dignis; quinto tractat de obedientia subditorum erga Prælatos & Superiores; sexto ac septimo exponit illud axioma: *Timenda est Superioris sententia, sive iuste sive iniuste lata*, ac verum illius sensum detegit. Alter liber octo articulos complectitur, in quibus Picus Mirandulanus Savonarollam intrepide defendit, asseritque, summum Pontificem artibus eorum, qui huic Religioso infensi erant, fuisse deceptum, proin eiusdem mandatum haud exequendum fuisse, cum Savonarolla censuras non incurrisset, ideoque nec ab illis liberari potuisset. Tandem opus suum absolvit in amplas clientis sui laudes excurrens, ac futuris persecutionibus obviandi media præscribit.

§. XXI.

Erronea Matthiæ Minoritæ doctrina.

Sub idem ferme tempus Matthias ex *Brov. ann. 1498. n. 31.* ordine Fratrum Minorum erroneum suum dogma in vulgus spargere coepit. Docuit, S. Francisci regulam ad literam esse servandam, proin S. Bonaventuram, Magistros Theologos, eosque Pontifices

Q 4

letha-

Sæcul. XV. lethalis noxæ reos esse, qui vel Regulam
A. C. 1498. mitigarunt, vel privilegia concesserunt.
 Damnabat etiam cœnobia, quæ Procuratores, & Syndicos haberent. Cum autem memoriæ admodum tenacis, multisque linguis præcipue vero Hebraica & latina præstaret, facile erroris sui Sectatores sibi conciliabat, quos inter octoginta Fratres Minores recensebat, tandemque in erroneæ suæ doctrinæ pertinacia adeo obfirmatus persistebat, ut etiam mandata Ecclesiæ, & summorum Pontificum censuras contemneret. Conjectus ea de causa in carcerem, inde liber non exibat, donec emendationem vitæ, ac erroris revocationem promississet; at paulo post ad vomitum rediens, secundo comprehensus est, ex ergastulo tamen, in quo minus caute custodiebatur, evasit, ac cum aliquot sectariis in quoddam desertum secessit, ubi novum ordinem instituere, Provinciales, & Guardianos designare præsumpsit, jactabundus affirmans, se a Deo illuminatum esse, ac etiamnum in Vita miraculis clarum fore: Tandem vero ex hoc deserto auctoritate Pontificis ejectus, ad Minores Conventuales se recepit, ubi deliramentis suis immortalis periit, simulque cum eo secta ipsius dissipata fuit.

§. XXII.

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

Episcopus Calaguritanus ob suos errores ad perpetuos carceres damnatus.

Hoc anno mense Julio ad finem ver-
gente ducenti octoginta Mauri secta
Judæi, ac natione Hispani, quos *Mar-*
ranos vocant, solemni cæremonia Ortho-
doxam fidem, ejuratis erroribus suis,
professi sunt; horum conversione fidelium
pietas roborata, ac quodammodo pub-
lica offensio fuit reparata, quam Petrus
de Aranda Calaguritanus Episcopus ac
Pontificiæ domus Magister pertinacia sua
præbebat, sub idem ferme tempus de
Judaismi crimine convictus. Ea de re
mense Septembri dignitate Episcopali,
ac Sacerdotio exauctoratus, Romæ in
castrum S. Angeli conjectus ad perpetuos
carceres damnatus est. Hic istis præci-
pue erroribus erat infectus: Legem Mo-
saicam ab uno tantum principio, Chri-
stianam vero a tribus, scilicet Patre, &
Filio, & Spiritu sancto ortam dicebat:
Christum aiebat passum non esse, si Deus
fuit, ac propterea orando tantum inque-
bat: *Gloria Patri*, nec adjiciebat & *Fi-*
lio, & *Spiritu sancto*; Indulgentias om-
nino rejiciebat, easque ad nihil proficuas,
sed a Pontificibus ad eorum quæstum in-
ven-

Q 5

ven-

Nauclet. vol.
3. general.
50.
Barch. apud
Bzov. anno
1500. n. 15.

Sæcul. XV.
A. C. 1498

ventas assererat: Infernum etiam negavit, nec Purgatorium admisit, sed Paradisum duntaxat; accusabatur etiam, quod nunquam jejunus sacris fuisset operatus, sed semper prandium sumpserit, antequam celebraret, & prohibitis diebus carnes comederit, nec unquam jejunium observaverit.

§, XXIII.

*Successio Patriarcharum Græcorum
Constantinopoli.*

*Zigemat
Turco-
Græcia l. I.
§ 2.*

De Patriarcharum Græcorum Successione nuper memoravimus, Maximum electum fuisse Constantinopolis Patriarcham, qui tamen hoc anno, aut saltem præcedenti ob enorme crimen ipsi objectum sede sua pulsus est. Idem successerat Simeoni, hic vero successit Marco Eugenio, qui ex Patriarchis post captam a Mahomete II. Constantinopolim in hac Sede quintus erat. Demum Maximo a sua Ecclesia ejecto subrogatus est Nyphon Thessalonicensis, uno post anno iterum exauctoratus, eo fine, ut Maximus Serresensis intruderetur, qui sex annis Patriarchatum tenuit: Eo tamen in exilium pulso, Niphon ad suam Ecclesiam revocatus est, quam nonnisi unum annum rexit: talibus enim diffidis Schismatici continuo scindebantur. Postea

Postea Nyphone fatis functo electus est Sæcul. XV.
A.C. 1498.
Joachimus Dramasii Metropolita, ætate
quidem juvenis, ac literarum pene igna-
rus, ingenii tamen acie, humilitatis lau-
de, ac morum integritate insignis. Ipse
in Georgiam contendit, Diæcesin pastorali
solicitudine lustraturus, ubi etiam per-
honorifice exceptus, ac præclaris mune-
ribus auctus, Constantinopolim locuples
reversus est, ubi etiam extremum diem
obit.

§. XXIV.

*Plures errores a Facultate Theologica
Parisiensi damnati.*

In Gallis nonnulli magicarum artium
patrocinium arripere non abhorren-
tes, effutiebant, magiam haud illicitam
esse, nec prohibitum uti maleficiis,
proin ea immerito ab Ecclesia damnari,
cum plurima ex iis bona promanarent.
Præterea innumeras virtutes Horoscopis
annexas esse jactitabant: igitur necessita-
te ad hos errores supprimendos compelle-
nte, Parisiis facultas Theologica die
decima nona Septembris anno reparatæ
salutis millesimo quadringentesimo nona-
gesimo octavo ejusmodi deliramenta
damnavit.

Paucis post diebus secunda Octo- Argent. coll.
jud. tom. 1.
par. 3. p. 340.
bris eadem Facultas censuris perstrinxit
sexdecim propositiones, quas Tornaci in
Flan-

Sæcul. XV. Flandria Jacobus Vitarius Ord. FF. Mi-
 A.C. 1498. norum Observantium ad populum dixerat.

Has inter erat

*Ex 1. Regist.
 Cens. Paris.
 fol. 158.*

- „ Propositio I. Melius esset filio suo
 „ colum abscindere, quam eundem Re-
 „ ligiosorum instituto non reformato man-
 „ cipare. „
 „ II. Magis expediret Filiam suam in
 „ meretricia vita, quam in ejusmodi
 „ Ordine collocare. „
 „ III. Graviter peccat, qui Missam Sa-
 „ cerdotis in domo sua fæminam alen-
 „ tis audit. „
 „ IV. Lethaliter quoque peccat, qui
 „ ejusmodi Sacerdoti Missæ stipendium
 „ elargitur. „
 „ V. Si Parochus vel alius Sacerdos
 „ domi fæminam habet, eum accedas,
 „ indeque mulierem vi extrahas. „
 „ VI. Officium divinum, quod in Ec-
 „ clesia B. V. cum musica cantatur, pro-
 „ vocat ad libidinem. „
 „ VII. Non ideo Rex acerbiores tri-
 „ butorum exactiones Tornacensibus con-
 „ donavit, ut Canonicorum & Ecclesia-
 „ sticorum scorta alerentur. „
 „ VIII. Pro Indulgentiis non sunt ero-
 „ gandæ pecuniæ in religiosas domos. „
 „ IX. Indulgentiæ non conceduntur
 „ lupanaribus. „
 „ X. Indulgentiæ ab orco proma-
 „ nant. „

„ XI.

„ XI. Si Missæ Sacrificio assistis, ni- Sæcul. XV.
„ hil orare debes, sique sacra hostia ele- A.C. 1498.
„ vatur, non illam, sed humum respi-
„ cias. „

XII. *Horæ B. V. M. a Sæcularibus non debent dici.*

XIII. *Sancti non sunt rogandi.*

„ XIV. Dantur, qui quasdam oratio-
„ nes dicunt in hunc finem, ut in ho-
„ ra mortis suæ Beatissimam Virginem
„ videant; tu diabolum, non Mariam
„ videbis. „

„ XV. Melius faceret mulier conjuga-
„ ta, si fidem conjugalem, quam jeju-
„ nium violaret. „

„ XVI. Mallem esse causa homicidii,
„ aut mortis cujusdam hominis, quam
„ cum foemina dormire. „

Omnes hæ propositiones damnatæ, diversisque censuris notatæ fuerunt; memoratu tamen digna est præcipue propositionis decimæ quartæ censura, ubi Facultas declarat, *Si propositio prætendat, quod non liceat aliquas devotas orationes dicere ad hunc finem, ut Virgo Maria appareat ad interius in morte sic devote orantis, falsa est. Si vero prætendat reprobare superstitiosam credulitatem nonnullorum credentium, quod in virtute aliquarum determinatarum vocalium orationum magis, quam aliarum, prædicta Virgo ipsius visibiliter in morte apparebit, non reprobamus.*

§. XXV.

Sæcul. XV.

A. C. 1498

§. XXV.

*Alvarez Gomez in vit. Xim. lib. 1.**Ximenius Archiepiscopus Toletanus.*

Hoc anno Franciscus Ximenius ad Toletanum Archiepiscopatum, ut supra meminimus, promotus, Ecclesiæ suæ possessionem adiit, summa magnificentia exceptus. Primas eo curas intendit, ut pauperum egestatem profusis eleemosynis sublevaret, Ecclesias, ac Xenodochia inviseret, Diocesim suam Fœneratorum, ac prostibulorum fœce expurgaret, unde quamplurimis corruptis iudicibus officio suo dejectis, alios morum integritate, ac probata virtute, animoque a proprio quæstu alieno præditos subrogabat: Denique Complutum profectus, Synodum coegit, cui ipse habita oratione sane ad movendum efficacissima solemne dedit initium, & paulo post Talabricæ aliud celebravit concilium.

§. XXVI.

*Statuta utriusque Concilii.**Raynald. ad ann. 1498. num. 23.*

Eorum, quæ in utraque Synodo sancta fuere, summam exhibemus. I. Parochi singulis diebus Dominicis, ac festis re divina peracta S. Evangelium gregi suo solide, ac simpliciter exponere; vespere autem suos parochianos, præ

præcipue vero infantes, congregare, eosque christiana doctrina imbuere adfringebantur. II. Ximenius ad eorum commodum libellos seu Catechismos elucubrari præcepit, non sine maxima fidelium utilitate. III. Singulis Presbyteris data est facultas se invicem absolvendi etiam a casibus antea Archiepiscopo reservatis. IV. Pristina innovabatur consuetudo ad Ecclesiæ ingressum aquam benedictam collocandi. V. Judicibus mandabatur, ut leviores litigantium causas de plano (ut ajunt) sine libellis, aut sumptibus dirimerent, graviores vero, cognitis documentis saltem intra viginti dierum spacium definitiva sententia absolverent; interea vero cuilibet concederetur libertas scripto rationum suarum momenta proferendi, ac semel duntaxat adversarii sui rationibus respondendi. VI. Reformationibus contra Ecclesiasticos levis forent momenti, sine forensi strepitu, ac iudicii forma a Ministris, vel absolvi, vel condemnari præcipiebantur: si vero graviora deferrentur crimina, ea satis circumspicte, ac sine publico rumore, quamprimum fieri posset, dijudicare iis injungebatur. VII. Pastoribus imponebatur cura, ut ad initium verni jejunii sacra confessione peccata suorum fidelium

Sæcul. XV.

A.C. 1498.

Secul. XV. A.C. 1498. lium ipsi exciperent, ac hujus statuti transgressoribus communionem Paschalem denegarent. VIII. Idem jubebantur, ut Archiepiscopo, vel ejusdem Vicariis generalibus Toletano, aut Complutensi transmitterent album, in quo accurate describantur eorum nomina, qui tempore Paschatis S. Synaxin recipere neglexerunt, ut huic malo auctoritate Ecclesiastica obviari valeat. IX. Sanciebatur, ut in qualibet Parochia haberetur liber, in quo illorum, qui lustrali aqua expiantur, necnon Patris, Matris, Viri & foeminae infantem de sacro fonte suscipientium, & testium adstantium nomina exacte adnotentur, unacum anno, mense, atque administrati Sacramenti die. Denique X. stabatur, ut Concilium quotannis celebraretur. Hoc idem decretum postea a Tridentina Synodo confirmatum fuit.

§. XXVII.

*Joannis Hispaniae Principis
obitus.*

Mariana
l. 27. n. 2.

Ximeno interea Dioecesin suam tam sa-
lutaribus institutis muniente, Hi-
spania derepente novam induit faciem,
ingenti rerum vicissitudine suborta ex
inopino Joannis obitu; hic Princeps u-
nigenitus Regis Catholici filius non nisi
unde-

undevicesimum ætatis annum emensus, Sæcul. XV.
A.C. 1498.
 tertio post die, quo unacum Sponsa sua
 Salmanticam advenerat, feбри corripitur,
 cujus violentia Anno millesimo quadrin-
 gesimo nonagesimo septimo die vi-
 gesima quarta Octobris (*) e vita exces-
 sit. Ferdinandus ob mortem Filii sui
 haud gravi admodum dolore affectus vi-
 debatur, forte spe erectus, quod con-
 iuge sua, cum hæc ipso multum ætate
 profectior esset, prius mortua ex secun-
 dis nuptiis liberos suscipere posset: Isa-
 bella vero tam impotenti opprimebatur
 dolore, ut animam positura crederetur.
 Adolescentis hujus Principis cadaver
 Albucellam delatum, in monasterio Fra-
 trum Prædicatorum, quod Ferdinandus
 Rex illius Pater condiderat, terræ man-
 datum est. Funestum hujus mortis
 nuncium Valentia eodem tempore exci-
 piebat, quo celebris illa civitas ob Lusitaniæ
 Regis nuptias festivis lætitiæ si-
 gnis, ac vocibus resonabat: tanti tamen
 Principis jacturam nonnihil temperare
 videbatur hæredis proxime nascituri spes;
 relicta enim ejusdem conjux uterum
 gestabat. Verum recrudit subditorum
 affli-

(*) Mariana lib. 27. num. 2. Regii hujus
 Principis mortem ad quartam Octobris diem
 revocat.

Sæcul. XV. afflictio, cum defuncti Principis vidua fi-
 A.C. 1498 liam, eamque mortuam enixa esset.

§. XXVIII.

*Rex & Lusitanicæ Regina Castellæ
 hæredes salutati.*

*Marian. hist.
 Hisp. l. 27.
 n. 13.*

Juvenis Lusitanicæ Regina, cum Eburæ
 ageret, fratris sui obitum percepit,
 non sine ingenti animi sui luctu; quippe
 arcta inter eos amiciticæ necessitudo in-
 tercedebat. Ceterum fratre ipsius mor-
 tuo ad eandem, utpote ex Regiis de-
 functi Sororibus natu majorem, ac nu-
 per Emanueli Lusitanicæ Regi desponsam
 hæreditarium Castellæ & Arragoniæ
 regnorum jus devolvebatur: Unde illa
 cum marito suo Pacem-augustam, ur-
 bem in finibus utriusque Regni sitam
 contendit, inde vero Guadalupam ad æ-
 des B. V. venit, ibidem Hebdomadæ sa-
 cræ solemniis interfutura, demum vero
 die vigesima sexta Aprilis hujus Anni
 Toletum ingressa est, ubi Ferdinandus &
 Isabella utrumque adventantem præsto-
 labantur. Tertio post die, nimirum
 vigesima nona ejusdem Mensis specialia
 Ordinum regni comitia celebrantur, in
 quibus Lusitanicæ Rex, atque Regina so-
 lemni ritu Castellæ Reges renunciantur,
 ac proclamantur, eisque fidei obsequia
 præstito Sacramento persolvuntur: Cum
 vero

vero Archidux Auftriæ Catholici Regis Sæcul. XV. A.C. 1498.
 gener, necnon ejus filia Joanna Archiducissa illius conjux, accepto de Joannis morte nuncio, mox se Castellæ Reges nominari fecissent, ad illos in Flandriam Ferdinandus, & Isabella Oratorem decreverunt, qui eos hunc titulum abdicare juberet, eoquod Castellani Principis nomen juxta patrias regni leges, ac consuetudines non nisi natu majoribus, ac Castellæ Regum hæredibus competeret.

§. XXIX.

Arragonum Ordines hanc in rem convocati.

Verum Lusitaniz Regi, atque Reginae Marian. ib. n. 14.
 adhuc dum deerant Arragonum suffragia; res quoque in ancipiti posita erat: Henricus enim regius Princeps, Segobrigæ Dux, ac Regis Catholici Patruelis contendebat, quod foeminae ex legum præscripto ab Arragoniæ Regno excluderentur, proin sibi soli, ejusque Filio Alfonso, post Regis Catholici fata, legitimum succedendi jus competeret, cum ex masculina Ferdinandi I. Arragoniæ Regis stirpe progeniti essent, quapropter uterque Rex, necnon ambæ Reginae, Segobrigæ Ducis consilia everfuri, omniconcunctatione remota Cæsaraugustam contendunt, ac die decima quarta Junii Regni

Sæcul. XV.
A.C. 1498. gni Ordines convocant. Petiit Ferdinandus, ut ejus filia, ejusque gener tanquam Arragoniæ Reges agnoscerentur; ast in diversas factiones scindebantur Procerum studia, resque diuturnum satis tempus tenuit, tandem vero lis decisa est, postquam juvenis Lusitanæ Regina die vigesima tertia mensis Augusti feria quinta filium in lucem edidit, cui Michaelis nomen inditum est.

§. XXX.

Juvenis Lusitanicæ Regine obitus.

Ingens erat omnium lætitia, quam tamen brevi communis populi luctus excepit; prima enim post partum hora Regina vivis erepta est. Postquam hic filius in lucem edebatur, regni Ordines Regi cuncta, quæ petebat, lubenti animo concedebant, ac Michaellem regium infantem, tanquam Arragoniæ Principem, & legitimam coronæ hæredem salutabant, eidemque velut Regi suo die vigesima secunda Septembris fidelitatis Sacramento sese obstringebant, declarantes tamen, hoc jusjurandum, si Rex Catholicus sobolem masculam susciperet, nullum, irritumque fore.

§. XXXI.

§. XXXI.

Sæcul. XV.
A.C. 1498.*Franciscanorum reformatio ab Archiepiscopo Toletano suscepta.*

Rebus in Arragonia ita dispositis, Archiepiscopus ad pristinam Ordinis S. Francisci disciplinam in utroque regno revocandam serio animum adjecit, præcipue vero curas omnes eo intendit, ut Fratres Minores, quos Conventuales vocant, Fratribus Observantibus aggregaret, ea lege, ut Conventualium domus censibus suis privarentur, ac religiosi Regulæ austeritatibus subjicerentur: quoniam vero iidem, cum huic instituto nomen darent, ad severiorem ejusmodi disciplinam sese obstringere haud intendissent, hinc cuncti Fratres Minores ad nudum reformationis nomen fremere, Ximenii famam omnibus modis dilacerare, Virumque Reginae, apud quam Archiepiscopus gratia plurimum pollebat, invisum reddere nitebantur. Verum a deo spe sua frustrabantur, ut etiam Regina polliceretur, se auctoritate Regia Romæ summum Pontificem sollicitaturam, ut Ximenio ad hoc negotium necessaria expedirentur mandata, nec id quod pollicebatur Regina, effectu caruit. Ast supremus FF. Minorum Minister Pontificem adiit, exponens, Ordinem suum

R 3

suum

Sæcul. XV. suum ob plures sensim irrepentes abusus
A.C. 1498. mature tollendos ad vetera instituta omnino revocandum esse, se tamen rogare, ut id negotii non alteri, quam sibi metipsum concederetur. Papa dilaudato Viri consilio, ut ipse Hispaniam adiret, ejus reliquit arbitrio, simulque necessaria ad ejusmodi munus diplomata expediri iussit.

§. XXXII.

Reformationis obstacula Ximenio opposita.

Isabella sub idem tempus Oratorem ex Hispania Romam ablegabat, qui a summo Pontifice collapsam FF. Minorum disciplinam restaurandi provinciam pro Ximenio impetraret. Orator intelligens, hoc negotium a Papa jamjam commissum esse Generali FF. Minorum Ministro, illumque proxime in Hispaniam profecturum, de tota rei serie Reginam edocet. Hæc rei novitatem summopere miratur: Interea Præpositus Reginam audire haud veritus, per summam imprudentiam plurima adversus Ximenium coram illa declamare non dubitabat. Reginam Viri petulantiam indignata, concitatiori voce interrogabat, *an quæ diceret, & quacum loqueretur, intelligeret?* ad hæc ille acerbius irritatus, *satis, inquit, sanus sum,*

sum, neque quacum loquar, ignoro, nempe cum Isabella Regina, quæ pauculus pulvis est, ut ego. Et simul confurgens foras abiit, omniumque potentum auxilio destitutus Romam revertendi consilium cepit: Cum vero, ne illius Ordo de observantia magis soluta ad strictiorem revocaretur, haud ultra impedire valeret, saltem restauratæ disciplinæ gloriam aucupari contendit, hinc a Pontifice petiit, ut saltem ex Ordine suo Commissarios nominare sibi liceret, qui juncta cum illis a Regina Catholica deputatis opera, huic negotio incumberent. Annuit Pontifex: ast ejus Commissarii Castellam delati satis indigne habiti sunt; tanta enim erat Archiepiscopi auctoritas, cui etiam illius pietas, ac Reginæ favor suffragabatur, ut hi ferme nequidem audituri fuerint; quapropter acriter queruntur apud Senatum, quem tamen ipsis magis propitium fuisse, nulla vero similis ratio suadet: Igitur re infecta Romam redeunt, prius tamen adversus omnia in mandati sui præjudicium attentanda, confecto desuper instrumento publico intercedunt.

Jam vero omnem movent lapidem, ut Pontificis animum in Regem Catholicum, & Ximenium concitarent, exponentes, Sedis Apostolicæ plurimum interesse, ut Pontificia uteretur auctoritate,

Secul. XV.
A.C. 1498.

te, nec pateretur, eandem impune pefundari. Mox plurium Cardinalium animos ad fua vota inclinabant. Alexander quidem non minus voluptati deditus, quam honoris fui tenax, primo difciplinæ feueritatem reftaurari, pro fummo imperio prohibere decreverat. Aft hinc Hispaniæ Regis benevolentiam fovere, urgebat neceffitas, illinc rem ad aperta deducere iurgia, gravioris mali periculum vetabat; quapropter Cardinales Pontifici fuadebant, fatis in præfenti rerum ftatu actum effe, fi facultatem Commiffariis datam fufpenderet, donec nova darentur mandata. Pontifex horum fecutus confilium, ad Reges Catholicos die nona Novembris anno millefimo quadringentefimo nonagefimo feptimo literas dedit, in quibus de Commiffariorum, quos decreverat, neglectu conqueftus affirmat, ejuſmodi contemptum Viris Pontificia auctoritate inſignitis illatum haud tolerandum effe, proinfe neceffitate compelli, ut Commiffariorum poteftatem cohiberet, eisque ad ulteriora progredi interdiceret, ufque dum novis Sedis Apoſtolicæ mandatis inſtructi effent. Regina hanc Pontificis repugnantiam intelligens, a cæpto opere deſiſtere ftatuit: Verum Archiepiſcopi Toletani hortatibus firmata, tam fervidis precibus apud Alexandrum Pa-

pan

pam instabat, ut ille non solum potestatem Commissariis antea ablatam restitueret, sed etiam ex speciali mandato Gienensem Episcopum in Andalusia & Catanensem in Sicilia Pontificis nunciam tanquam socios Archiepiscopo adjungeret, qui collatis viribus hoc negotium deciderent, dempta ad judicem superiorem provocandi libertate.

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

§. XXXIII.

Ximenius votis damnatus.

Nihilominus Fratres Minores mandati tabulis sequentem conditionem sedulo inferi curabant, nimirum, ut Commissarii jussu Pontificis per semetipsos litem dijudicarent, nec eis integrum esset, alios subrogare. Hæc clausula crebris difficultatibus obnoxia erat, quas Archiepiscopus probe animadvertens Pontificem datis hac super re literis admonuit, prospero adeo eventu, ut Alexander revocata clausula Commissariis, si forte per seipsos agere præpedirentur, alios pro arbitrio substituendi facultatem concederet. Ea obtenta, mox Archiepiscopus negotium ex integro resumere cæpit, tamque indefessa sollicitudine reformationis negotio operam suam impendit, ut re feliciter ad exitum deducta, restauratæ disciplinæ leges firmissime corroboratæ

Sæcul. XV.
A. C. 1498.

fuerint; cunctis enim, quæ bene cæpta, quo minus tractu temporis subsisterent, impedire poterant, tanta solertia præcavebat, ut ab eo salubriter instituta hodie sua firmitate constarent. Præterea die vigesima tertia Junii hoc anno ab Alexandro Papa diploma impetravit, vi cuius tanquam Sedis Apostolicæ Commissarius potestatem accepit, ut Ecclesias exemptas, necnon Apostolicæ Sedis Officiales in sua Diocesi existentes ordinariæ suæ jurisdictioni subicere, ac cuncta, quæ ad Ecclesiæ suæ bonum necessaria judicaret, libere disponere posset.

§. XXXIV.

*Galerus ac gladius benedictus a
Papa Angliæ Regi trans-
missus.*

*Bacon. hist.
Regni Hen-
rici VII.*

Interea summus Pontifex, ut Henrico VII. Angliæ Regi suam in eum benevolentiam testaretur, Oratorem decrevit, qui galerum, ac gladium solemnî precatione sacratum nomine Pontificis Regi perferret, quod munus tum temporis luculentissimum erat summi honoris pignus, & quamvis jam olim Innocentius VIII. eundem Regem tali obsequio honorasset, nihilominus Alexander Prædecessorem suum tam muneris pretio, quam simul

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

simul exhibita amoris declaratione superare gestiebat. Henricus quoque cum nec minima, quibus populi sui applausus sibi conciliaret, prætermittere solitus esset, Pontificis munus tanta solemnitatis pompa accepit, qua majori subditorum animos in se convertere haud potuisset: Hanc ob rem negotium dedit, ut Ordinis Senatorii Princeps, ceterique Angliæ Senatores, ac Præfecti nuncio Apostolico obviam procederent, eum ad pontis ingressum exciperent; opifices universi in aciem collocarentur, atque a ponte usque ad celebrem S. Pauli Ecclesiam, longo eoque duplici ordine hinc inde disponerentur: Ipse quoque Rex ex Palatio Londinensis Episcopi, ubi tum diversabatur, eo processit, comitantibus eum Prælati, Proceribus, ac innumera ferme Aulicorum corona. Demum Mortonus Cardinalis Cantuariæ Archiepiscopus donum a Nuncio acceptum Henrico Regi obtulit, eumque gladio præcinxit; hanc solemnitatem festiva oratio a Cardinale in Papæ, Regisque laudes concinnata, solitæque populi acclamationes exceperunt.

Sæcul. XV.
A.C. 1498.

§. XXXV.

*Perkinus in asylo.**Bacon. ibid.
Polyd. Virg.
hist. Anglic.
lib. 26.*

Perkinus soluta Exoniensi obsidione, Tawtonium profugit, ac sex, aut ferme septem suorum millia, quibus ejus exercitus constabat, in aciem disposuit, cum Henrici copiis, quamvis duplo superioribus, certaminis discrimen expecturus: Verum subito terrore perculus, ignominiam suam in Bowleyensis monasterii latebris occultare decernit; unde cum nonnullis ipsi addictis horum Religiosorum numero sese adscribi postulavit, ut sub tutela hujus loci impunitatem criminum adipisceretur. Fugientes equidem Aubneyus cum trecentis equibus insequabatur: ast ejus solertiam horum celeritas elusit. Nihilominus Religiosi fugitivos Regiis manibus committere jubentur, quibus parere reluctantibus milites loci sanctitatem violare veriti, duntaxat monasterium circumcirca militibus cingunt, ut Perkino fraudum artifici elabendi opportunitatem præriperent: Interea Perkini exercitus, ductore suo destitutus, Regis clementiæ sese subjecit, qui cunctis belli Ministris, atque militibus vitæ gratiam impertitus est, exceptis nonnullis, qui ad terrorem

rem ceterorum laqueo suspensi perfidiæ poenas dederunt. Sæcul. XV.
A. C. 1498.

§. XXXVI.

*Perkinus deditioe facta a Rege
Turri inclusus.*

Henicus Perkinum capere desperans, eidem vitæ veniam offert, si voluntaria deditioe sese ejus arbitrio commissurus esset. Perkinus omni alia ope destitutus, undique cinctus, ac evadendi opportunitate interclusus conditionem acceptat: Ergo sub valido militum præsidio ad aulam deducitur, nec tamen ad Regis alloquium admittitur, sed equo impositus Londinum defertur, populi cachinis, atque insultibus publice expositus: demum eidem scripta fraudum suarum confessio traditur, quæ postea ubique divulgata est: In ea singula Perkinii fata a primis ejus incunabilis suo ordine recensentur, nec tamen sigillatim conspiratio, illiusque auctores enarrantur, caute etiam ipsum viduæ Burgundicæ Ducissæ nomen supprimebatur. Postea, quamvis necdum rumor de Perkinii detentione ad aures Comitissæ de Huntley ejusdem conjugis pervenisset, mox tamen illam, ne fuga dilaberetur, Henricus comprehendi jubebat, illa vero ad montem S. Michaelis Corisopotum opportune

Secul. XV. portune sese recepit, nihilominus cum
A.C. 1498. uterum gestasset, Regis plurimum intererat, ut eam suæ potestati subjectam teneret, ne forte superstes filius commentitia Patris sui jura resuscitare posset.

§. XXXVII.

Perkini conjux capta.

*Bacon. in
 hist. Regni
 Henr. VII.*

Ergo Rex missis satellitibus Perkini conjugem capi, atque ad se adduci jubet; hi nemine obnitente ad locum, quo illa confugerat, perveniunt, eamque de Mariti sui fato, quod illa adhuc ignorabat, edoctam, ad Henricum Regem deducunt. Illa in querulam vocem nullatenus erumpens, omni obsequiorum genere excepta est, utpote Scotiæ Regi sanguine juncta. Eximia illius venustas totam Regiam in admirationem rapuit, ipse quoque Henricus illam vix conspectam amore prosecutus a pluribus Historicis dicitur; ne vero Rex quodam amicitiae vinculo, quod regiam Majestatem minus deceret, ab illa constringeretur, eandem Westmonasterium ad Reginam abduci, eamque congruis Principissæ honoribus haberi præcepit, constituta eisdem copiosa etiam ex ærario Regio pensionem, ut dignitatis suæ gradum tueri posset, Verbo, in aula Henrici VII. meritis suis congruam sortita fuisset fortunam,

nam, si moderatori affectu Marito suo Sæcul. XV. A. C. 1498.
 qui tamen ejus amore indignus erat, ad-
 hæssisset. Eadem communi Aulicorum
 proloquio nuncupabatur *ROSA CAN-*
DIDA, hanc prærogativam emerita,
 tam propria formæ elegantia, quam ad-
 scitatio Mariti sui nomine, quo illum Vi-
 dua Burgundiæ Ducissa appellare con-
 sueverat.

§. XXXVIII.

*Perkinus e turri elapsus, clandestina
 ejus consilia, illiusque sup-
 plicium.*

Interea Perkinus elusa excubitorum so-
 lertia, quamvis hæc jussu Regis ad-
 modum particularis esset, e custodia el-
 bendi opportunitatem nactus est. Buchan. re- rum Scot. lib. 13. Li. Polyd. Virg. hist. Angl. l. 14.
 bertati redditus, primas eo curas inten-
 dit, ut mox Cantium sese recipere vale-
 ret, spe fretus, se cujusdam navis benefi-
 cio secure regno excessurum. Verum
 comprehendi veritus, satius habuit ad
 monasterium, quod Bethleem vocant, asy-
 li jure munitum confugere, sinistros ta-
 men sui ipsius fato; quippe hujus asce-
 terii Præfectus de Perkinii adventu Re-
 gem edocuit, seque eundem protinus
 traditurum pollicitus est, ea tamen lege,
 ut illi vitæ venia concederetur. Condi-
 tioni annuit Rex: Perkinus igitur ex a-
 sylo

Secul. XV. A.C. 1498. sylo raptus, denuo turri includitur. Verum idem tractu temporis quatuor famulos Digbii carceris Præfecti ad partes suas pertrahit, factaque cum illis confessione statuit, trucidato turris Præfecto, prehensisque clavibus fuga sibi consulere, secumque abducere Varvicensem Comitem, qui conspirationis conscius jam diuturno carcere affligebatur. Verum consilii exitum præmatura conjurationis notitia feliciter evertit: quare Perkinus instructis judicii actis, de pluribus criminibus adversus Regem, & regni salutem a primo suo in Angliam adventu perpetratis convictus est, ac summæ perduellionis, læsæque Majestatis reus capitali sententia Tyburni laqueo suspensus periit. Comes quoque Varvicensis capite plexus est; hujus supplicium accelerabat Ferdinandi Arragoniæ Regis astutia; hic enim, ut Catharinam filiam suam Arturo Henrici Filio natu majori desponsaret, Regi suggestit, quod filiam suam, hoc Comite adhuc superstite cuidam Regi in matrimonium collocare, minus tutum existimaret: Unde infelix ille Princeps hujus connubii victima fuit, Catharina tamen infaustos hujus matrimonii successus Varvicensis Comitis cruori, quo nuptiæ funestabantur, perpetuo adscribebat.

§. XXXIX.

Sæcul. XV.
A.C. 1498.*Tertia Christophori Columbi in Indias
navigatio.*

Eodem tempore Christophorus Columbus Burgos venerat, cum hæc urbs Ferd. Columb. hist. festivis undique acclamationibus resonaret ob duplex connubium, quod regius Christ. Columb. Admir. Hispaniæ Princeps, & Principissa cum Marmol. l. 7. c. 24. Archiduce istiusque sorore celebrabant; nunc vero die trigesima Maji anno reparatæ salutis millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo idem Columbus tertio itinere ex portu S. Luciferi solvit, & secundis ventis ad Hesperides insulas appulsus est, ac inde continuato coeptæ felicitatis cursu Terram Firmam in continenti solo sitam detecturus in altum profecit, tandemque Pariam exscensione facta ingreditur. Ibi mulieres, lacertos densa lucentium margaritarum serie ornare solebant, quas illæ veluti unionum fastidio affectæ pro vilibus ex auricalcopatellis dispari negotiatione commutabant; Columbus vero pretiosissimas has merces Isabellæ Reginae dono dare constituit, ac demum relicta Paria, in Hispaniolam directo itinere ad socios, quos ibi reliquerat, pervenit, ubi omnia præter spem turbida reperit; Hispani enim auctore quodam, nomine Rolando, hujus

Hist. Eccles. Tom. XXXI.

S. Insu-

Sæcul. XV. Insulæ Prætoræ, in duas factiones scissi
A. C. 1498. mutuo certabant; equidem Columbus,
 ut dissensionum flammam exstingeret, nil
 intentatum reliquit, ejusque conatibus
 secundus adspirare videbatur successus;
 illi enim, qui Rolando adhærebant, in
 Hispaniam redeundi animum præfere-
 bant, imo id etiam impensius postula-
 bant: cum vero ad mare trajiciendum
 instrueretur classis, in Indiis persistere de-
 cernebant, efflagitantes, ut stipendii loco,
 quod eis antehac solvebatur, coloniam,
 firmasque sedes in Insula figere permit-
 terentur, idque eorum votis datum est.

§. XL.

*Columbus apud Regem Hispaniæ ac-
 cusatus, & redire jussus.*

Barros. Asia
dec. 1. 1. 3. c. 11
Petr. Mar-
tyr. c. 7.

Verum inter hæc quidam Castellanus,
 nomine Oqueda, Hispaniolam ingre-
 ditur, ex itinere, quo Insulam quamdam
 detexit, reversus; hic jam novam sedi-
 tionem conflare cæpit, suaque studia Fer-
 dinando de Guevarra, & Adriano na-
 tione Hispano, qui ambo capitales erant
 Rolandi hostes, addixit; ast Prætor ille,
 cum facta reconciliatione constanter Co-
 lumbi partes tueretur, hosce rebelles
 comprehendi jussit, Adrianum capite da-
 mnavit, aliisque exilio mulctatis Ferdi-
 nandum ad Columbum adduxit: sedi-
 tiosi

tiosi tamen crebras ad Hispaniæ Regem Sæcul. XV.
 literas dabant, significantes, supremum A.C. 1498.
 Hispaniolæ Insulæ imperium a Columbo
 affectari. Rex accepto nuncio protinus
 Franciscum de Robadilla Calatravæ Or-
 dinis Commendatorem eo ablegat, dato
 negotio, ut rei veritatem indagaret, ibi-
 demque persisteret, Gubernatoris officio
 functurus, Columbum vero in Hispaniam
 redire juberet, ut gestorum rationem co-
 ram Rege redderet. Robadilla omni-
 legum severitate jussa exequitur, ac Co-
 lumbum in vincula coniectum, suoque
 palatio, omnibusque bonis spoliatum in
 Hispaniam abduci præcipit. Ast
 Rex Columbum Gades delatum, il-
 lico pristinæ restituit libertati, ac paulo
 post eundem regia benevolentia digna-
 tus est.

§. XLI.

Turcarum irruptio in Russiam.

Hoc anno septuaginta Turcarum mil-
 lia per Valachiam in Russiam, ne-
 mine ferme obsistente, infestis armis ir-
 ruperunt, omnia ferro, flammaque deva-
 stantes: opportuno tamen beneficio be-
 nignum Numen oppressis adfuit; subito
 enim tanta frigoris supervenit immani-
 tas, aerisque inclementia tam insolito
 rigore intendi cæpit, ut plusquam
 S 2 qua-

Michov. l. 4.
 c. 76 in fine.
 Cromer. l. 30.

Sæcul. XV. quadraginta Turcarum millia mortifera
 A.C. 1498. glaciei vi obriguissent, ceteri vero in Mol-
Raynald. ad hunc ann. & ferme omnes a Stephano Palatino ac
 1498. n. 36. Valachis trucidati fuissent, adeo ut vix
Trithem. in decem millia eorum in patriam suam re-
Chron. diissent. Sic Coelo pugnante debellati
Spanheim. sunt Turcæ Mense Novembri ad finem
 vergente. In religionem hæc res cessit
 Turcis, ita ut cladem suam referentes si-
 bi persuaderent, Russos, atque Polonos
 speciali, eaque luculenta Dei providentiâ
 fuisse defensos: Porro Joannes Alber-
 tus Poloniæ Rex comperta Turcarum
 sævitia, qua Russiam depopulabantur,
 quantocius Nicolaum Rosemberg Fribur-
 gum ad Germaniæ Principum comitia ab-
 legat, auxilia efflagitaturus, quæ ta-
 men obtinere desperans, sedatis regni
 sui tumultibus cum Wladislao Hunga-
 riæ ac Bohemiæ Rege, necnon cum A-
 lexandro Lithuanizæ Duce foedera sanc-
 ire compulsus est. His etiam Moldaviæ
 Princeps rupta Turcarum societate ac-
 cessit: Maximilianus quoque Impera-
 tor eisdem amplas pollicitus est suppe-
 tias, quas tamen nunquam submitit, in
 hoc Friderico Patri suo haud multum ab-
 similis, cujus promittendi facilitas nun-
 quam fidei constantiam assecuta est. (*)

§. XLII.

(*) *Injuriosus plane Continuator utriusque*
Aug.

§. XLII.

Sæcul. XV.

A. C. 1499.

*Nuptiæ Ludovici XII. cum Anna
Britanniæ.*

Ludovicus XII. obtento Pontificis consensu, dissolutoque cum Joanna de Francia connubio, ut nuper meminimus, unice eo curas suas intendit, ut Annæ de Britannia jungeretur, cujus nuptias jamjam expetebat, priusquam illa Carolo VIII. Galliarum Regi nupsisset. Ergo die decima octava Januarii hoc anno Salvatoris nostri millesimo quadringentesimo nonagesimo nono conjugium solemnè pompa celebratur, nuptiarum pactis pridie apud Nannetes utrinque firmatis, vi quorum inter eos conventum est, ut

*Argentre
dans les
preuves de
l'hist de
Bretag.
p. 1560.*

si Du-

Augustissimo Cæsari, quos sine teste, & absque facti cujusdam documento fractæ fidei arguit, allegat quidem Raynaldum, Trithemium, Cromerum & Michovium, nullus tamen eorum ne verbo quidem talem Maximiliano calumniam inferre præsumpsit, imo Cromerus inquit, Cæsaris conatus domi conflato cum Helvetiis bello, & Italicis motibus fuisse præpeditos. Nempe non raro quidam studio propriæ gentis, laudibus exterorum liberius detrahunt, & criminationibus eos obruunt, quibus parens inter suos non inveniunt.

S 3

Sæcul XV. si Ducissa prior abs liberis decederet,
 A.C. 1499. Rex non nisi ad vitæ suæ dies Britanniaë
 Ducatu frueretur, eo autem defuncto ad
 proximum conjugis suæ hæredem de-
 volveretur: si vero liberos susceptura
 esset, non filius natus major, sed secundo
 genitus Britanniaë Dux renunciaretur,
 succederet tamen, si forte non nisi unica
 proles superstes foret, cujus posterum in-
 tegra fide conditiones pactis insertas exe-
 querentur. Præterea sancitum, ut hujus
 conditionis Ministri a Regina nominarentur,
 nec absque Ordinum consensu subsidia
 exigerentur, monetæ vero tam Regis,
 quam Reginaë nomine cuderentur, nec
 non Ludovicus Britanniaë Ducis titulo
 gauderet.

§. XLIII.

*Ludovici Regis expeditio in
 Italiam.*

Mariana
lib. 27. n. 17.

Peracto connubio Ludovicus Rex totus
 ad redintegrandam suam in Italiam jura
 intentus erat: ut vero eo feliciter rem
 aggredere, quamvis de Alexandri Pa-
 pæ, ejusque Filii Valentini Ducis amici-
 tia securus esset, omnibus tamen viribus
 ei adlaborandum erat, ut Veneti confi-
 lia bene cæpta non everterent: Unde in
 Regio Senatu decretum, ut Veneti ad
 mutuum foedus sollicitarentur, facta illis
 spe,

spe, quod obtenturi forent urbem unam cum Cremonensi ditione, quæ erat Mediolanensis Ducatus pars situ loci Venetis percommoda. Nihilominus illi his promissis minime contenti, urbes etiam prope Abduæ fluminis litora sitas, necnon Mediolanensis Ducatus partem, quæ a præfato fluvio usque ad continentis terras excurrit, adjungi postulant, idque eorum votis datum est.

§. XLIV.

Fœdus Regem inter & Venetos.

Post hæc Oratores, qui in Francia Venetorum negotia tractabant, fœderis pacta instruere jubebantur, quæ tamen firmata non fuere, donec Regi in caussa Pisanæ urbis, quam sibi sequestro dari contenderat, satisfactum esset: præterea petiit Ludovicus, ut armorum induciæ inter Venetos, & Florentinos decernerentur, usque dum Mediolanensis Ducatus occupatus esset. Veneti has conditiones acceptare omnino recusabant, cumque eas ipse Rex levi brachio urgeret, hortantibus Cardinale S. Petri ad vincula, & Trivultio, qui Mediolanenses bello opprimi desiderabant, fœderis pacta Stampis cum Venetis conclusa, ac die decima quinta Aprilis Blesis utrinque firmata fuere. Hoc facto unica Regem

Sæcul. XV. sollicitudo tenebat, ut validum contrahe-
A.C. 1499. ret exercitum, cui Ligniacensem, Albi-
 num & Trivulcium, qui secundum a Re-
 ge militaris imperii locum tenerent,
 præfecit.

§. XLV.

*Pax Stapulensis cum Rege Angliæ a
 Papa confirmata.*

Præterea Galliarum Rex, ut ab omni
 metu vacuus esset, vicinorum Princi-
 pum amicitiam, præcipue vero Angliæ
 Regis, Ferdinandi & Isabellæ Regum
 Catholicorum, necnon Archiducis Au-
 striæ, qui Maximiliani Imperatoris filius
 erat, sibi conciliare conabatur: Equi-
 dem adepto mox regno Stapulensem con-
 cordiam addita etiam Sacramenti reli-
 gione ratam habebat; ast inviolatæ fidei
 suæ testimonium Angliæ Regi redditu-
 rus, eandem quoque pacem a generali-
 bus regni sui Ordinibus ineunte hoc an-
 no apud Nannetes congregatis approba-
 ri, firmarique iussit. Post hæc ad Pon-
 tificem Oratores ablegat, supplices, ut
 foederis hujus pactis suæ etiam auctori-
 tatis firmitatem adjiceret. Alexander
 nil sibi ultra a Galliarum Rege timendum
 ratus, diploma edidit, quo indicta ana-
 thematis poena hanc pacem violare, u-
 trique Regi interdixit. Ferdinandus
 quoque

quoque & Isabella suum Oratorem, Hieronymum de Vico, qui apud Ludovicum Sfortia solidos octo annos legatione pro Hispanis fungebatur, inde revocabant, facta solemnī declaratione, quod impostorum in Italiæ turbas nullo pacto, nec quavis ex causa sese ingerere velint, quocirca copiis suis inde evocatis cunctas, quas in Calabria tenebant, urbes Friderico restituerunt. Tandem etiam cum Archiduce initum est foedus, vi cuius Arthesiani Comitatus urbes eidem reddebantur, ea tamen lege, ut pro Arthesia nec non Flandriæ & Carolesii Comitatus Ludovico Regi fidei clientelaris Sacramentum exsolveret. Id etiam ab Archiduce præstitum, tam insolitis tamen caeremoniis, ut eas speciatim referre operæ pretium esse videatur.

§. XLVI.

Cancellarius Ludovici nomine ab Archiduce homagium accipit.

Enimvero solemnī hæc clientelæ professio nec in Regia, nec in Regis manibus, sed non nisi Atrebatī in Episcopali Palatio peracta est, Guidone de Ruspfortio Cancellario Regis personam sustinente. Perampla ibidem parabatur aula, in qua suggestus duobus gradibus sublimis exurgebat, in medio ejus collocabatur

Sæcul. XV.
A. C. 1499.

tur sedes tapete liliis intexto ornata. Die quinta Julii feria sexta mane circa decimam diei horam Archidux eo pervenit, de cujus adventu Cancellarius edoctus e cubili suo processit, capite cooperto, ac purpura indutus, præcedentibus Apparitore clavam gestante, & duobus Caduceatoribus, insequentibus vero nonnullis libellorum supplicum Magistris, aliisque, qui Regi a secretis erant. Post hæc Cancellarium Archidux inclinato capite salutabat, Cancellarius vero non quidem caput detegebat, manu tamen sua parumper pileum submovebat, cui Archidux capite nudus exposuit, se huc venisse, ut Regi clientelare obsequium præstaret pro conditionibus, & Flandriæ, Arthesiæ ac Carolésii Comitatus, a sceptro Gallico dependentibus. Cancellarius sedens homagium acceptat, nullatenus permittebat, ut Archidux in genua procumberet, prout facere paratus erat; post hæc manu sua Archiducis dexteram stringens, pro more quasdam subjunxit interrogationes, quibus Archidux respondens, cuncta se integra fide servaturum pollicitus est, simulque ambo oblato oris offolemnitatem peracta Cancellarius exurgens, detracto pileo officiose Archiducem allocutus est, inquit: „Galliarum „Regis personam exui, nunc coram te „habet

„ habes Guidonem de Rupifortio servum Sæcul. XV.
 „ tuum humillimum. „ A.C. 1499.

§. XLVII.

*Gallarum Regis fœdus a Cæsare
recusatum.*

Ceterum non æque expedita erat Gal-
 liarum Regis reconciliatio cum Ma-
 ximiliano Imperatore; hunc enim Lu-
 dovicus Sfortia non modo copiosis pecu-
 niarum subsidiis sibi adjunxerat, sed Cæ-
 saream Majestatem suam firmioribus eti-
 am vinculis sibi obstricturus, eidem quin-
 quaginta aureorum millia dono dedit,
 Insuper trecenta millia per Commissari-
 um a mensariis exigenda Imperatori sub-
 misit, quibus pecuniis in istius ditioni-
 bus milites conscriberentur: frustranei
 tamen erant utriusque conatus; Comes
 enim Fuxiensis Fluvii Savonis littora
 tam sollicitè tuebatur, ut Germani ten-
 tato sæpius transitu semper repulsi fue-
 rint, demum vero eorum exercitus, cum
 ob annonæ penuriam castris suis excede-
 re cogeretur, re infecta dispergebatur;
 hæ tamen copiæ postea collectæ Helve-
 tiis arma inferebant, qui pagos suos la-
 tius protendentes jamjam Basileensem
 Rempublicam, ac nonnullas Imperii ur-
 bes ditionibus suis adjungebant, tanta-
 que animi fortitudine parta tuebantur,
 ut

Sæcul. XV. ut nec ipsi Germani vel unicam urbem
A. C. 1499. eisdem eripere valerent.

§. XLVIII.

Fœdus Galliarum Regis cum Sabaudia Duce, & Helvetiis.

Igitur Rex Cæsarem ad suas partes inclinare desperans, armorum societatem paciscitur cum Philiberto Sabaudia Duce, ut per ejusdem ditiones tutum sibi transitum aperiret, præterea ad armam inferenda, quam repellenda fœdus cum Helvetiis inibat, hi vero vicissim cum Ludovico Sfortia amicitia omnino nuncium mittere pollicebantur. Ex illo temporis articulo Sfortia imminens amittendi imperii discrimen præsensit, cognovitque infirmam sibi in vicinorum Principum auxilio spem esse repositam, quod potissimi eorum in illum iracundiam conciperent, ejusque perfidias aperto odio infectarentur.

§. XLIX.

Turcæ a Sfortia in opem vocati.

Marian. lib. 27. n. 17. Sfortia inter tot arcta prehensus, opem a Turcis petere, nulla se religione prohiberi existimabat, ac Fridericum Neapolis Regem sollicitabat, ut Legatum Constantinopolim mitteret, qui cum Oratore

tore suo foederis negotium juncta opera Sæcul. XV.
A.C. 1499.
promoveret. Fridericus Galliarum Regi
infensus, eoquod oblatam clientellam,
ac annum quinquaginta millium aureo-
rum tributum respuisset, ad Bajazethem
Turcarum Imperatorem Bucciardum ab-
legat, qui jam olim sub fratris ejus regimi-
ne eadem legatione defunctus, sexto ab-
hinc mense Constantinopoli reversus erat.
Bajazethes legatos perbenigne excepit,
ac valida pollicitus est subsidia; hæc ta-
men foederis pactio nil nisi pristino in-
Sfortiam odio nova subdidit invidiæ in-
crementa.

§. L.

*Galliarum Rex Blesis Lugdunum
delatus.*

Interea exeunte mense Junio hujus anni Guicc. l. 4.
Ludovicus Galliarum Rex Blesis pro-
fectus, Lugdunum accedit, moxque Ve-
neti cunctas copias, quas in ditionibus
suis continenti adjectis contraxerant, ad
Abduæ fluminis littora in aciem edu-
cunt, variis restaurati belli prætextibus
usi: at Ludovicus, cum Venetos socia
hosti suo arma juncturos, haud temere
suspicaretur, horum conatibus obsistere
parat, suasque copias dispari numero in
duo partitur agmina, quorum minus nu-
merosum ad tuenda Sessæ, Tanari, &
Padi

Secul. XV.
A.C. 1499.

Padi flumina, Gallis trajicienda sepositum tenebat, illud vero, quod numero validius erat, muniendis arcibus, atque Abduæ Fluvii vadis designabat. Ceterum Mantuæ Marchio, cum jurgia cum Venetis haberet, Mediolanensium Ducum trecentorum Lanceariorum suppetias obtulit, quas Dux lubenti animo acceptans, exercitus sui imperium Marchioni commisit; verum comperta Turcarum irruptione in Bosniæ confinia, Mantuanum unacum trecentis illis lanceariis dimisit.

§. LI.

Ludovici XII. adventus in Mediolanensium Ducatum, ejusque victoriae.

Nauder. chron. vol. 3. gener. 50. Burchard. l. 3. p. 588. Sabellic. En. 10. l. 9. Ferron. l. 3.

Equidem Ludovicus Galliarum Rex non nisi die decima quinta Augusti Mediolanensem Ducatum infestis armis invasit, quamvis singulari uteretur solertia, ut sex hebdomadam moram, quam temperatissimo anni tempore contrahendis copiis infumebat, itinerum celeritate compensaret: Sessiam igitur cum exercitu suo feliciter trajecit, Mediolanensibus obsistere non audentibus, qui tamen pertinacius Tanari fluminis transitum tuebantur; primo enim per vim perumpenda erat Noviensis civitas, cujus tamen præ-

præfidiarii invicto robore hostium impe- Sæcul. XV.
 tus repellebant, donec tandem admotis A.C. 1499.
 nonaginta grandioribus belli tormentis,
 everfisque aggeribus, Galli eam quinto
 ab obsidione die, vi occupassent, qui ne-
 quidem relicto de deditioe cogitandi
 spacio in urbem stricto gladio irruunt,
 obvios quosque, præfidiarios æque, ac
 cives promiscua strage, atque omnia san-
 guine, vastatione, flamma ferroque mi-
 scent, adeo, ut quotquot fors victorum
 furori eripuerat, incendii violentia ab-
 sumeret. Hoc funestum urbis fatum
 quinque vel sex omnino civitatibus tan-
 tum incussit terrorem, ut ipsæ implorata
 Regis clementia certatim sese dederent.
 Raffingnius quoque accepto viginti au-
 reorum millium pretio Valentiam urbem
 Gallis tradidit, eodemque auro corru-
 ptus Pallavicinus Tortonam prodidit; ip-
 sa etiam Alexandria, quam Galeatius
 longo tempore tuebatur, Gallorum ar-
 mis cessit ex stratagemate, quod Cajatius
 Galleatii frater ipse suggererat, capta.
 Denique tota circa circum regio Venetæ
 Reipublicæ dominio subjecta, & Cremona,
 Giradadda, Laudum, ceteræque urbes,
 quinto aut sexto irruptionis die occupa-
 tæ fuerunt.

Sæcul. XV.
A. C. 1499.

§. LII.

*Mediolanensium Dux in Germaniam
profugus.*

Marian.
l. 27. n. 19.

Continuata hæc victricium armorum rapacitas tanto terrore Mediolanensium Ducem obruit, ut majori, quam ejus subditi pavore fluctuans, propriis tam viribus quam animo diffusus decerneret, relictis castris ad Metropolim suam confugere; erat enim illa ad frangendos hostium impetus omni armorum apparatu longe instructissima, unde in tantis rerum angustiis haud securius patebat Duci præsidium: Verum ea est illorum Principum, qui in se subditorum suorum concitarunt invidiam, funesta fortunæ necessitas, ut nec in munitissimis locis securos se esse existiment: Accidit enim iniquo satis tempore, quod Antonius Landrianus supremus Ducalis thesauri Præfectus, cum e Palatio exiret, trucidaretur, hujus nece jam inquietissimus timorum turbo Sfortiæ animum obsidere cæpit, & sibi quoque insidias parari, nilque reliquum esse existimavit, quam ut celeri fuga Mediolano excederet, eoquod Gallos jamjam suæ cervicis impendere crederet: Metum insuper augebatur seditio a potissimis ditionis suæ urbibus conflata, quapropter totus in eo erat

erat, ut sine ulla mora fugam arriperet, Sæcul. XV.
A.C. 1499.
firmum fixumque habens, ad Germanos, atque Helvetios contendere, ut impetra-
tis eorum auxiliis rebus suis confuleret:
priusquam vero urbem præsentia sua de-
stitueret, omni, qua potuit, solertia ar-
cis Mediolanensis salutem prospicere cura-
bat; cum enim ea esset natura & arte
munitissima, certo sperabat, fore, ut
Gallorum impetus facile eluderet, us-
quedum ipse valido exercitu laboranti-
bus præfidiariis opem ferre posset. Hanc
arcem defendendam poscebat Ascanius
Cardinalis Sfortiæ frater, in quo certe
Dux majorem fidelitatem desiderare haud
potuisset. Ast improvido Sfortiæ confi-
lio factum, ut quemdam suorum clien-
tum, nomine Bernardinum Curtium,
juvenem inexpertum, ac vecordem Car-
dinali præferret; ut autem justum fra-
tris sui dolorem temperaret, eidem sig-
nificabat, illius consilia sibi esse omnino
intra Ducatum necessaria, simulque eum
non sine lacrimis obtestabatur, ut secum
in Germaniam omnium pretiosissima de-
ferre non gravaretur, intelligebat autem
propriam suam conjugem, ambosque
suos filios, Maximilianum, & Franci-
scum, unacum quindecies centenis au-
reorum millibus, atque non minoris va-
loris utensilibus, aliisque pretiosis mu-
lierum ornamentis.

Hist. Eccles. Tom. XXXI, T Nihil-

Sæcul. XV.

A C 1499.

Nihilominus Isabellam de Arragonia Joannis Galeatii conjugem, ejusdemque filium, novem aut forte decem annos natum Mediolani reliquit, eique Barensem cessit Ducatum, necnon Rosciani Principatum, quos Isabella ob restitutum Arragonensibus Neapolitani regni Sceptrum præmii loco obtinuerat. His ita dispositis tandem ipse Dux Mediolano unacum Estensi Cardinale excessit, valido armatorum comitatu munitus, cui præerat Galeatius Sanseverinas illius gener, necnon Ludovicus Malvesius. Fugientiprimus occurrebat Cajatius, qui supremum exercitus imperium Galeatio fratri suo natu minori delatum fuisse, indigne ferens, Ducis proditor esse non erubuit, ac clam confecta cum Gallis pace Alexandrinæ urbis deditionem promovit; conabatur equidem perfidiæ suæ causas obtendere, & fidei Sacramento, quo Sfortiæ obstringebatur, solutum se existimans, Ducem unacum Equitibus Gallis tam presso pede insecutus est, ut nihil proprius esset, quam ut eum, dum Vallem Tellinam pertransibat, interciperet; Dux tamen hoc periculum elatus, Oenipontum aufugit.

§. LIII.

Galli Mediolanum ingressi, eisque arx tradita.

Sæcul. XV.
A.C. 1499.

Igitur Mediolanenses a Duce suo derelicti, urbis suæ portas ultro Gallis aperiebant: hi vero toti in eo erant, ut mox arcem cingerent, quam etiam postmodum nullo ferme obsidionis labore in suam potestatem redigebant; Bernardinus enim Curtius illius Præfectus promissorum amplitudine expugnatus, ac Philippini Comitis de Fliscis, qui dextre in urbem irreperat, artibus seductus arcem duodecima, qua cingebatur, die hostibus tradidit; hic tamen prodicionis, ac perfidiæ suæ opprobrium haud ultra sustinere valuit, ac decimo post die pudore tabescens e vita excessit.

§. LIV.

Histria, Dalmatia, ac Forum Julium a Turcis devastata.

Cum interea Venetorum exercitus tam Burch. lib. 3. Sabell. Ann. 10. c. 9. Ferron. in Lud. XII. Surita tom. 5. l. 3. Guicc. l. 4. prospero Marte adversus Mediolanenses dimicaret, Scender Bassa a Bajazethe cum valido exercitu missus, in Histriæ, Dalmatiæ ac Fori Julii Provincias populabundus excurrit, plana regionis campestris devastat, omnesque, quot quot

Sæcul. XV. quot funesta sors in manus dederat, in
 A.C. 1499. servitutum abstrahit, atque ad Bosniæ
 fines amandat, inde vero illos, a qui-
 bus lytrum sperabat, Constantinopolim
 transmittit, ceteros autem fustibus con-
 tundi jubet. Ad tantas populi calami-
 tates Andreas Zani Venetæ Reipublicæ
 Procurator ~~otiosus sedit~~, nec copias suas
 adversus hostem eduxit, aut timore per-
 cussus, aut vecordia tabescens, quapro-
 pter sententia in eum lata perpetuæ in-
 famiæ nota mulctatus est: Turcæ vero
 Venetas continentis terras devastandi
 facilitate animati, mari classem instruunt,
 Insulas quoque armis suis subjecturi.
 Haud segniores Veneti plurimas naves
 armant, quibus Grimantum præficiunt;
 ille vero nonagenarius senex prælii di-
 scrimen experiri veritus, Turcis elaben-
 di, ac impune Naupactum fugiendi spa-
 cium concessit, quocirca honoris gradu
 dejectus est, Melchiore Tarvisino in ejus
 locum subrogato. Hic virili prorsus for-
 titudine Ottomanam classem adoritur,
 tanque feliciter Turcas profligat, ut illi
 de salute desperantes, quatuor triremes,
 ne Christianorum commodo essent, igne
 succendunt, ceteras quoque comburere
 jamjam parati, cum ecce! Veneti nava-
 le prælium intermittunt, totoque exer-
 citu Naupactum cingunt, illudque mox
 deditione accipiunt.

§. LV.

§. LV.

Sæcul. XV.
A. C. 1499.*Galliarum Rex Mediolanum ingressus.*

Interea Galliarum Rex Mediolanum, *Marian. lib. 27. n. 20.*
 quo nonnisi capta arce pervenerat, die sexta Octobris ducali habitu ornatus, solempni pompa ingreditur, trimestrem moram in hac regione trahens. Tam festivæ ubique exaudiebantur populi acclamationes, faustæque voces, ac certantia incolarum vota, ut Rex his per motus cives perbenigne ac clementer haberet, ipse etiam Ambasiæ Cardinalis, & Rupifortius Cancellarius Regi auctores fuere, ut populum ab immodicis omnino tributis eximeret, mediamque eorum partem, quam ultra consueta onera prius Sfortiæ Duci pendere cogebantur, eis remitteret. Haud cunctanter Ludovicus id petentium precibus dedit, nec tamen in his ejus liberalitas circumscribi patiebatur, sed etiam Ducale patrimonium, quod hucusque alienari non poterat, benefica manu profudit, ac præterea Guelforum factionem immota fide Gallorum studiis addictam remuneratus est; Trivulcio etiam in obsequii præmium Viglebanensem Toparchiam donavit, Theodoricum vero Trivulcii Patrelem Marianensi Dynastia auxit, ac demum

*San-Gelas,
in hist. Lud.
XII.
Aug. Justin.
l. 5.*

Sæcul. XV.
A.C. 1499. demum avitas Nobilium, ac Clericorum immunitates restauravit, cunctisque civibus bona, quibus contra fas spoliabantur, restitui jussit, adjecto etiam interdicto, ne illis, qui prioris regiminis participes erant, aut gratia apud Ducem valebant, quovis pacto molestia inferatur. His ita dispositis, Rex paulo post Trivultio Mediolani Præfecturam commisit, quam Trimollius, qui primo eidem præerat, abdicabat. Tertio post mense etiam Genuenses ultro Victori urbis suæ portas aperiebant, nequidem ad momentum resistere ausi: ceteræ quoque Mediolanensis Ducatus civitates, capta Metropoli, sponte ad Gallorum obsequium accurrebant.

§. LVI.

Concordiæ pacta inter Galliarum Regem, & Florentinos.

Post hæc omnes Italiæ Principes, excepto Friderico Neapolis Rege, victoriam regiis armis, auspiciisque relatum per semetipsos Regi gratulabantur, ceteri vero, qui Regis conspectum subire verebantur, missis legatis idem obsequium præstabant: hos inter Florentini quinque Oratores ablegabant; cum igitur Rex Neapolis regnum occupare, ac Mediolanensi Ducatui eodem victoriæ cursu

Belleav. l. 8.
Guicc. l. 4.

curfu adjungere, animo volutaret, atque ad exequenda ejusmodi confilia Florentinorum ope indigeret, nec sibi prosperum rebus suis successum polliceri posset, nisi Pisanæ reipublicæ interitum pararet; hinc cum Florentinis fædus pepigit, ea lege, ut Pisanorum Respublica denuo Florentinorum imperio subjiceretur, atque ad eandem armis subjugandam Florentinis copiæ subministrarentur, hi vero vicissim sponderent, quod Gallorum Regi, si Neapolin occupare aggredere, ad hanc expeditionem quinquaginta aureorum millia dare vellent, ut Rex trium mensium stipendia pro quinque millibus Helvetiorum numerare posset. Præterea Florentini Mercatores triginta quinque aureorum millia, quæ dato chirographo Mediolanensium Duci promittebant, Gallis suppeditare pollicebantur.

§. LVII.

*Copiæ Valentino Duci a Rege
submissæ.*

[Ipsè etiam Pontifex secundos armorum successus Galliarum Regi gratulatus est, simulque unacum Valentino Duce suo filio Ludovicum admonuit, ut datam fidem liberaret, ac nupero foedere pactas copias submitteret. Rex promissa revocare non ausus, sex, aut ferme septem

Sæcul. XV.
A.C. 1499

septem armatorum millia in Romandio-
lam misit, ductore Ivone Alegrio, viro
inter belli Præfectos prudentia, ac rei
militaris experientia longe præclarissimo.
His copiis summus Pontifex cunctos ve-
teranos milites, quos in ditione eccle-
siastica habebat, adjunxit, Duxque Va-
lentinus a Navarræ Rege Sororio suo im-
petravit, ut audaciores ex Vasconibus,
& Vascitanis ad Ducis signa convola-
rent: Unde Pontificis exercitus numero
& potentia amplius, quam unquam cre-
scebat: ergo bello initium datur, ac pri-
mo infestis armis cingitur Foro-Livien-
sis civitas, in qua Catharina Sfortia Me-
diolanensis Ducis Soror, Hieronymi Ri-
arii, cui hæc urbs parebat, conjux mora-
batur, quæ supra sui sexus vires civitatem
virili prorsus animo tuebatur, ac sex om-
nino hebdomades, quibus Galli obsidio-
nem urgebant, inter vigiles militiæ cu-
ras sine somno absolvebat, nullam im-
pigri Ducis partem omittens; tandem
vero obfirmata hostium violentia relu-
ctantem devicit fortitudinem: Dux enim
Valentinus facto in urbem impetu, in il-
lam eodem tempore, omnique ex parte
cum copiis suis irrumpit, quæ strictis gla-
diis irrumpentes, præsidarios milites
prosternebant, nec cædibus, nec ætati,
nec formæ, sexuive parcentes, nullo di-
stinctu, nulloque habitu respectu, prout
quem.

quemque de partibus inimicis, casus & Sæcul. XV.
fors in manus dederat, uno miscebant A C. 1499.
interitu.

§. LVIII.

*Catharina Sfortia, occupato Foro-
livio, capta.*

Inter hæc adversantis fortunæ fata Ca-
tharina Sfortia, cum ne mors quidem
exorari poterat, ut saltem illa desperatis
ejusdem rebus finem imponeret, ad ar-
cem confugere conatur, nonnisi viginti
militibus stipata; hi enim soli ex bis
mille quingentis, quos inchoata obsidio-
ne recensabat, funestæ erant exercitus
sui reliquiæ: Verum nec hunc perfugii *Burch. l. 3.*
locum invida fors Catharinæ indulgit; *Petr. Delph.*
Galli enim fugientem tam presso pede in-
l. 6. epist. 22.
sequebantur, ut unacum ea arcem inter-
mixtim ingredienti, captam abstrahe-
rent, sicque etiam reluctanti incolumi-
tatem vitæ salvarent. Post hæc a Va-
lentino Duce Romam missa, Pontificis
jussu in arcem S. Angeli includitur, quæ
certius mœroris violentia ibidem confe-
cta obiisset, nisi illius fortitudo hostium
suorum potentissimo eam liberandi desi-
derium inspirasset.

Sæcul. XV.
A. C. 1499.

§. LIX.

*Catharina Sfortia Ivonis beneficio
liberata.*

Non alieno, sed proprio experimento Ivo Alegrius testatum habebat infractum hujus Principissæ animum, atque illius virtutem semper supremo loco ducens, præprimis Catharinæ in confirmandis obsessorum animis intentam sedulitatem admirabatur, qua diu, noctuque per aggeres, atque valla, nunc milites, nunc cives, interdum singulos, sæpius universos obeundo, stimulandoque discurrebat: unde Ivo jam tum libertati ejus consulere decreverat, quod tamen obsequii genus eidem præstare præpediebatur; priusquam enim arcem ingressus esset, jamjam a Valentino Duce Romam deportata fuerat, nec tamen propterea a proposito suo absterritus, eam liberari ab Alexandro Papa precibus, quæ tamen imperio haud absimiles erant, postulabat, atque annuentibus summo Pontifice & Valentino Duce, utpote qui sine ingrati animi vitio Ivoni repulsam dare haud valebant, Catharina ad proles suas Florentiam libere reversa est.

§. LX.

§. LX.

Sæcul. XV.
A.C. 1499.*Rex Mediolano in Gallias redux.*

Mediolano ita feliciter occupato, Ludovicus Galliarum Rex ad superandum Neapolis regnum adjiciebat animum, clam ad hanc expeditionem stimulatus ab Alexandro Papa, qui privatæ utilitatis studio permotus, ac explendæ ambitionis, ac odii cupiditate incensus erat, atque eapropter magis expeditæ, quam Mediolanensis erat, victoriæ spem Regi faciebat. Ast imminente hyemis rigore Rex, priusquam Neapolitano bello initium daret, in Gallias reverti animo constituit, sive ut copiis suis quietem a laboribus indulgeret, sive ut exercitui supplementa adduceret: Interea vero Philippum Cliviensem Ravestani Toparcham natione Germanum Genuæ, Mediolani vero Præfectum Trivulcium nominavit, necnon ceterarum utriusque status civitatum Præfecturas variis belli Præfectis, probatæ virtutis ac fidei Viris commisit, ipse autem ineunte Decembri Mediolano discessit, secumque duxit in Gallias Franciscum Sfortiam Joannis Galeatii filium, legitimum Mediolanensis Ducatus hæredem, quem Ludovicus ambitione tumidus inique imperio exuit, ex quo tamen ipse vicissim depulsus est.

§. LXI.

Sæcul. XV.
A. C. 1499.

§. LXI.

Reges Catholici Granatæ.

Marian. lib
27. c. 5.

In Hispania Comes de Tendilla Granatæ Gubernator datis ad Reges Catholicos literis nunciabat, Mauros, qui montium juga incolebant, seditionem machinari, ac nisi opportuno obviaretur remedio, abs dubio totum Granatæ regnum communi rebellione defecturum. Accepto nuncio Reges Catholici eo contendere decernunt, deviis tamen itineribus profecti, ne Mauri, aliunde gens suspiciosa, comperto Regis adventu bellum sibi parari conjicerent: studiose igitur in vulgus spargebatur rumor, Michaellem juvenem Principem, cum valetudine haud satis firma uteretur, saluberrimæ, ac purioris auræ gratia Granatam concessurum. Præcedebat Isabella Regina ac juvenem hunc Principem comitabatur, eam vero ipse Rex paulo post secutus est. Illis adventantibus quatuor, aut ferme quinque millia selectioris militiæ Granatensi Urbi inferebantur; eo autem novo militum præsidio Mauri tanto percellerantur timore, ut eorum potentiores præcipiti fuga mare trajicerent. Interea Regina Granatense Palatium, quod Alhambram vocant, Rex vero urbem incolebat, omnesque illius gentis Presbyte-

byteros ac Monachos data opera convocabat, eosque ad Toletanum Archiepiscopum in itinere constitutum remittebat, ut ab eo Regis consilia penitus edocerentur.

Sæcul. XV.

A.C. 1499.

§. LXII.

Mauri ab Archiepiscopo Toletano ad suscipienda Christianorum sacra sollicitati.

Ergo hi ad Archiepiscopum Toletanum deducuntur, a quo perhonorifice ex-
 cepti perceperunt, quod ea, quæ in montibus ad conflandam seditionem hucusque agitata fuissent, Regi atque Reginae probe comperta essent, hi tamen Principes reis veniam pollicerentur, ea tamen lege, ut ipsi vicissim sponderent, se nil intentatum relicturos, ut Granatenses incolæ ad amplectendam Christi fidem permoverentur, proin ipsi primi exemplo suo aliis prælucere, ac Christiana sacra reciperent, cum res ab eorum arbitrio dependeret, & nil reliquum esset, quam ut vel mortem, vel fidem, quam eorum Rex profiteretur, seligerent. His verbis Morabiti & Alfaquini, (hoc nomine Mauri suos Sacerdotes, & Monachos appellitant) velut fulmine tacti, se seditionis minime conscios, cetera ad quæcunque iussa paratos esse declarabant.

Marian. ib.

cap 5.

I. Gomez de

vita

Ximen l. 2.

Surita tom.

5. l. 3. c. 44.

Sæcul. XV.
A C. 1499.

bant. Tum haud vulgaribus benevolentiae signis cumulos, ipse Rex, ejusque Conjux fericis vestibus, rubrisque vitis coccineo grano tinctis donatos a se dimittebant, atque ex illo temporis articulo Infidelibus hisce ad Christi fidem convertendis strenue adlaboratum est. Toletanus quoque Archiepiscopus Granatensibus suam operam dicabat, ut communis totius populi conversio urgeretur, brevique tanta sacro fonte ablui petentium copia certatim convolabat, ut in Baptismate Ecclesiasticos ritus omittere, necessitas præciperet.

§. LXIII.

Zegri Maurorum Princeps suscepta fide Baptizatus.

Rex & Regina tam prospero pii consilii successu lætissimi, Hispalin revertuntur, verum illis vix abeuntibus mox seditio recruduit, ac Neophyti publice multis conviciis lacessabantur: unde ad sedandos hosce tumultus, Archipræsul Toletanus, qui Granatæ remanserat, concessa sibi potentia, ac auctoritate utebatur, & publicato edicto, necnon proposita carceris poena inhibebat, ne cives ulla cogent conventicula, nec religioni injuriosos sermones miscerent, aut regenter conversos incolas verbis, vel

*Alvarez Gomez lib. 2.
Raynald. ad ann. 1499. num. 3.*

vel factis lacefferent; ut vero efficacius sæcul. XV.
A.C. 1490 seditionis progressus sifteret, in jus vocabat quemdam Principem Maurum, nomine Zegri, nobilitate generis, ac auctoritate inter Mauros spectatissimum; hunc Præsul quamvis nullo argumento de ejusmodi crimine infamis esset, in suspicionem seditionis vocabat (*) eidem denunciâns, in præsentî rerum vicissitudine tamdiu illius fidelitatem suspectam haberi, donec Mahometis superstitionem ejurasset, ideo aut Christi fidem amplecti, aut perpetuo libertate privari seligeret. Zegri sese christianis adjicere renuente, excubitorum manus augetur, asperiusque habetur, adeo ut non jam nudis comminationibus rem agi veritus, fidei Christianæ

(*) Hæc ad conflandam Ximeno invidiam immerito conficta esse videntur; Raynaldus enim & Gomesius a Continuatore laudati, testantur, quosdam contumaces & rebelles populi animos crebris concionibus a Christianismo deterruisse, hosque a Ximeno, ne quid detrimenti novellæ illæ plantationes caperent, vinculis coercitos in custodia detentos fuisse, atque INTER HOS fuisse Zegrin, eumque sive difficultatibus victum sive Dei potius afflatu, nam se divinitus admonitum, ut Christianus fieret, professus est, sacro initiari Baptismate a Ximeno petiisse. Hæc, quam dissimila supra dictis sint, lector facile perspiciet.

Sæcul. XV. næ Magistris faciles aures præbere inci-
 A.C. 1499. peret, unde ipse Archiepiscopus eum sa-
 cris Christianæ fidei præceptis imbuen-
 dum suscepit, tamque feliciter illius ani-
 mum devicit, ut ab ipsomet Archipræ-
 fule sacro Baptismatis fonte ablutus, Fer-
 dinandi Consalvi nomen acciperet, hoc
 pacto honoraturus Consalvum de Cordu-
 ba celeberrimum Ferdinandi Regis du-
 cem, quocum post captam Granatam in-
 tima fruebatur amicitia. Zegri ita ad
 Christi cultum traductus, religionis fer-
 vore nulli secundus erat, nec alius præ-
 ciori studio incumberebat; ejus enim ex-
 emplo, qui ceteris nobilitate, atque au-
 thoritate prævalebant, ad Christi vexilla
 Alcorani, teste Gomezio, ignibus publica
 in pyra exurebantur.

§. LXIV.

Granatensium Seditio.

Marian. lib.
 27. n. 25.

Alvar. Go-
mex lib. 2.

Hac rei novitate Maurorum ceteri, qui
 pertinacius sectæ suæ inhærebant,
 graviter commovebantur existimantes,
 atrocem omnino injuriam Religionis suæ
 sanctitati illatam esse, eo quod Alcorani
 liber flammis absumptus fuisset: unde
 Albaizini, qui facile quinque millia fa-
 miliarum reconsebant, seditione conflata
 ad

ad arma convolant, duos Toletani Archiepiscopi famulos trucidant, ac per vi-
 cos ac Granatæ compita tumultuarie
 concursitantes vociferantur: *Libertas!*
vivat Mahometes! ac postea indomitis,
 impotentibusque furiis agitati, objecto
 repagulo platearum fauces obstruunt, il-
 lasque velut propugnacula armis muni-
 unt, denique nocte quadam Archiepi-
 scopi palatium cingunt, illudque vi per-
 rumpere tentant, Præsulem jugulaturi,
 ac injuriam Mahometi illatam ejusdem
 sanguine ulturi. Mox Albaizinis Grana-
 tenses junguntur, ac duabus horis non-
 dum evolutis plusquam centum millia tu-
 multuantium armis instructa conveniunt.
 Verum albescente cœlo Comes de Ten-
 dilla, qui in regno Granatæ copiis, si-
 mulque speciatim Alhambrae præerat,
 opportune quasdam militum legiones in
 urbem introduxit, ut non modo Mau-
 ros, sed etiam Neophytos in officio con-
 tineret, cumque rebelles, utpote ducto-
 re destituti, sine imperio, nulloque ordi-
 ne ferocius, quam cautius rem aggre-
 derentur, facile Comitum auctoritate, mi-
 nisque seditio dissipata, ac populus fer-
 me omnis efficacibus Zegrus hortationi-
 bus persuasus, quiete ad sua reverlus est.

Sæcul. XV.
 A. C. 1499.

Sæcul. XV.
A.C. 1409.

§. LXV.

*Archiepiscopus apud Regem falso
delatus.*

Quantocius Rex Catholicus missis ad eum literis de proximo Granatenfis urbis periculo ob motam Maurorum seditionem edocetur; ipse quoque Archiepiscopus Toletanus, cum plurimos sibi infensos esse probe nosset, ut horum calumnias, quibus se fors apud Regem obui timebat, præveniret, ad Reginam ablegavit quemdam Maurum, qui illa ætate pedibus velocissimus, primo itineris die triginta ferme leucas emensus est, altero vero vini illecebris captus ad ebrietatem usque tam liberaliter haufit, ut is cum bidui itinere Hispalim pertingere, illum oportuisset, quinque omnino dies infumeret, ac nonnisi sexto literas sibi concreditas perferret, unde id, quod Archipræsul suspicabatur, evenit; jam enim hostium suorum literæ Hispalim delatæ defensionem suam importuna celeritate prævertebant; in illis Archiepiscopus velut unica seditionis causa traducitur, culpatur vir ferox, ac crudelis, qui Mauros ad Christianorum sacra immodica severitate compulisset, eosque ad desperationem redegisset. Rex, cum aliunde Archiepiscopo a tempore quo ad

ad Toletanam sedem posthabito Alphonso Sæcul. XV
A.C. 1499.
de Arragonia notho ejus filio promove-
batur, parum addictus esset, hanc occa-
sionem in rem suam vertebat, ut oppor-
tune verbis sat vehementibus, imo &
amaris hujus Præsulis electionem Regi-
næ exprobraret, ad quæ ipsa nil prom-
ptum habebat, quo Archiepiscopi clien-
tis sui causam defenderet.

§. LXVI.

*Archiepiscopi vindiciæ: Mauri ab eo
ad Christi fidem inducti.*

Igitur ad Archiepiscopum literas dedit *Marion.*
objurgationibus plenas speciatiim ejus *lib. 27.*
incuriam, ac negligentiam incusans, qua
de Granatensi tumultu notitiam trans-
mittere omisit. Verum cum hæc gereren-
tur, Tabellarius a Ximenio missus ejus-
dem literas defert; nihilominus Archi-
episcopus haud temere suspicabatur, tar-
diores literas suas ad dissipandas hostium
suorum calumnias, atque ad vindican-
dam suam innocentiam minus ponderis
allaturas; quapropter eodem ferme tem-
poris articulo Franciscum Ruyz Minori-
tam socium suum Hispalim ablegavit,
eo sine, ut ille de tota Maurorum sedi-
tionis serie Reges Catholicos distincte,
& accurate edoceret, necnon fractas ini-
micorum insidias everteret. Valuit suc-
cessus;

Sæcul. XV.A.C. 1499.

cessus; Ruyzius enim demandata sibi provincia tam strenue defungebatur, ut Archiepiscopi innocentia omnibus testata fieret; Rex vero, ut futuris ejusmodi malis præcaveret, Granatam Commissarios decrevit, qui cognita causa criminis magis obnoxios plecterent, simulque edicto publico communem omnium delictorum veniam cunctis denunciarent, si sincero corde Christianam fidem amplecterentur, sacrumque Baptisma recipere. Commissarii nonnullos, quos gravior seditionis culpa tenebat, laqueo suspendi, ceteros vero vinculis constringi præcipiebant, hi vero libertatis amore brevi sacro fonte ablui poscebant, eorumque exemplum potior Maurorum Albaizincorum pars sequebatur, ac communitas omnium suasu ferme cuncti, qui ceteras urbes incolebant, Christo nomen dare festinabant, unde ferme quinquaginta eorum millia Baptismate initiata, atque illorum delubra in Ecclesias Christiano ritu sacrata fuere: Attamen cum difficilis sit diuturna simulatio fidei, jam anno sequenti seditionis ardor nova cepit incrementa, quæ tamen vix non eodem temporis tractu sopita fuere, ut mox perspiciemus.

§. LXVII.

*Toletani Archiepiscopi consilia de stabilienda Complutensi Universitate.*Sæcul. XV.
A.C. 1499.

Priusquam Archiepiscopus Toletanus *Marian. lib. 27. n. 23.*
Granatense iter suscepisset, Complutum accessit, ubi jam tum animo agitabat, ibidem quamdam Universitatem stabilire ad normam Parisiensis, quæ inter ceteras totius Europæ facile Princeps erat. Non equidem Ximenius primus illius conditor exstitit; ipse enim jam antea primis literarum studiis ibidem operam dabat, Fundatoris tamen nomen, gloriamque sibi emeruit, nam illa, cum olim necdum Universitatis nomine gauderet, exiguum famæ splendorem obtinuit, jam vero Ximenii operamunificentia, ac privilegiis, quibus augebatur, omnium celeberrima evasit. Ejus quidem auspicia erant oppido tenuia, uti in rebus magnis fieri solemne est, tractu vero temporis hæc Universitas ceteris Hispaniæ Academiis plurimum anteceluit. Hoc etiam anno primæ jaciebantur fundamenta principalis Collegii, quod a S. Ildephonso nomen traxit, die vero decima quarta Martii primus ædificii lapis solemniter ponebatur, illius ectypum delineante, opusque

Sæcul. XV. que perficiente Petro Gamiel Architecto
A.C. 1499. ævi sui longe nominatissimo.

§. LXVIII.

*Neapolitani Regni divisio Galliarum
Regia Rege Catholico proposita.*

Marian. ib.
n. 21.

Interea Italiæ tumultus Catholici Regis
animum anxiiis curis divexabant; ve-
rebatur enim, ne cum Sicilia nonnisi
exiguo maris prokursu a Neapolis regno
distingueretur, Galliarum Rex hoc occu-
pato in Siciliam quoque infesta arma pro-
tenderet; unde Regem Christianissimum
ad pacis consilia inclinare conatus, ei-
dem nomine Friderici condiciones pro-
posuit, non minus honestas, quam Gal-
lo proficuas, quarum spe captum a pro-
posito Neapolin invadendi averteret. Ve-
rum renuente Ludovico, Ferdinandus
prius concepta regnum partiendi consi-
lia perficere meditatur, deliberatque,
quod Friderico, cum ejus Pater non nisi
Neapolitani Regis spurius fuerit filius, nul-
lum ad hoc regnum jus competeret, proin-
ambo Franciæ ac Hispaniæ Reges, ut-
pote firmiori jure suffulti, pace inter se
composita vires suas jungere, ac Fride-
rico exauctorato ipsi regnum ejus com-
muni consensu partiri deberent. Eo tem-
pore Rex Catholicus Granatæ agebat,
quo etiam Joanna Neapolis Regina illius
Soror

Soror ex Italia discedens advenerat, Sæcul. XV.
A.C. 1499.
fratrem suum in visura: sub idem quoque
tempus Margarita Austriaca Archiducissa defuncti Principis Castellani olim
conjug ex Hispania in Germaniam profecta
est, ut per Franciam ad Patrem suum
Maximilianum Imperatorem reverti posset.

§. LXIX.

Fridericus, si bello premeretur, Turcas in Italiam evocare minatus.

Ferdinandus hac occasione opportune
usus quemdam ex regis cubiculariis
in Gallias ablegat, qui collatis consiliis
cum Joanne Michaele de Gralla ordina-
rio ejus in Francia legato Ludovico Gal-
liarum Regi exponeret, quæ de occu-
pando, ac dividendo Neapolis regno agi-
tata fuissent. Probabantur vel maxime
Cardinali de Ambasia Hispanorum con-
silia, in eandem quoque sententiam ab-
ire videbatur Cleriesius Baro, amplitu-
dine pollicitationis captus, qua Corto-
nensem Marchionatum in Calabria se au-
cupaturum sperabat; aliunde enim præ-
ter Cardinalem Cleriesio nullus alius ma-
gis auctoritate ac gratia apud Regem va-
lebat: hujus igitur ac Cardinalis im-
pulsu plurimum hæc consilia maturaban-
tur, jamque ambo sibi de prospero suc-
cessu gratulabantur, cum ecce! Frideri-

Cleriesio.

Sæcul. XV
A.C. 1499.

cus, quæ adversus eum in Galliis agitantur, clam edoctus, haud dissimulanter denunciatur, quod ipse, si infesta in eum verterentur arma, Turcas in opem vocare, illisque per suas ditiones liberum in Italiam aditum concedere vellet. His minis uterque Rex, præcipue vero Italiae Principes vehementer turbabantur, augebatque terrorem, quod idem Fridericus cum Pontifice in gratiam redire moliretur, eoque consilio sponderet, se Valentino Duci Teanum Principatum unacum Sueffæ Ducatu, qui olim ad Gandiæ Ducem ejus fratrem jure pertinebat, cessurum, adjecta etiam ingenti pecuniarum summa; præterea Alexandro pollicebatur, se Alphonso Arragonio suo Nepoti, ac Pontificis genero Salernitanum, ac San-Severinatenensem Principatum relicturum. Ea nempe est timendum indoles, ut imminente periculo larga manu quævis profundant, sed depulso timore, quæ metus extorserat, avidè repetant. Equidem summus Pontifex has condiciones lubenti animo acceptasset, nisi Valentinus Dux missis ad eum literis docuisset, hoc foedus Galliarum Regi minime probari, quapropter Alexander cæptum pacis negotium dissolvit.

§. LXX.

Sæcul. XV.
A. C. 1499.*Marsilii Ficini obitus.*

Hoc anno Marsilius Ficinus Corregii prope Florentiam extremum diem obiit. Is Florentiæ die decima nona Octobris anno supra millesimum quadringentesimo trigesimo tertio natus, a Laurentio de Medicis eximio Literatorum fautore celeberrimis Magistris eruditus tradebatur, sub quorum disciplina omni ferme scientiarum genere excultus, præprimis in Theologia ac arte Medica eminebat, Græci, latinique idiomatis apprime gnarus: unde Laurentius, & Cosmas Medicæi, apud quos magna existimatione, ac fama valebat, eum amplis beneficiis auctum ad Florentinæ Cathedralis Ecclesiæ Canonicatum promotebant. Tanta Principum munificentia Marsilii animum ad assiduum literarum studium magis, magisque accendit, huic uni vigilias suas præcipue dedicans: verum quamvis Sacerdotio initiatus esset, non nisi doctrinæ, parum tamen virtutis studiosus videbatur; nihilominus Deo cor ipsius movente, ac Hieronymo Savonarolla fervidis suis sermonibus saniora inspirante, constanter divini honoris studio, ac pietatis exercitio sese consecrabat. Plurima ingenii, ac doctrinæ

U 5

113

Sæcul. XV. A.C. 1499. næ suæ monumenta posteris reliquit, scripsitque tractatum de religione Christiana, & fidei pietate; octodecim libros de immortalitate animæ, & beatitudine æterna, præter Commentarium in epistolam D. Pauli ad Romanos; varios sermones; tres libros de vita triplici, & duodecim volumina epistolarum: edidit etiam Hieronymi Savonarollæ apologiam, ac versionem operum Platonis, &c.

§. LXXI.

*Bellum Venetos inter & Turcas.**Bosius tom. 2. lib 5.**Leunclav.**Pandect.**Turc. 178.*

Affidua cædis aviditate bellum Venetos inter & Turcas fervebat; hi Nautopactum & Methonem, nobiles Peloponnesi urbes, demumque Dyrrachium occupabant; vicissim vero, cum Consalus de Corduba Hispanæ classis Præfectus in auxilium accederet, Benedictus Pefareus Veneti exercitus Dux Cephalenam in maritima Macedoniæ ora sitam Turcis eripiebat; equidem Gallica quoque classis in opem Venetorum advolabat, exiguo tamen illorum impendio; obstitit enim partim propria Venetorum pugnandi aviditas, necnon improba tempestatum vis, qua naves turbulentis fluctuum motibus jactabantur. Tandem

dem vero, postquam hoc bellum bien-
 nio flagrasset, pax utrinque conciliata
 est, ea lege, ut Veneti S. Mauram Tur-
 cis redderent. Bajazethem ad hanc pa-
 cem propensorem fuisse tradunt Scri-
 ptores, quod Ismael Sophus Persidis re-
 gno potitus, jam Othomanis terrorem
 incutere cœpisset, utpote quibus non
 unico experimento hujus Principis vir-
 tus comprobata erat.

§. LXXII.

Ismael primus Persiæ Sophus.

Fuit hic Ismael primus Persiæ Sophus, *Bizard. hist. Pers. l. 10.*
 Sicaidaris filius ex Usumcassani filia *Leuncl. ant. Turc. l. 16.*
 progenitus. Adhuc puer in Hyrcaniam
 ad quemdam Patris sui amicum profu-
 git, moxque haud obscura fortitudinis,
 præprimis vero ambitionis suæ specimina
 edidit, ac primum paternam ditionem
 recuperare constituit, suorumque, qui
 ad commune cum illo periculum intre-
 pidi currebant, auxilio adjutus, prospe-
 ro Marte dimicavit, demum secundo ar- *Spond. hoc*
 morum successu audaciam acunte, Tau- *ann. n. 7.*
 risium in Armenia petiit, quam urbem *Barros Asia*
 diffidiis inter ejus Rectores obortis, nul- *dec. 2 l. 10.*
 lo ferme negotio occupavit: cum autem *cap. 6.*
 originem suam ad Halem Mahometis ge-
 nerum referret, novamque Mahometa-
 næ legis interpretationem traderet, quam
 pluri-

Sæcul. XV.
A.C. 1499.

plurimos sibi sectatores conciliabat, qui postea ejus studia sequentes, ipsum strenue propugnabant: nil enim antiquius habebat, quam ut diversa, & aliena ab iis, quæ Turcæ docebant, ex Alcorano erueret, proin tot Turcarum hostes, quot novæ doctrinæ sequaces crearet. Valuit successus; brevi enim duæ exurgebant factiones, quæ objecta hæresis calumnia sese invicem lacefebant: quare Ismael, cum Sectam suam numero, ac potentia Turcis prævalere intelligeret, totum Persiæ imperium sibi subicere aggressus est, hocque anno prima novi regni auspicia stabilivit, seque Sophum vocari voluit, quod nomen Persico idiomate *lanam* significat, eo quod laneo capitis tegmine rubei coloris, velut speciali dignitatis suæ insigni uteretur, ut se discerneret a Turcis, & Tartaris Mahometanis, quorum priores suum insignae ex alba, posteriores vero ex viridi lana pileum deferunt. Nonnulli existimant Scriptores, hoc nomen *Sophus* a græca voce derivari, illudque ad antiquorum Persarum Magos, qui *Sapientes* ac Nationis Principes erant, accedere crederetur; verum hæc opinio solida ratione destituitur.

§. LXXIII.

Sæcul. XV.

A.C. 1499.

Annus sacer Romæ a Papa promulgatus.

Jam die duodecima Aprilis summus Pontifex annum sæcularem promulgavit, edito hanc in rem primo diplomate, quo ceteras indulgentias suspendit, ac Sacerdotibus magis plenam concessit facultatem absolvendi illos, qui hoc tempore apud ipsos sua peccata expiant. Die vigesima Novembris eodem anno alteram edidit Bullam, in qua omnibus Christi fidelibus, qui Romam venire præpediti essent, eandem omnino indulgentiam etiam non arrepto itinere elargitus est, ea conditione, ut certam pecuniarum summam solverent (*) hoc usus obtentu,

Raynald. hoc ann. n. 25.

(*) Hæc Continuator quam impie, ac infideliter summo Pontifici obtrudat, ex sola Bullæ lectione elucet, concedimus, inquit Papa, ut si qui Christi fideles pietate commoti pro animabus purgatorii dicto Jubilæi anno, pro reparatione basilicæ S. Petri aliquam elemosynam in capsâ posuerint, ipsa plenissima indulgentia per modum suffragii ipsis animabus in purgatorio, pro quibus dictam elemosynam prærogaverint, pro plenaria pœnarum relaxatio-
na

Sæcul. XV.
A. C. 1499.

tentu, se sacrum bellum non sine magnis sumptibus gerendum, Turcis inferre decrevisse, hancque in rem cum diversorum Principum Oratoribus conspirasse, necnon Hungaros, Polonos, & Bohemos in Thracia, Gallos & Hispanos in Græcia Turcis arma illaturos, semetipsum quoque cum Rege Angliæ, Venetis, marique potentioribus Italiæ Principibus Constantinopolis urbem expugnaturum, jamque eo consilio ad omnes Principes suos ablegasse Legatos, qui illos adhortarentur, ut compositis privatis eorum diffidiis, ad tam pium opus unitis Christianorum viribus concurrerent.

§. LXXIV.

ne suffragetur. Ubi jam legitur, quod Papa jubilæi indulgentiam omnibus Roma absentibus concesserit, ea lege, ut certam pecuniarum summam quasi hujus indulgentiæ pretium solverent. Nempe suppresso suo nomine quædamque nonnulli Scriptores hæreticis placere gestiunt, utque eorum partus avidius excipiantur, ac communius etiam a fidei hostibus deprædicentur, hæreticorum convitiis eos vestire non erubescunt, adulterata etiam historiæ fide.

§. LXXIV.

Sæcul. XV.

A.C. 1500.

Vitæ licentia Romæ jubilæi tempore exorta.

Igitur in vigilia Nativitatis Domini ad *Marian lib.*
 vespers inchoatum est jubilæum, ad *27. n. 39.*
 quod tamen minor, quam sperabat Ale- *Burch. in*
 xander, peregrinorum multitudo Romam *Diario &*
 confluebat; plurimi enim eo accedere *Bzov. hoc*
 præpediebantur ob bella, quibus Italicæ *ann. & seq.*
 Provinciæ flagrabant. Nihilominus in-
 quit Mariana, Romæ morum licentia vige-
 bat inter viros sacros, ut si qua in
 parte orbis maxime, qui tamen ob pietatis
 sui Sanctitatem ceteros fideles ad pieta-
 tis studium excitare, illisque virtutis ex-
 emplum præbere debuissent: cum vero
 in diplomate ad visitandas Ecclesias pe-
 regrinis quindecim, Romanis vero trigin-
 ta dies præscriberentur, concessit Alexan-
 der Sacerdotibus, qui expiationibus præ-
 positi erant, ut numerum dierum, peregrini-
 nis ad quinque, ceteris ad septem, im-
 posita eleemosyna, minuere possent.
 Præterea hujus anni sacri solemnia pro-
 rogavit Romæ usque ad festum Epiphani-
 niæ anni proximi, ac per universam Ita- *Burch. in*
 liam usque ad Pentecosten: necnon Fra- *Alex VI.*
 tres Ordinis Minorum de Observantia, *p. 72.*
 uti habetur in Bullis hanc in rem publi- *Raynald. ad*
 satis, quaquaversum Legatos misit, qui *ann. 1500.*
 hanc *n. 9.*

Sæcul. XV. hanc gratiam Christianis impertirentur,
A. C. 1500. ac decimas a Clero, ipsisque Cardinalibus pro Venetorum auxilio contra Turcas indictas colligerent, atque a Judæis etiam subsidia in eandem expeditionem peterent.

§. LXXV.

Pontificis consilia de bello sacro adversus Turcas.

*Burch. ib. 2.
 p. 83.
 Raynald. l. c.
 n. 2. & 5.*

Quantumvis ingens fuerit Pontificis studium, quo Principes ad inendam armorum societatem adversus Turcas adhortabatur, nihilominus illius verba parum eorum animos commovisse videbantur; adeo enim universæ Christianorum Reipublicæ cognita erat Alexandri indoles, ut ægre quis sibi persuaderet, illum puro tuendæ Religionis studio, ac divini honoris vindicandi amore stimulum rem urgere. Suspicebantur alii, hanc Cruciatam indici, ut ultroneis tam Principum, quam populi suppetiis pecuniæ cumularentur. Ceterum Pontifex feria quarta die undecima Martii hujus anni cunctos Oratores Romæ degentes in sacrum Senatum convocabat, in quo discrimen fidei Christianæ imminens exposuit, dixitque, se jam mense Octobri anni prioris ad Reges, & Principes Christianos literas dedisse, ac rogasse,

se, ut tam pio operi adjutrices manus Sæcul. XV.
A.C. 1500.
porrigerent. His propositis Oratorum
nonnemo respondit, quod pacanda prius
essent Christianorum Principum diffidia,
ac demum composita stabili, ac solida in-
ter eos pace ad reprimendos Turcarum
progressus opera impendi posset: his sub-
iunxit alius, quod hoc bellum nonnisi pri-
vatam Venetorum causam respiceret, &
Papa arma sollicitaret, ut Venetis place-
ret. Alexander, hæc responsa quid por-
tenderent, facile mente sua assequeba-
tur, cumque ceteri Principes Pontificiis
legatis, qui ad eos decernebantur, vix
non eadem respondissent, belli sacri con-
silia evanuerent.

§. LXXVI.

*Sententia Facultatis Theologicæ a
Canonicis Ecclesiæ B. V. ob
Papæ censuras ro-
gata.*

Præterea Pontifex hujus belli obtentu
edictum publicabat, quo Ecclesiæ
Gallicanæ Clericis, iis prius inconsultis,
decimas imponebat, mox vero adversus
hanc Papæ Constitutionem Universitas
Parisiensis ad futurum Concilium provo-
cabat: Cum autem Alexander fretus
esset præsidio Cardinalis de Ambasia,
Hist. Ecclesiast. Tom. XXXI. X plu-

Sæcul. XV.
A C. 1500. plurimumque aliorum Præfulum, quibus apud Regem non infima erat auctoritas, in reluctantes legum severitate animadvertere se posse arbitrabatur: quapropter Universitatis appellationem floccipendens, tributa, quæ imperabat, exigere aggreditur, lata etiam in refractarios anathematis poena. In hac rerum vicissitudine Parisiensis Ecclesiæ Canonici quicquam adversus Canones attentare veriti, quid de sacris hisce poenis sentiendum esset, Theologicæ Facultatis suffragia expetunt. Hæc pro more in Mathurinorum conventu congregata, discussis propositionibus sibi exhibitis respondit, eo tenore, quo proxime loco suo relaturi sumus.

§. LXXVII.

Anglicæ Rex a Papa ad expeditionem Turcicam sollicitatus.

Spretis hisce Gallorum obstaculis, summus Pontifex a pristino studio, quo Oratorum suorum opera ceteros Principes ad sacram militiam incitabat, nihil omnino remisit, nam Casparum Ponsnatione Hispanum, unacum Anni sancti diplomate in Angliam ablegat, dato negotio, ut Henrico VII. significaret, Papam nil

nil ardentius cupere, quam ut & ipse e-
 rigendis adversus Turcas vexillis suam Sæcul. XV.
 quoque opem, consiliumve conferret. A.C. 1500.
 Henricus hæc sibi minus probari dissimu-
 lans, Orator taliter respondit: nullus alius
 præter me hucusque inter Christianos
 Principes magis luculento testatum fecit
 argumento, quam vehementi desiderio
 prosperos hujus expeditionis successus
 exoptem; obstitit tamen partim Regni
 mei distantia a Constantinopolis finibus,
 partim triremium penuria, ac Nautarum
 meorum inscitia, hi enim mediterranei ma-
 ris experientia carent: Unde consultius
 fore mihi videtur, si Hispaniæ ac Fran-
 ciæ Reges summum Pontificem comita-
 rentur: hoc enim pacto præter celerio-
 ris expeditionis emolumentum utrius-
 que hujus Regis æmulatio declinari po-
 terit, quæ tamen certo timenda, si am-
 bo hi Reges, quin ullus alius ipsis supe-
 rior præsens adsit, simul hoc iter perfici-
 cerent. Nihilominus & ego lubenti
 quoque animo copias ac pecunias suppe-
 ditabo, & si fors Hispaniæ ac Galliarum
 Reges Papam comitari detrectarent, ipsus
 ego sub Papæ auspiciis haud gravate
 militibus Sacra Cruce signatis præero,
 iis tamen conditionibus. I. Præprimis
 cuncta Principum Christianorum dissidia
 sint composita, ac penitus dirempta, se-
 vero hanc conditionem facile adimpletu-
 rum

Sæcul. XV.
A.C. 1500.

rum aiebat Rex, eoquod cum omnibus Christiani Orbis Principibus jam antea pacem sanxisset. II. Munita quædam civitas ad Italiæ fines sita ei tradatur, quæ ad opportunum necessitatis perfugium reservetur. Pontifex, cum ceteri Principes serme eadem responderent, ad Regis Angliæ postulata rescribere, haud operæ pretium duxit.

§. LXXVIII.

Tumultus Mediolani post Ludovici discessum exorti.

Tantopere occupandi Neapolis regni consilia Ludovici Regis animum occupabant, ut omnem Turcici belli cogitationem abjecisse videretur; amplio-rem enim spem rebus suis repositam esse existimabat in Neapolitani Regni expugnatione, aliunde etiam, cum in Mediolanensi Ducatu Gallorum possessio nondum factis stabilita esset, ad auctoritatem suam ibidem firmandam omnia studia impendere debebat, his tamen curis segnius invigilasse probatur; prius enim mutabilitate Mediolanensis populi genium fidei stabilem muniri oportuisset, quippe haud temere etiam ex eorum facilitate, qua a Ludovico Duce defecerant, timere posteriorum seditionem priori haud absimilem, quam

quam sola regiminis clementia. Regis-Sæcul. XV.
 que præsentia summe necessaria præca-A. C. 1500.
 vere valuisset. His nil certius quoque
 sperabant Mediolanenses; ast præcipi-
 tem Ludovici Regis discessum pro certo
 futuræ calamitatis præfagio habebant,
 malique suspicio augebatur, cum Alegrius,
 qui Ducis Valentini copiis præerat, jussu
 Regis exercitum revocasset; timebant
 enim, ne Rex armorum vi pristina tribu-
 torum onera extorsurus foret; facile enim
 sibi persuasum habebant, eundem, cum ex
 Ducali patrimonio nullos amplius pro-
 ventus perciperet, graviora, quam ferre
 possent, vectigalia impositurum. Acces-
 sit etiam intempestiva Gallorum benevo-
 lentia, qua cunctos honores, atque digni-
 tates Guelfis passim concedebant, ne-
 glecta Gibellinorum factione, quæ tamen
 apud Mediolanenses gratia, numero, &
 potentia prævalebat. Equidem Trivul-
 tius, quem Rex se absente toti Insubriæ
 præfecerat, facile querulæ plebis præ-
 textus tollere, bellicque civilis initia re-
 stinguere valuisset: ast hujus Viri indoles
 superba, ferox, iræ impotens, vindictæ
 cupida, atque fastidiosa, potius ad irritan-
 dos, quam conciliandos sibi animos
 nata erat; unde clandestina adversus eum
 cudebantur consilia, Gallici exercitus
 indignatio in illum concitabatur, tanta-
 que inimicorum frequentia in eum ex-
 sur-

Sæcul. XV.
A. C. 1500.
surgebat, ut ipse non parum expavesce-
ret. Tandem tota Mediolanensis ditio
sensim tam lata exarsit seditione, ut in
cunctis urbibus vix ullus inveniretur, qui
in fide Gallorum permaneret; omnes e-
nim pristinum Regimen auxiliis votis ex-
optabant, atque Ludovico Sfortiæ etiam
rerum incerto, ad imperium, a quo ipsum
paulo ante deturbare adlaborabant, jam
reditum parabant.

§. LXXIX.

*Irruptio Ludovici Sfortiæ in Medio-
lani Ducatum.*

Interea Maximilianus Imperator Ludo-
vicum Sfortiam in aula sua perhonorifi-
ce excipiebat atque jurata fide pollice-
batur, semetipsum cum exercitu suo in
ejus auxilium brevi accursurum. Ludo-
vicus hac spe fretus, cum octo Helve-
tiorum millibus, & quingentis Comita-
tus Burgundici cataphractis, stipendio
conductis, in Italiam una cum Ascanio
fratre suo contendit, ac primo vere hujus
anni Equitatu Germano auctus, Medio-
lani Ducatum ingreditur, Trivultio re-
rum penitus ignaro, qui tamen simulac
Ludovicum Ducem rediisse comperit,
mox omni ope, ac opera in id incubuit,
ut hosti obviaret, ac pedem referre com-
pelleret. Ast cum Gallorum exercitum
recen-

recenseret, quamplurimos milites, eos-
que ætate juvenes signa deseruisse de-
prehendit; hi enim otio torpescere fasti-
dientes, relictis Mediolanensium muro-
rum angustiis ad Romandiolæ, & Pisa-
rum expeditionem accurrebant, suis com-
militonibus operam juncturi. Præterea
Mediolanenses Cives haud dissimulan-
ter Trivultio significabant, quod nihil ar-
dentius in votis haberent, quam Ducem
suum Ludovicum denuo patriæ suæ re-
stitui. Ergo Trivultius animo constituit,
cum quadam exercitus sui parte urbem
tueri, accepto tamen nuncio, Ludovicum
magnis itineribus Comum contendere,
jamque quasdam copias lacui Lario im-
posuisse, protinus missis suppetiis hanc
quoque civitatem antea præsidio desti-
tutam munivit, probe conscius, totius
Ducatus conservationem ab hujus urbis
salute omnino dependere.

§. LXXX.

*Comum, Mediolanum, & potissimæ
urbes in Ludovici Ducis obse-
quium revocatæ.*

Tanta celeritate Ligniacensis Comes,
qui copiis a Trivultio missis præerat,
Comum contendit, ut Ludovici adven-
tum præveniret; urbem demum ingres-
sus

Sæcul XV.

A. C. 1500.

sus, studiose hostium navibus propiorem
 indulfit accessum, in quas postea densam
 globorum tempestatem tanta dexteritate
 evibrabat, ut pluribus militibus occisis,
 prætoriam navis aquis submergeretur, ipso
 Ascanio Cardinale, qui ea vehebatur, in
 summam vitæ suæ discrimen deducto:
 nec tamen propterea Gallorum res resti-
 tutæ fuerunt; Comenses enim Cives Gi-
 bellinorum factione, quæ in urbe lon-
 ge prævalebat, suffulti, tam potenter Lu-
 dovico Duci favebant, ut Ligniacensis
 Comes libertati suæ insidias strui clam e-
 doctus, ac Ducis manibus tradi veritus,
 cito urbe excederet, atque ad Trivultium
 cum milite suo reverteretur, eo usus
 prætextu, perinde ac si hostium castra
 exploraturus excurreret; eo autem vix
 urbe egresso, Comenses cives ingenti
 lætitia Ludovicum exceperunt, Lignia-
 censis vero nequidem amplius Mediola-
 num sese recipere poterat, cum tota cir-
 cum regio seditionem in Gallos concitaret:
 Mediolanenses quoque ad primos
 recuperatæ libertatis rumores quaqua-
 versum ceteros omnes ad defectionem
 commovebant, quocirca Trivultius præ-
 cipiti fuga ad arcis mœnia confugere
 compellebatur, donec illam peditibus
 muniri, ac pro viribus defendi iussisset,
 quo factò unacum Equitatu suo Papiam
 contendit; eum vero inde affugientem
 Gibel-

Gibellini usque ad Ticini fluminis oram strenue infecuti sunt.

Sæcul. XV.

A.C. 1500

Trivultius ingens hoc discrimen ægre eluctatus, Gallorum rebus ubique desperatis duas duntaxat Mediolanensis Ducatus civitates, scilicet Novarram, & Mortaram, reliquas habuit, quarum primæ sese cum agmine suo inclusit: Sfortia vero comperta, quam hæc Metropolis in Gallos movebat, seditione confestim ad urbem advolat, a suis summa gaudii significatione exceptus. Post hæc certatim ad illius vexilla confluebant Itali, ac octiduo nondum evoluto exercitus ejus ultra dimidiam illius partem augebatur; unde Dux Mediolanensem arcem obsidere aggreditur, quam cum armis expugnare desperaret, inediæ violentia superare statuit, fratremque suum Cardinalem cum tertia exercitus sui parte obsidionales fossas cingere, ac tueri jubet, ipse vero cum reliquis copiis Papiam contendit, ubi sicut & Viglebani sine cunctatione a civibus excipiebatur. Tam prospero armorum successu animatus, Novarram obsidere animo constituit, tantoque impetu urbem pressit, ut ea deditionem facere compelleretur, præsidiariis sub valido comitatu usque ad Pedemontii fines abductis: Arcis tamen Præfectus, Bayardus Eques deditionis legibus comprehendendi recusabat.

Sæcul. XV.
A.C. 1500.

§. LXXXI.

Continuata victoriæ a Ludovico Sfortia reportatæ series.

Equidem Ligniacensis Comes Montaræ Trivultio sese adungebat; ast ambo gravi omnium rerum inopia pressi, urbem relinquere cogebantur, quo facto Ludovicus totum Mediolani Ducatum nullo renitente recuperasset, si Montaram occupaturus, Novara recessisset; verum hanc urbem, quam ultronea deditione non poterat, per obfirmatam obsidionis violentiam sibi subicere prorsus constituit, ea motus ratione, quod Parmensem civitatem in suam fidem rediisse comperisset, Laudenses quoque ac Placentini omnino Parmensium exemplum secuti fuissent, nisi Veneti has urbes validis præfidiis opportune firmassent. Sola Alexandria civitas sese Ludovico submittere renuebat. Hæc dum Mediolani geruntur, Alegrius, relicto Valentino Duce, copias suas Trivultio adjunxit, atque ex Guelforum consilio Tortonam recuperavit, hanc tamen urbem Helvetii, quorum plurimos inter pedites suos numerabat, cum stipendio fraudarentur, nequidquam oblucente Alegrio deprædati sunt: Interea Novarensis civitatis fatum totius Italiæ expectationem occupabat.

pabat, ast & illa die vigesima secunda Martii deditioe recepta est, præsi-
 inde excedere iussis, arx tamen constanter Gallorum partibus adhæsit, quam Ludovicus Sfortia arcta, qua valuit, ob-
 sidione urgebat, ea tamen ipsa postmodum Galliarum Regi Mediolanensem Ducatum asseruit, ac conservavit.

Sæcul. XV.

A. C. 1500.

§. LXXXII.

Exercitus a Galliarum Rege Mediolanum missus.

Interea Maximilianus Imperator validum contrahebat exercitum, ut sese Ludovici Regis progressibus opponeret. Haud segnior quoque pro parte sua Galliarum Rex adversus Cæsarem arma parabat, jamque in Campaniam pergere cæperat, cum inopino nuncium accipit, quod Maximilianus Imperator haud amplius copias conduceret, ac Mediolani Dux, etsi nullius auxilio suffultus esset propriis armis totum recuperasset Ducatum, excepta Novarensi arce, quæ sola adhuc dum Gallorum imperio parebat. Funesta hæc Gallicarum rerum vicissitudo potissimam partem ex continuis, quæ Trivultium inter & ceteros Gallici exercitus Præfectos fervebant, diffidiis nascebatur; quapropter Rex in eo totus erat, ut probatæ fidei Virum seligeret, cui

Sæcul. XV.

A.C. 1500.

cui supremum belli imperium deferret. Sua quidem obsequia Ambasiæ Cardinalis offert; verum cum ipse militaris scientiæ expertus esset, ei pro summa rerum adiungitur Ludovicus Trimollius. Ergo per singulas Provincias dividuntur Gallorum copiæ, simulque omnes summa solertia Delphinatum versus contendunt, jamque die sexta Aprilis ductore Divionensi Præfecto decem Helvetiorum, & sex peditum Gallorum millia præter mille quingentos cataphractos unacum suis sagittarils equo vectis Montarensi urbi appropinquant. Præibant Cardinalis, & Trimollius, qui primo adventus die Trivultium non modo cum Ligniacensi, sed cum ipso etiam Albinio jurgia foventem experiebantur.

§. LXXXIII.

Seditio Helvetiorum peditum contra Ducem.

Ceterum Mediolanensium Dux Gallorum accessum, ac numerum edoctus, tota armorum vi Novarrensis arcis, cui Bayardus præerat, obsidionem urgere cæpit. Ergo Cardinalis de Ambasia & Trimollius quantocius exercitum admovent, laboranti arci opem laturo; ast irritus plane fuisset eorum conatus, nisi eo forte die sic casus consilium adjuvisset.

set, Gallis non minus secundus, quam Sæcul. XV.
Ludovico Duci summe funestus; cum A.C. 1500.
enim flos, roburque exercitus sui præci-
pue ex octo Helvetiorum millibus con-
staret, hujus gentis Belliduces, quo de-
mum obtentu ignoratur, iniquissimo ta-
men Ducis tempore clandestinum foedus
cum Gallis vix Novarræ appropin-
quantibus inierunt, polliciti, se illis pa-
cta pecuniarum summa Ludovicum Du-
cem tradituros, idque tanta taciturnita-
te premebant, ut nec pretium, nec pro-
ditorum nomina vel unquam innotesce-
rent. Re tamen utrinque conventa hi
junctim Mediolanensem Ducem adeunt,
unius mensis necdum evoluti stipendia
postulant, declarantque, nisi eorum peti-
to satisfaceret, se quamprimum in pa-
triam redituros. Dux pecuniis destitu-
tus, suppellectilem argenteam offert,
quam illi acceptantes ad sua castra re-
vertuntur. Verum Ludovicus futuris
malis obviaturus, simulque veritus, ne
Helvetii stipendii pignus secum auffer-
rent, Cardinali Ascanio fratri suo nego-
tium dedit, ut sine mora octo millia pe-
ditum Italarum, ac quadringentos equi-
tes Mediolano Novarram adduceret, om-
nique cunctatione remota aurum trans-
mitteret; jussis parvit Ascanius: attamen
harum copiarum adventum singulari
celeritate prævenerat Trimollius, qui suis
in

Sæcul. XV. in duo agmina divisus, uno obsidionem
A C. 1500. solvere, altero vero, quod Albinus mo-
 derabatur, hostibus Ticini fluminis traje-
 ctum interdicare parabat, nec improspe-
 ro successu; Albinus enim adeo dextre
 demandata sibi defunctus est provincia,
 ut Ducis copiæ flumen transmittere, ne-
 quidem ausi essent.

§. LXXXIV.

*Ludovicus Sfortia captus, ac Helvetii
 habitu indutus Lugdunum de-
 ducitur.*

Marian. l. 27
n. 137.
Naucler.
chron. gener.
51. p. 515.

Dux Mediolani spe sua delusus, prælii
 discrimen experiri simulat. Jam im-
 peria equites sui accipiebant, ad omnem
 rei strenue gerendæ dexteritatem inten-
 tis mentibus. Ast Helvetii eo temporis
 articulo, quo summa rerum haud ultra
 simulationem patiebatur, aperte decla-
 rant, sibi integrum haud esse, illius impe-
 ratis obedire; obstare enim suorum Ma-
 gistratum iussa, quibus adversus propin-
 quos, ac fratres suos, qui in castris
 Gallicis militarent, decertare prohibe-
 rentur, proin nulla mora in patriam redi-
 re juberentur. Equidem Mediolanensis
 Dux nil intentatum relinquit, ut Helve-
 tios in fide contineret; instat, urgetque
 qua

qua precibus, qua lacrymis; ast eorum Sæcul. XV. A.C. 1500.
 animos flectere desperans, rogavit, ut eu-
 eum saltem in tutum locum perduce-
 rent, eo quod copiis Gallicis undique cin-
 ctus esset. Ægre tandem ab illis impe-
 trabat, ut Helvetici peditis veste indutus,
 inter ipsos per mediam Trimollii aciem
 elabi posset. Referunt nonnulli, Helve-
 tios hanc fugæ conditionem Gallici ex-
 ercitus Præfectis prodidisse, hincque Lu-
 dovicum, cum Gallorum oculos in om-
 nes, quibus secedere datum erat, inten-
 tos fallere non posset, ab hoste agnitum
 fuisse; subjungunt alii, Helvetios trans-
 euntes etiam Gallis, ut Ducem cape-
 rent, signa dedisse, eumque digito demon-
 strasse. Ut ut res se habuerit, vix inter
 Gallici agminis hastatos dextra lævaque
 suo ordine constitutos medius decimum,
 aut forte duodecimum passum confecerat,
 cum jam a Gallis agnosceretur, &
 comprehensus, Trimollio traditus esset.
 Hic Lugdunum, ubi Rex adhuc dum a-
 gebat, captum deduxit. Eadem occasio-
 ne cum illo Galeatius, Fracassus, & An-
 tonius Maria fratres iisdem Helveticis ve-
 stibus, armisque contecti comprehende-
 bantur.

Sæcul. XV.
A. C. 1500.

§. LXXXV.

*Dux comprehensus, ac Biturigibus
inclusus.*

Primos hosce adversantis fortunæ casus Ludovicus Dux æquo, satque firmo ferebat animo, spe fretus, se a Ludovico Rege quadam dignitate status sui conditioni congrua in Galliis honorandum, vel saltem libertate donandum. Attamen vix leniendo dolore obruebatur, dum primo Legiam ad S. Georgium in Bituricensi Provincia relegatus, in quodam obscuro cubiculo quartum, ac ferme quintum annum detinebatur, inde vero ad arcem Locciensem transferebatur, ubi non modo librorum, chartæ, atque atramenti, sed omnium rerum copia, quibus calamitatis suæ tædium lenire potuisset, privatus hærebat. Numerabat Dux tantæ infelicitatis suæ epocham Anni millesimi quingentesimi diem decimam Aprilis, quæ erat hebdomadæ Passionis feria sexta, ac carceris hujus squalorem solido decennio perferebat, donec tandem undecimo captivatis anno ferme jamjam emenso mors tot votis exoptata, illum a miseris vitæ suæ exemisset. Ita nempe vindex Deus arrogantissimi, ac ob cuncta, quæ patrave-

rat, scelera meliori sorte haud quaquam digni; Tanto enim odio insectabatur Gallos, ut quoscunque demum in diversoriis commorantes reperire poterat, clam jugulari præciperet, ac pro singulis, qui neci dati fuissent, unius Ducati præmium occisori constitueret. Hac immanitate detecta, Galli plurimos ejusmodi caupones in propriis illorum domibus ad terrorem aliorum vivos comburi jusserunt: Præterea Cardinalis Ascanius Ducis frater a Venetis captus, Gallis tradebatur, ac Turri Bituricensi includebatur, ex quo tamen, nonnisi biennio detentus Cardinalis de Ambasia favore, atque auctoritate liberatus est.

Sæcul. XV.
A. C. 1500.

In appendice
ad hist. Roberti Gaguin.

§. LXXXVI.

Seditionis venia Mediolanensibus concessa.

Diuturno admodum tempore Ludovici Ducis Filii, Maximilianus, & Franciscus, quos eorum Pater in Cæsaris aula reliquerat, pauperes, exules, ac errantes in Germania hærebant: Mediolanenses quoque nullam sibi in Duce suo, quem nuper tanto jubilo in sua Metropoli exceperant, spem opemque repositam esse probe cognoscebant, quocirca confestim ad Cardinalem de Ambasia supplices confugiunt, ut auctoritate, qua

Marian. lib.

7. n. 37.

Guic. hist.

Ital. l. 4.

Claud. Seis-

si. in vita

Lud. XII.

Hist. Eccles. Tom. XXXI.

Y

pol-

Sæcul. XV.
A.C. 1500. pollebat, Regis animum ad concedendam rebellionis veniam inclinaret, quod etiam Cardinalis precibus datum est, ea tamen lege, ut seditionis rei pecuniariam, eamque gravissimam multam sufferrent, cuius tamen non infima pars non modo Mediolanensibus, sed etiam ceteris urbibus, quæ defecerunt, remittebatur: Cardinalis vero compositis Ducatus negotiis, feria sexta Christo in carne passo sacra Mediolanensi populo significabat, se sub conditionibus mox relatis a Rege, quæ postulassent, obtinuisse; Posthac Cardinalis summa cum auctoritate agens, rerum Italicarum, necnon belli, pacisque arbiter habebatur. Pontifex quoque Virum sibi conciliare intentus, perspecta illius ambitione eidem concessit, ut totius Galliæ legationem a latere exerceret, quam deinceps toto vitæ suæ cursu tenuit, & a Julio II. Alexandri VI. successore in ea confirmatus est.

§. LXXXVII.

Proximum vitæ periculum Alexandri Papæ ex gravi turbine.

Marian. lib.

27. n. 39.

Bucha in

Diario &

part. 2. in

Alex. VI.

Hoc anno divinum Numen tum plurimis, quibus tunc temporis Roma totius Orbis Christiani caput inundabatur, sceleribus exulceratum, in ipso primo Ecclesiæ

clesiæ suæ Pastore vindicare videbatur illos, qui ejus patientia abutebantur, ut horum ruina ceteri officii sui commoverentur, atque ad criminum poenitentiam inducerentur: Repente enim die SS. Petro, & Paulo Apostolis sacro, hora post meridiem quarta violentissimus turbo oriebatur, ubi præcipiti ruina fractæ nubes improbis imbris descendebant, atque assiduo grandinum, quæ molis erant stupendæ, lapsu testæ verberabant, denique nequid ad malorum cumulum deesset, novo terroris incremento tam insana ventorum rabies tumultuabatur, ut ejus impetu camini cujusdam spiraculum incumbens aulæ, in qua Pontifex cum nonnullis Cardinalibus colloquebatur, dejiceretur, suaque immensa mole tabulatum cubiculi, in quo Dux Valentinus agebat, confractum, supra cænaculum deprimeretur, qua ruina tres Florentini opprimebantur, qui in anteriore conclavi Ducis alloquium præstolantes, ad Pontificis pedes occisi procubuerunt, & ipse Alexander in proximo vitæ discrimine versabatur, ac ne caput ejus comminueretur lateribus, lapidibus, ac tabulis decidentibus, superstantis umbraculi tegmen prohibuit, aggre tamen a suis famulis expiranti similis, capite ac manu graviter faucibus, mentis impos, ac animi sensu captus intra

Sæcul. XV.
A. C. 1500. tra rudera repertus abducebatur: Cum vero eo tempore summus Pontifex septuagenario major esset, ac vulnera recrudescere viderentur, jam de Successore eligendo agi cæptum est: Verum præter omnium expectationem brevirestituta valetudine ipse die vigesima quinta Julii ad Ecclesiam S. Mariæ de populo publice procedere conspiciebatur ut ibidem pro recuperata salute Deo gratias rependeret.

§. LXXXVIII.

*Bellum in Romandiola a Valentino
Duce restauratum.*

Post hæc Valentinus Dux Alexandri filius bellum in Romandiola redintegravit, ac postquam Alphonsum de Aragonia Viselliæ Ducem Sororium suum Romæ crudeliter, atque ex insidiis trucidari jussisset, Pisaurum & Ariminum occupavit; ejus tamen successibus strenue obstitit Bentivolius, qui subacta Bononia, Faventiæ urbem pro viribus tuebatur, eum tamen Julius II. Alexandri successor dexteritate sua ad officium revocavit; hic enim quinto aut ferme sexto abhinc anno, postquam Bononiam venerat, inde Bentivolium cum tota sua familia depulit. Capta urbe nonnulli ejusdem filii a furente populo occiduntur,
bonis

bonis exuuntur, ejusque domus a funda-
 mentis evertuntur, barbara prorsus sæ-
 vitia, atque insuperhabita fide Benti-
 volio data.

Sæcul. XV.
 A.C. 1500.

§. LXXXIX.

*Nuptiæ Regis Lusitanicæ cum So-
 rore primæ suæ conjugis in-
 dulgente Papa con-
 tractæ.*

Sub idem tempus Alexander Papa edi-
 to diplomate confirmabat Wladislai *Marian. lib.*
 Hungariæ Regis divortium, quo is Bea- *27. n. 47.*
 tricem de Arragonia conjugem suam, & *5. lib. 4. c. 21.*
 Prædecessoris sui Matthiæ Hungariæ Re-
 gis viduam a se dimisit; igitur Wladis-
 laus obtenta Pontificis concessione ux-
 orem duxit Annam de Fuxo, Gastonis e-
 jusdem nominis ac Candalæ Principis
 filiam. Præterea Lusitanicæ Rex, defun-
 cta Isabella uxore sua nuptias appetebat
 Mariæ, quæ natu minima erat Ferdi-
 nandi ac Isabellæ filia, eaque unica ex
 quatuor prolibus, quas susceperant, vita
 superstes: Cum vero prior Lusitani Re-
 gis uxor, Isabella nomine, esset natu
 major soror Mariæ, hinc nuptiis obsta-
 bat primus affinitatis gradus, unde Pon-
 tificis indulgentia requirebatur. Hic
 cetera minime religiosus, hanc tamen
 veniam

Sæcul. XV.
A.C. 1500. veniam concedere recusabat, caussatus, Galliarum Regem ejusmodi connubio vehementer obluſtari: Unde diu satis protractum est negotium, quod tamen Papa denique in favorem Lusitanæ Regis decidit. Ergo Mense Augusto Granaſe sponsalium solemnia celebrantur, atque juvene Regina die vigesima Octobris Lusitanæ Regnum ingrediente, trigesimo ejusdem Mensis ipsum connubium contrahebatur. Paulo post Margarita Austriæ Archiducissa Joannis Castellæ Principis defuncti olim conjux, secundis nuptiis desponsata est Philiberto Sabaudia Ducis, quo tamen brevi e vivis erepto, jam secunda vice vidua existit.

§. XC.

Nativitas Caroli V.

Marian. lib. 27. n. 35.
Nhucler. chr. general. 51. p. 515. Majus adhuc lætitiæ argumentum fuit, quod die vigesima quinta Februarii in festo S. Matthiæ, ex Joanna Philippi Archiducis Austriaci conjuge natus esset Gandavi in Flandria Filius, qui fuit gloriosissimus ille Carolus V. de quo frequens mentio in decursu Historiæ recurret. Octavo natiuitatis sue die Margarita Austriæ Princeps ejusdem amita ex Hispania Gandavum reversa, recens natum de sacro fonte suscepit, eodemque munus obibat Margarita Ducissa Caroli

Caroli *audacis* Burgundiæ Ducis secunda Sæcul. XV.
 conjux : Huic vero Principi post susceptum A.C. 1500.
 Baptisma Lucemburgici Ducis titulus indi-
 tus est, veteri more mutato, quo olim Du-
 cum Burgundiæ filii natu majores, Ca-
 rolesii Comites vocari solebant. Tota
 Hispania communi, eoque ingenti gaudio
 afficiebatur ob Principis hujus Nativita-
 tem, qua comperta exclamabat Isabella :
Sors cecidit super Matthiam, alludens ad
 diem festum, quo Princeps iste primam
 lucem aspexit.

§. XCI.

*Michaelis Principis obitus, & Archidux
 Castellæ Princeps dictus.*

Nec vanum erat Isabellæ augurium ;
 eodem enim anno die vigesima Ju-
 lii Michael Regis Catholici filius Grana-
 tæ supremum vitæ diem clausit, a cujus
 obitus die Philippus Archidux, ejusque
 conjux Joanna Archiducissa Castellæ Prin-
 cipes dici cæpere, cum essent proximi
 Castellæ, & Arragoniæ regnorum hæ-
 redes, omniumque ditionum, quæ ad il-
 la pertinebant, successores ; hanc vero
 amplissimam hæreditatem posteriori tem-
 pore Carolus V. solus possidebat.

Sæcul. XV.
A.C. 1500.

§. XCII.

*Auxilia a Consalvo contra Turcas
Venetis submissa.*

Hoc anno Consalvus celebris ille Bel-
lidux ex Malacensi Hispaniæ porta
solvit, valida classe instructus; quippe
præter quatuor armatorum millia in ter-
ram exponenda, ac trecentos cataphra-
ctos secum ducebat viginti septem gran-
diora navigia, viginti quinque longiores
lembos, plurimas triremes, ac nonnul-
las naves speculatorias. Navigatione
sua in longius protracta, non nisi decima
sexta Julii Siciliæ oram attingens, Messi-
næ portum ingressus est. Adventanti
quantocius omnes Hispani in Italia dif-
ferri certatim accurrebant: id cum fie-
ret, Turcæ Methonem in Morea undique
cingebant, duraque obsidione preme-
bant. Equidem prona erat Consalvi vo-
luntas, qua Venetis præsto esse, atque ob-
sidionem solvere festinabat; attamen
vigesima septima Septembris Messina sol-
vere poterat, dum Turcæ interea urbem
in suam potestatem redegerunt: unde
haud alium expeditionis suæ fructum re-
portabat Consalvus, quam quod die se-
cunda Octobris prope Corcyram appulsus,
haec Insulam imminenti eriperet periculo;
quo-

quocirca Turcæ inde depulsi Nauplias Sæcul. XV.
 terra marique obsidere tentabant, spe A.C. 1500.
 freti, se urbem expugnatos, priusquam
 obsessis Hispani suppetias ferre possent.

§. XCIII.

*Pax Gallos inter & Hispanos
firmata.*

Hæc dum interea in Morea geruntur,
 Pax Gallos inter & Hispanos con- Marian. ib.
 cluditur, iis tamen legibus: I. Fridericus n. 42.
 Neapolis regno exuatur; II. Apulia, &
 Calabria Regi Catholico asserantur; III.
 Apprutium, & cetera hujus regni loca
 Gallis cedantur. IV. Vestigalia ac redi-
 tus, qui de more ex Apulienibus armen-
 tis proveniunt, utrique Regi æquis par-
 tibus communes sint, pari ratione in-
 cunctis Regni proventibus habita: Ve-
 rum pax adeo perperam concepta haud
 diu subsistere poterat; nihilominus ad ho-
 nestandas hæc concordia leges obten-
 debantur æqualia utriusque Regis ad
 hanc coronam jura, necnon proxima belli
 Turcici consilia. Vix utrinque pax erat fir-
 mata, cum ambo Reges de re gesta suum
 Pontificem edocent, qui ingentem læti-
 tiam testatus, utrique Regi pro omnibus,
 quæ in Neapolis Regno possiderent,
 tanquam fiduciariis sedis Apostolicæ
 clientibus diploma concessit. Ea indul-
 gentia

Sæcul. XV. gentia Alexander odium, quo in Frederi-
A.C. 1500. cum exardebat, luculentius comprobabat.

§. XCIV.

*Turcæ Naupliarum obsidionem solvere
compulsi.*

Ceterum Hispana classis haud diu in Corcyrensis Insulæ portu hærebat, sed factis inde velis ad Zacynthum Insulam procurrens, ibidem septima Octobris die appulsa est, Venetis quoque classem suam jungentibus, quibus insuper accesserant grandiora duo Franciæ navigia octingentis militibus instructa, quæ Ludovicus XII. Gallis in auxilium submiserat. Veneti his copiis aucti, Turcas Naupliarum obsidionem solvere, atque cis Moream ad Chalcidis Euripum profugere compellunt. Mutata rerum facie Constantinus Methonem expugnandam esse censebat, aliis satius fore judicantibus, si Turcæ a Cephallenis Insula, quæ in toto suo circuitu ad centum quinquaginta miliaria protenditur, pellerentur: Horum sententia prævaluit, felixque collisit eventus; repetito enim impetu urbs pridie ad Nativitatis Dominicæ solemniam expugnabatur, centum septuaginta Turcis in hac expeditione trucidatis: Constantinus vero civitate Venetis reddita, cum classe sua in Siciliam cursum relegit, ubi violen-

violentiſſimas maris tempeſtates elucta-
tus, tandem appuſus eſt. Mox Reſpu-
blica Oratores decrevit, qui eidem pro
præſtito auxilio grates rependerent, ro-
garentque, ut Nobilitatis Venetæ albo
adſcribi pateretur, quod & ipſe gloriæ,
ac laudis fama aliunde clariffimus lu-
benti animo acceptabat.

Sæcul. XV.
A.C. 1500.

§. XCV.

*Nova Maurorum Granatenſium
ſeditio.*

Interea Mauri Granatenſes, quamvis non
ita pridem perfidiæ ſuæ veniam obti-
nuiffent, novam tamen ſeditionem con-
citabant, quapropter Ferdinandus co-
pias in præſidiis poſitas, belloque exer-
citas raptim contrahere, ac ipſus Gra-
natam contendere compellebatur. Ergo
exercitum ſuum in bina partitur agmina,
illisque Alphonſum Aguiliaræ Comitem
præſicit, qui penetratis montibus rebel-
les immani clade proſligavit. Comes
victoria clarus, Granatam revertitur, aſt
occurrente Maurorum agmine prælium
reſtauratur, ubi Alphonſus tentatis omni-
bus, quæ deſperationis neceſſitas invi-
cti animi fortitudine ſuffulta eidem ſuggeſ-
erat, in terram dejectus, crebrisque vul-
neribus confoſus occubuit. Is erat ma-
gni illius Conſalvi de Corduba frater;
nullus-

Marian.
l. 27. n. 31.

Sæcul. XV. nullusque eorum, quos certaminis socios
A.C. 1500. habebat, Maurorum ferocitatem effugit,
 trucidatis ad unum omnibus, adeo, ut
 tantæ cladis fama haud aliter innotue-
 rit, quam ipsa Maurorum jactatione. E-
 quidem insolens hæc Maurorum ostenta-
 tio haud diu inulta remanebat, ferme o-
 mnibus, qui manus suas Hispanorum san-
 guine polluebant, sceleris sui poenas dan-
 tibus; verum hac vindicta nullatenus
 reparabatur jactura Comitis de Aguila-
 ria, Viri animi fortitudine spectatissimi,
 Ducisque belli scientia longe præstantis-
 simi.

§. XCVI.

Adinventum a Lusitanis Brasilia.

Marian.
ibid. n. 36.

In Lusitania post Vasquesii Gamæ redi-
 tum Rex novam classem ad Indos trans-
 misit, eique Petrum Alvarum Cabre-
 ram, quem Mariana Capralem nominat,
 præfecit. Hic navigationis suæ cursum
 promovens, Brasiliam detexit, quam
 Regis sui nomine possidere cæpit: Inde
 vero Melindam appulsus, Quiloam per-
 venit, a Rege perbenigne exceptus, cui
 etiam Christianæ fidei amplectendæ de-
 siderium inspirare conabatur, eo autem
 repetito Oceani cursu Calecutum petitu-
 rus, ubi Zamorini perfidiam ulturus, omni
 tor-

tormentorum apparatu urbem quater jussit, tum vero factis denuo velis Cochimum pergens jactis anchoris substitit, ac benevolo Regis aspectu recreatus, inito pacto impetravit, ut naves suas baccis piperum onerare posset, ejusdem quoque mercis negotiationem habuit cum Cananorensi Rege. Hæc prima erant auspicia illius mercaturæ, quam Lusitani cum vario aromatum genere exercebant.

§. XCVII,

Officiosa Philippi Archiducis salutatio ad Angliæ Regem.

In Anglia ingens pestilentia vis universum regnum depopulabatur, unde Henricus VII. vitæ suæ consulturus, cum tota familia Caletum contendit, ubi Philippi Archiducis Legatos excepit, qui eidem significabant, quod eorum Dux officii gratia Regem adire percupidus sit, ac impense roget, ut quemdam locum, non tamen urbem mæniis cinctam, designaret, ad colloquendum magis opportunum. Henricus officiosam hanc salutationem lætus acceptabat, ac pro colloquii loco constituerebat ædes S. Petri extra urbis Caletensis muros. Post hæc vicissim ad Archiducem suos ablegabat Oratores, qui ejusdem præsentiam a Rege

Sæcul. XV. Rege ardentè exoptari significarent.
 A.C. 1500. Paucis post diebus Henricus de proximo
 Archiducis adventu versus Caletum edo-
 ctus, ut illum exciperet, extra urbis
 mœnia equo vestus eidem obviam pro-
 cessit: Philippus vero conspecto Rege,
 equo descendit, ac propius ad eum ac-
 cessit, stratoris munere functurus; id ta-
 men officii genus Henricus recusans,
 in mutuos amplexus ruebat, demum am-
 bo ad præfatas ædes procedunt, ubi lon-
 gioris moræ colloquio utebantur: Præ-
 cipue autem Archidux, ut sinistram de
 se opinionem, ac falsam, qua Perkino
 subsidium olim præstitisse credebatur,
 memoriam e Regis animo deleteret, se
 nihil ardentius in votis habere profiteba-
 tur, quam arctissima illi amicitia conjun-
 gi, eumque dulci Patris, ac Patroni sui
 nomine honorare.

§. XCVIII.

Mortoni Cardinalis obitus.

Polyd. Virg. hist. Anglic. lib. 26. Igitur Henricus conciliata sibi omnium
 Europæ Principum pace, totus in eo
 erat, ut in cunctos Perkini fautores rur-
 sum ac sedulo inquireret: horum autem
 compluribus delicti veniam, non nisi im-
 posita pecuniarum multa, concedebat.
Godowin. de epis. Angliæ Credebatur harum vexationum auctor
Thomas Mo- rus in vita Richard. III. primo Mortonus Cardinalis, Cantuarie
 Archi-

Archiepiscopus: ast paulo post innotuit, ipsum Regem ad ejusmodi consilia prolapsum fuisse. Obiit aetate Cardinalis hoc anno mense Octobri, exiguo Anglorum luctu, eo quod hujus viri integritas illis suspecta videretur. Is natus erat Beeri quodam ignobili Doncestriensis Comitatus oppido, & Oxonii existens Doctoratus insignia suscepit, ac Cauffidici munere in Curia Londinensi Ecclesiastica tam magna nominis sui fama perfunctus est, ut merito ab ipso Rege in secretius Consilium cooptaretur, commendante eum Thoma Burchiero Archiepiscopo Cantuariensi. Regnante Richardo III. cum perversis Tyranni hujus consiliis diu, constanterque oblectaretur, licet jam tum Heliensis Ecclesiae Episcopus esset, in vincula tamen conjiciebatur, fido nihilominus quorundam ministerio usus, clam e carcere dilapsus est, ac demum potentes adversarios in Richardum concitabat, donec tandem Rex ille die vigesima quarta Augusti anno salutis millesimo quadringentesimo octogesimo quinto devictus praelio occumberet. Henricus vero hujus nominis septimus, concesso folio Mortonum e Belgio, quo profugerat, evocavit, & in supremum Regni Cancellarium, necnon Archiepiscopum Cantuariensem elegit, cui postmodum ad instantes Regis preces Alexander

Sæcul. XV.

A.C. 1500.

Sæcul. XV. der VI. purpuram adjecit, ei autem de-
A.C. 1500. functo in Cantuariensi Ecclesia Henricus
 Dean Sarisberiensis Episcopus successus
 est.

§. XCIX.

Aliorum Cardinalium extrema.

Aubery hist. Cardin. Eodem anno alii Cardinales e vivis ex-
 cedebant, quorum primus erat Bar-
 tholomæus Martini, natione Hispanus,
 Segobiensis Episcopus, anno millesimo
 quadringentesimo nonagesimo sexto ab
 Alexandro VI. Cardinalium Collegio ad-
 scriptus. Alter erat Andreas Despineus
 (Gallis d' Espinay) Lugdunensis, &
 Burdegalensis natione Gallus, ab Inno-
 centio VIII. summo Pontifice anno mil-
 lesimo quadringentesimo octogesimo no-
 no mense Martio Cardinalibus Presbyte-
 ris adjunctus. Hic Carolum VIII. Gal-
 liarum Regem ad expugnandum Neapo-
 lis Regnum in Italiam euntem individuus
 comes sequebatur, eo vero in Gallias re-
 deunte, ipse Foronoviensi pugnae anno
 Domini millesimo quadringentesimo no-
 nagesimo quinto commissæ præfens ade-
 rat, demum vero, ut testantur Scripto-
 res, urbis Parisiensis Gubernator existi-
 tit, ubi etiam decima Novembris die
 ejusdem anni in Palatio Curiae Parisinæ ad

(*) ad immortalem vitam abiit, sepultus Lutetiæ Parisiorum in Cænobio Coelestinorum prope Aurelianense Sacellum. Tertius denique erat Joannes Borgia, vulgo junior dictus, Valentiaë Archiepiscopus, ab Alexandro VI. cujus Nepos erat, anno Incarnationis millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto purpura donatus, copiisque præfectus, quas Papa ad compescendos Gallos, firmandamque Ferdinandi Hispaniæ Regis factionem in Italiam decreverat. Idem anno supra millesimum quadringentesimo nonagesimo nono apud Venetos legatione fungebatur, atque Urbini, quæ est ejusdem nominis Ducatus Metropolis, die decima septima Januarii mortalem vitam exiit. Corpus ejus Romam delatum, in Ecclesia S. Mariæ de populo terræ mandatum fuit. Rumor ferebat, eum veneno fuisse extinctum, jussu Valentini Ducis, qui spurius erat Alexandri filius.

§. C.

(*) Hæc Curia Gallico idiomate *Tournelle* vocatur, estque delegatum Parisiensis Curiaë judicium tam pro causis civilibus, quam criminalibus institutum.

Hist. Eccles. Tom. XXXI.

Z

Sæcul. XV.

A. C. 1500.

§. C.

*Cardinales ab Alexandro Papa electi.**Raynald ad
hunc ann.
num. 56.*

Alexander Papa in locum horum Cardinalium alics Præsules subrogaturus secretiorem Patrum Senatum die vigesima octava Septembris convocavit, ac tredecim omnino Cardinales creabat, quorum nomina sunt. I. Didacus Hurtado de Mendoza Hispanus, Hispalensis Archiepiscopus, tit. S. Sabinæ. II. Amaneus de Albreto natione Gallus, Apamiensis ac Convenensis Episcopus, tit. S. Nicolai in Carcere. III. Ludovicus Borgia Hispanus, tit. SS. Nerei & Achillei postea tit. S. Marcelli, Archipresbyter ad S. Mariam majorem, ac Cardinalis Poenitentarius. IV. Jacobus Serra Hispanus, Arborensis Archiepiscopus, Presbyter Cardinalis tit. S. Vitalis, Elnensis ac Prænestinus Episcopus. V. Thomas Bacocius ex oppido Herdovi in Hungaria oriundus, hujus Regni Cancellarius, ac Strigoniensis Archiepiscopus, Presbyter Cardinalis tit. S. Sylvestri, & S. Martini in montibus. VI. Petrus Isvalia Sculus, Archiepiscopus Reginus tit. S. Cyriaci primo, deinde S. Pudentianæ. VII. Franciscus Borgia Hispanus, Archiepiscopus Coletinus, tit. S. Luciae, & Theanensis Episcopus. VIII.

Sæcul. XV.
A.C. 1500.

VIII. Joannes Vera, itidem Hispanus, tit. S. Balbinæ, & Salernitanus Archiepiscopus. IX. Ludovicus Podachatarius natione Græcus, patria Nicosiensis, Caputaquensis Episcopus, tit. S. Agathæ. X. Antonius Trivultius Mediolanensis, Comensis Episcopus, tit. S. Anastasiæ, demum S. Stephani in monte Coelio. XI. Joannes Baptista Ferrarius, Mutinensis, tit. S. Chryfogoni. XII. Marcus Cornelius seu Cornarus, Venetus, Veronensis Episcopus, Patriarcha Constantinopolitanus, tit. S. Mariæ, Episcopus Albanensis & Prænestinus. XIII. Joannes Stephanus Ferrerius tit. SS. Sergii & Bacchi, quo relicto titulum S. Vestinæ obtinuit.

§. CI.

Naclerus suo Chronico finem imponit.

Hoc anno Joannes Naclerus, seu Verge, a Germanis autem Vergenhaus appellatus, qui itidem natione Germanus, Tubingensis Academiæ Rector extitit, univèrsali suo Chronico finem imposuit, quod opus summa integritate ab eo conscriptum, a Surio continuatum est.

Sæcul. XV.
A. C. 1501.

§. CII.

Finis Anni sacri Romæ celebrati.

Anno Christi millesimo quingentesimo primo Alexander Papa in festo Epiphaniæ die sexta Januarii Romæ anni sacri solemnitatibus finem fecit, postquam eadem indulgentias jam anno præcedenti per omnes Provincias elargitus esset, missis quaquaversum Cardinalibus, & Prælatibus, qui eas promulgarent, & Principes Christianos simul ad concordiam inter se, atque ad bellum Turcicum adhortarentur, cui ipsemet Pontifex se præsto futurum spondit.

§. CIII.

Cardinalis Raymundi Peraudi seu Peraudi Legatio in Germania.

S. Mart.
Gall. Christ.
Krantz. 14.
Vandal. 30.
8. Dann. 14.
12. Metro-
pol. 30.

Hos inter Legatos longe celeberrimus erat Raymundus, cognomine Peraudus Cardinalis, obscuro genere in pago Surgerio apud Santones in Galliis natus. Is Parisiis in Collegio Navarrico Doctoratus laurea insignitus, Romam contendit, ubi sub Innocentio VIII. Papa functus est legatione in Germania ad colligendas pro bello Turcico eleemosynas, quo munere licet sibi non adeo celebrem nominis famam conciliaffet, eo

Sæcul. XV.
A.C. 1501.

quod Germani ejusmodi subsidia, atque
exactiones, utpote frequentius a Roma-
na sede indictas pertæsi essent, ac desu-
per gravius quererentur; nihileminus
Gurcensi Ecclesiæ, ac paulo post San-
ctonensi præfectus est. Idem ab Alexan-
dro VI. Anno Domini millesimo quadrin-
gesimo nonagesimo tertio purpura de-
coratus, secundo in Germaniam legatur,
inde vero in Sueciam, Danniam, & Pruf-
siam profectus, Diæceses lustrabat, Cle-
ricos concubinarios a suis beneficiis amo-
vebat, atque Religiosos ad pristina le-
gum instituta revocabat, Principes quo-
que ad mutuam, eamque solidam pa-
cem strenue adhortatus est: Cum vero
nonnisi quinto ab hac legatione anno e-
vita migraret, ubi obitum ejus recense-
bimus, ibi uberius de illo sermo redibit.

§. CIV.

*Faventia a Valentinesi Duce obsessa,
captaque.*

Ingens illud Christianos Principes con-
tra fidei hostes concitandi studium, *Loand. Alberti de-*
quod summus Pontifex præsefererat, nul-
latenus sollicitudinem ipsius adeo absor-
bebat, quin Valentinesem Ducem filium *Marian. hist. Hisp. lib. 27. n. 44.*
suum nothum extollere satageret. Hic
anno priori Faventiam expugnandi spe
ac conatu frustratus, primo præsentis
anni

Sæcul. XV. A. C. 1501. anni Vere urbis hujus obsidionem redintegrare decrevit, Gallorum auxilio suffultus, & quamvis Manfredienses, qui ab anno supra millesimum ducentesimo octogesimo sexto hanc urbem stabili possessione tenebant, incredibili fortitudine hostium impetus retunderent, ac se, suaque invicte tuerentur, nihilominus obsessi comperta in eos conjuratione de conditionibus dedendæ urbis agere compellebantur. Ergo cum Duce Valentino pacta firmantur, qui data chirographi fide pollicetur, quod Princeps Manfredus, quem Astorgium appellabant, Faventinæ ditionis reditus salvos integrosque percipere permetteretur. Tam integra fide Valentinus Dux, licet præter morem suum, his promissis stetit, ut cives mutati imperii vestigium vix deprehendisse viderentur: verum insolita hæc malacia eo vehementiorem portendebat tempestatem, qua eorum Princeps primo libertatem, ac demum vitam quoque amisit, Pontificis jussu crudelem in modum jugulatus, ac in Tyberis flumen projectus. Is ultimus erat familiæ suæ sarculus, Juvenis morum suavitate, mentis acumine, ac formæ elegantia inter ceteros ævi sui facile princeps. Post hæc ceteræ quoque urbes comperta, qua Faventini habebantur, lenitate pariter deditionem fecerunt, spe freti, non mino-

ri indulgentia se quoque fruituros, un- Sæcul. XV.
A. C. 1501.
de necdum evoluto quindecim dierum
spatio Dux Valentineus, accepta a Pon-
tifice hujus ditionis inauguratione uni-
versam Romandiolam in suam potesta-
tem redegit.

§. CV.

Bononia incassum expugnata.

Dux tam prospero successu animatus, Joan. Garz.
& Aleman.
hist. Bonon.
Bononiam occupare constituit, quam
Republicam Joannes Bentivolius sum-
ma pace tenebat; cum vero urbs omni Barthol.
Dulcini de
vario statu
Bonon.
pœne armatorum præsidio destituta esset,
eoquod selectiores copiæ Gallorum sti-
pendia mererentur, Bentivolius nil re-
liquum habebat, quam ab alienis castris
milites suos revocare, ut propria tueretur;
id ergo executurus quemdam probatissi-
mæ fidei famulum ad Cardinalem de
Ambasia tum Mediolani agentem able-
gat, qui eundem de Ducis Valentini con-
siliis, ac de certa Bononiensis status, nî
protinus succurreret, ruina edoceret.
Cardinalis pensata summi discriminis ra-
tione, facialem sollicite ad Ducem de-
cernit, qui eidem significaret, Bononia
recederet, si vero parere recusaret, ipsum
omnem Gallici exercitus indignationem
in se provocaturum; ex eo enim tempo-
ris articulo Gallos illi palam adversatu-

Sæcul. XV. ros. Neutra harum conditionum Va-
A.C. 1501. lentino Duci placebat, hinc enim sua in
 Bononiam jura tueri exoptabat, illinc
 vero a Gallorum foedere excludi vereba-
 tur: Ergo priusquam Bononia recede-
 ret, in astu consilium quærit, ac Bentivolio
 illufurus, eidem proponit, Bononiensis
 castelli arcem cederet, eique tanquam
 Romandiolæ Duci novem millium
 aureorum tributum penderet, pactis his-
 ce conditionibus, obsidionem se soluturum:
 Bentivolius quid Galli animo volutarent,
 omnino ignarus, eorum auxilio destitutum
 se arbitratur, unde Ducis conditiones
 acceptat, atque integra fide exsolvit.
 Tunc primum Valentinus Dux Bentivolio
 persuadere conabatur, quod nunquam
 Bononiam obsidere fomniasset, nisi a
 Marefcottis accitus fuisset, cum eorum
 ministerio secreta cum civibus consilia
 habuisset. His dictis Bentivolius suam
 fidem addixit, quamvis Valentini Ducis
 perfidiam luculentis comprobata haberet
 argumentis, unde tam impotenti in Marefcottos
 iracundia exarsit, ut eodem temporis momento
 illorum necem decernens, paucis post diebus
 omnes trucidari juberet, hac tamen immanitate
 Bononiensium invdiam in se concitabat,
 Valentino Duce id unice exoptante.

§. CVI.

Pax inter Ludovicum XII. & Neapolis Regem Venetorum opera conciliata.

Sæcul. XV.

A.C. 1501.

Interea Neapolitani Regni expugnatio distentos tenebat Gallorum animos, major tamen, ac inchoato Ludovici XII. regimine rei exequendæ difficultas obstabat; Venetos enim Fridericus ad suas partes pertrahebat, atque illi eo rem adducebant, ut utrique litigantium parti concordiaë pacta præscriberent. Ergo hunc in modum foedera fuere sancita I. Fridericus Galliarum Regis tributarius sit. II. Quinque aureorum millia quotannis pendat. III. Tarentinum cedat Principatum, nec non tres quatuorve portus ad instruendam contra Turcas classem idoneos tradat, ut ad eos instante necessitate navigiis securus pateret aditus. Annuit Fridericus Veneti Senatus consiliis, non tamen eadem facilitate Galli acquiescere; sanior enim Regii Senatus pars ejusmodi concordiaë vehementer oblectabatur, prævalebatque illius sententia; unde soluto pacis negotio, Fridericus cum Imperatore fædus pacisci satagebat.

Sæcul. XV.
A. C. 1501.

§. CVII.

Fœdus Cæsarem inter, & Ludovicum XII.

*D' Anton
hist. Lud.
XII.*

Verum Cardinalis de Ambasia dextro Friderici consilia evertit, proposita Maximiliano nuptiarum spe, quas Claudia regia Ludovici XII. Filia anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono die decima quarta Septembris nata contractura esset cum Philippi Archiducis Filio, qui ante quinque primum menses in lucem edebatur. Hæc demum connubii erant pacta: I. Mediolanensis Ducatus Regiæ huic Filia dotis nomine cederetur. II. matrimonium iniretur, quamprimum ab utroque sponso ætatis vitium sublatum esset. III. Tunc Archiducis Filius, qui Lucemburgici Ducis nomine gauderet, mox hujus Ducatus possessionem adiret. Acceptantur conditiones, fœdusque utrinque firmatur eo ipso anno mense Majo ad finem vergente, addito tamen quodam articulo secreto, vi cuius Ludovicus Galliarum Rex Cæsari quinquaginta aureorum millia se numeraturum pollicebatur, quod & integra fide adimpletum est.

§. CVIII.

§. CVIII.

Sæcul. XV.
A.C. 1501.*Fœdus in favorem Regis Neapolitani
initum.*

Fridericus cum spe sua se delusum cer-
neret, summo afficiebatur dolore; *Marian. hist. Hisp. l. 27.*
unicum tamen res suas restaurandi me-
dium erat, ut Papam, Venetos, atque
Italiæ Principes ad sua studia pertrahe-
ret; nec enim absimili armorum societa-
te Prædecessor ejus amissum regni fasti-
gium denuo conscendit. Ergo nullum
non movet lapidem, ut ejusmodi foedus
feliciter perficeret. Haud cunctanter
aquievit Pontifex, Gallis indignatus, eo-
quod Valentino Duci non modo ad sub-
jugandam Bononiam, sed ad ipsam eti-
am Florentiam recuperandam, quam
Medicæis denuo asserere tentabat, viam
præclusissent. Papæ consiliis ipsi quo-
que Veneti accesserunt, Ferrariensis eti-
am, & Urbinatis Duces, necnon Man-
tuanus, ac Montferratensis Marchiones,
sicut & Mirandulæ, Corregii, & Carpii
Comites data fide sese foederatis junge-
bant. Verum rei necessitas suadebat, ut pa-
riter Rex Catholicus foederi nomen daret;
quapropter Cupersani Comitem ad illum
ablegant, cujus dexteritate factum, ut
Ferdinandus Rex non sine animi lætitia
polliceretur, se cuicumque accessurum
socie-

Sæcul. XV.
A. C 1501.
societati, dummodo ad Neapolitani Regni conservationem tenderet, missurum se decem millia armatorum, ductore Con- salvo de Corduba, eidemque in manda- tis daturum, ut simul ac Gallos Neapo- lim invasuros comperiret, ipse eo con- tenderet. Fridericus huic promissorum amplitudini confusus, contraxit exerci- tum, qui facile septingentis constabat lan- ceariis, bis mille levis armaturæ equiti- bus, peditumque decem millibus, quas copias ipsemet ad Regni sui fines condu- xit, ingenti tormentorum, ac annonæ, rei que militaris apparatu instructus.

§. CIX.

Rex Catholicus ab hoc fœdere a Gal- liarum Rege absterritus.

Marian. l. c.

Guic. lib. 4

Surius app.

ad Nacl. p.

537.

Hujus belli successus totius Europæ expectationem mire suspensam te- nebat; ast priusquam armis res decerni cœpisset, Galli denuo Hispaniarum Regi de dividendo Neapolis Regno conditio- nes proponunt, easque longe ampliores, ac primæ fuerant, ut hac via illum a fœ- dere nuper inito abstraherent. Id con- filii Regi suggestit Cardinalis de Ambasia, qui, ut exitus responderet, nil intentu- tum reliquit, arbitratus, Regem Catho- licum, cum ejus imperio jamjam Sicilia pareret, si binæ Neapolitani Regni Pro- vin-

vinciæ huic Insulæ confines adjicerentur, Sæcul. XV. A. C. 1501.
 haud cunctanter foederi renunciaturum. Hunc in finem Albiensis Episcopus Cardinalis frater in Hispaniam ablegatur, ejusque ministerio Ferdinandus ad accedendum foedus cum Ludovico XII. inducitur. Vix tertia habebatur consultatio, & jamjam de concordiae pactis agi cæptum est, quæ etiam in sexto colloquio absoluta fuerunt. Ergo utrinque conventum, Terralaboris, & Aprutii Provinciae adjecto Ducatus nomine Regi Catholico traderentur. Firmato foedere quantocius ingens armorum apparatus tam in Galliis, quam in Hispania instruitur, ac re divulgata stupebant nonnulli, quod ambo hi Reges sua arma sociarent, atque amicitiam inirent, ut junctis viribus Fridericum regno exuerent, in quo tamen is non nisi Hispanorum auxilio adversus Gallos firmabatur; alii quoque in animum inducere haud poterant, Regem Catholicum eo prolapsum fuisse, ut Regis sceptrum e manibus extorqueret, ad cuius tamen conservationem paulo ante omnes suas vires dicasset. Nihilominus haud deerant sua utrique Regi rationum momenta, unde divulgatis edictis, quæ Guicciardinus integra recenset, mutati consilii æquitatem cunctis demonstrare conabantur.

Sæcul. XV.
A.C. 1501.

§. CX.

Consalvus de Corduba supremus exercitus Dux.

*Marian.
lib. 27.*

Ergo ambo Reges, quæ animo decreverant, opere exequi satagunt, ac Ferdinandus quidem, cum adhucdum Granatæ ageret, die prima Martii nuntium ad Consalvum ablegat, dato negotio, ut rupta omni mora cum classe sua Messinæ portum intraret, ibidem nova Regis jussa præstolaturus: cum etiam apud suos Consalvus potentia, atque auctoritate emineret, Rex illum suprema, quam primum vacabat, Apuliæ, & Calabriæ Ducatum Præfectura donabat, quamvis hæ Provincie necdum Hispanorum armis expugnatæ essent. Eodem tempore Rex Catholicus Franciæ, ac Lusitaniæ Reges vehementer stimulabat, ut pro viribus Turcarum conatibus obfisterent, suisque classibus in Orientis maria excurrerent, Venetis opem laturo, ac infidelium progressibus restituro; eodem Lusitaniæ Rex instructissimam suppeditabat classem, cui præerat Joannes de Meneses Tarrocæ Comes; illa tamen nulla adversus hostem victoria insignis reversa est. Ludovicus quoque quasdam naves in Orientem mittebat, quæ sese Venetis jungerent; verum id consilii admodum

modum oscitanter, remissoque studio effectui datum est: prævalebat enim in Galliis occupandi Neapolis Regni sollicitudo, Regis cupiditatem acriter stimulantibus nonnullis Proceribus Neapolitanis, qui vel patria exules, vel aliunde Arragonum familiæ infensi erant.

Sæcul. XV.

A.C. 1501.

§. CXI.

Nemosii Dux supremus Gallici exercitus Præfectus in Italia.

Ceterum Galliarum Rex Ludovicum Armeniacum Nemosii Ducem Gallici exercitus in Italia supremum nominabat Præfectum, elusis Ligniacensis Comitibus, qui copiarum imperium aucupari studebat, quod quidem Nemosius Dux acceptare haud cunctabatur, eo tamen discessum suum longius protrahente, Albinus illum prævenit, ac cum copiis, quas in Longobardia tenebat, procedens, Neapolin versus contendit comitante eum Cajatsio Comite, cum ipse inter eos, qui a Neapolis Regno proscripti erant, nobilitate generis haud infimus esset. Interea Fridericus accepto nuncio, quod Florentini urbis suæ deprædationem declinaturi, Gallis per suas ditiones liberam transeundi copiam concessissent, ad tuendos Regni sui fines exercitum eo conduxit; ibidem
vero

Marian. ut supra.

Sæcul XV. vero legatum excepit, quem Consalvus
A.C. 1501. Friderico supplicatum submitit, ne Hi-
 spani exercitus imperium a se susceptum
 fuisse, moleste ferat, cum suarum par-
 tium esset, Regis Catholici Domini sui
 jussis parere; his dictis legatus Montis
 Gargani Ducatum in Apulia Friderico,
 a quo eum Consalvus dono acceperat,
 reddidit, seque a clientelaris Sacramenti
 ob hunc Ducatum præstiti religione absolvi
 postulavit. Fridericus relaxato quidem ju-
 rejurando, ipsius tamen Ducatus restitu-
 tionem acceptare omnino recusabat, Le-
 gato significans, se potius factæ dona-
 tionis diploma denuo ratum habiturum,
 id unice tamen precari, ne præfati Mon-
 tis præsidarii in agros populabundi ex-
 currerent.

§. CXII.

*Bellicus Friderici apparatus.**Marian. lib.*
27. n. 51.

Nihilominus hæc Consalvi legatio, ut
 ut officiosa, non parum tamen Fri-
 derici animum turbabat, auxitque timo-
 rem proxime adventantis Nemosii Ducis
 fama, ac foederis ab utroque Rege in Re-
 gni sui perniciem initi nuntius. Frideri-
 cus inter tot arcta prehensus filium suum,
 qui in ultimis Apuliæ, atque Italiæ fi-
 nibus agebat, Tarentum ablegat, testa-
 turque Mariana, illum non sine gravi
 gloriæ, sui que honoris labe clam Orato-
 res

res ad Turcarum Imperatorem decrevisse, Sæcul. XVI. A.C. 1501.
 qui ejusdem auxilia implorarent. Ut res se habuerit, Fridericus sine moræ dispendio omnes, quotquot poterat, copias contraxit, circiter octingentos Cataphractos, ac quatuor peditum millia, qui sane exercitus repellendis Franciæ, ac Hispaniæ armis impar erat. Nihilominus Rex munimentis, vallisque Capuam firmavit; hanc enim urbem velut Martium campum recensendis suis copiis reservabat, illamque tuendam fidei Fabritii Columnæ, ac Hugonis de Cordonna committebat, qui unacum ducentis gravioris armaturæ Equitibus, & mille sexcentis peditibus sese intra moenia receperunt.

§. CXIII.

Neapolis inauguratio a Pontifice utriusque Regi concessa.

Interea Franciæ, ac Hispaniæ Legatum Romæ agentes, junctim Pontificis Palatium adibant, ut eidem, quæ inter utrumque Regem conventa essent, exponerent, simulque rogarent, ut cunctos foederis articulos, nullo etiam immutato, ratos haberet, ac cuilibet Regi petitam Neapolitani Regni inaugurationem concederet, adjectis quoque minis, Gallos æque ac Hispanos, si Papa diploma concedere renueret, contra Ecclesiæ

Hist. Eccles. Tom. XXXI. A a clesiæ

Secl. XVI
A.C. 1501.

clesiæ ditiones arma, quæ ad Fridericum Regno deturbandum parata haberent, conversuros. Horum comminatio summo Pontifici haud minorem prope modum terrorem incussit, perinde ac si rebus suis extremum immineret periculum, si Neapolis Regem beneficiarium suum amitteret, unde saltem tridui spatium ad deliberandum postulat, sed nequidem indultis trium horarum induciis, e vestigio postulatis annuere compellitur; itaque investituræ diploma quanto citius expediri iussit iisdem conceptum verbis, quibus illud dictare, ac formare Legatis placebat.

§. CXIV.

Tota ferme Calabria a Consalvo occupata.

Verum Consalvus eximia, qua pollebat, prudentia facile prospiciebat, amicitiam inter utrumque Regem haud diu stabilem fore, ac litigiosam Regni divisionem parum ab animorum dissensione abfuturam. Hac ratione permotus, maximi momenti ac ponderis esse existi-

Marian. lib. 27. n. 52.

Guic. lib. 5.

mabat, si victoriæ celeritate Gallos præverteret, ne illi clam victricibus ejus cohortibus impedimento essent: quocirca potissimam classis suæ partem ad Apuliæ oram, ductore Didaco de Mendoza, præcur-

currere iussit, eo consilio, ut is, si forte Sæcul. XVI.
A.C. 1501.
Turcarum exercitus appropinquare, ac
copias in Italiam transmittere tentaret,
eorum insultibus opportune obsisteret:
eodem tempore Inico seu Ignatio Lopezio
de Ayala negotium dedit, ut cum re-
liqua navigiorum parte Neapolin conten-
deret: post hæc armigerum suum ad Fri-
dericum ablegabat, qui ambas Neapolis
Reginas jamjam viduas, quarum una
Regis Hispani soror, altera Neptis erat,
sibi tradi postularet, in Siciliam protinus
devehendas, idque illius petito datum
est. Rebus ita dispositis Consalvus ad
Messinæ portum contendit, ac Neapolis
Regnum ingressus est, totamque Cala-
briam, exceptis Hieracii & S. Agathæ
urbibus, suis armis subiecit. Fridericus
tantæ hostium potentiæ resistendo impar,
suisque viribus diffusus, nonnisi tres ur-
bes, nimirum Neapolim, Aversam, &
Capuam tueri animo constituit, atque
exercitu suo in tria agmina diviso, pri-
mæ aciei Imperium Fabritio Columnæ
detulit, qui sese Capuæ inclusit, immi-
nente obsidione urbem strenue defensu-
rus: Prosper vero Columna ejusdem fra-
ter eodem consilio animatus, cum se-
cundo agmine Neapolin ingressus est, ip-
se vero Fridericus tertiam exercitus sui
partem Aversam duxit, ut inter utram-
que urbem medius ad subitos belli casus
magis

Sæcul. XVI. magis laborantibus opportuno auxilio
A.C.1501. adesse posset.

§. CXV.

*Capua, ceteræque urbes a Gallis
occupatæ.*

*Marian. lib.
27. n. 53.*

Interea Gallorum exercitus iter Romam
versus aggrediebatur, ac die octava
Julii in Neapolis Regnum penetrabat,
quibus adventantibus cuncti vasa collige-
bant, nequidem hostibus resistere solli-
citi, quinimo illi, qui oppidum S. Germa-
ni incolebant, Gallorum vexilla in tur-
ribus erigebant, certatimque omnes
Franciæ Imperio sese subiciebant. Ex
altera vero parte Albinus Marefcallus
copias suas ad Montfortinum promovit,
cui urbi valido præsidio munitæ Julius
Columna præerat; verum adeo non ho-
stium impetus sustinebat, ut primus fu-
ga sibi consuleret; unde præsidarii mi-
lites pactis conditionibus deditionem fe-
cerunt, ac concessa vitæ, libertatisque
gratia discesserunt. Parta hac urbe ex-
peditior erat ceterarum expugnatio, ob-
stabat tamen Capua, sed infami perfidia
Comitis de Palena patriæ suæ proditoris
factum, ut Galli nullo ferme negotio
hanc quoque civitatem ingrederentur
ubi igne, ac cædibus omnia miscerent,
quidquid truculentum effrænis furentium
licer

licentia fuggerat, impune patrabant, Sæcul. XVI. A. C. 1501.
 postea Fabricius Columna urbis Præfe-
 ctus cum Hugone de Cordona, aliisque
 quam plurimis belli Ducibus misere ca-
 pti abstrahuntur, urbs undique latroci-
 niis, ac cædibus funestatur, cunctaque
 fora, aut mortuorum, aut morientium
 cadaveribus sternuntur, demum Galli ad
 intimas civium ædes prædabundi invo-
 lant, aurum, argentum, & quæcunque
 pretiosiora crudeli avaritia diripiunt. Ca-
 pta est hæc urbs mense Julio ad finem
 vergente, quam paulopost Cajetæ ex-
 pugnatione sequebatur.

§. CXVI.

*Fridericus Neapolim fugit, ac de pa-
 ce cum Gallis agit.*

Fridericus accepto Gallicæ felicitatis Guicci, lib. 5. Card. Bemb. hist. Venet. l. 6. Sabellic. Era II. lib. 1. San. Gelas. hist. Ludov. XII. p. 136.
 nuncio animum penitus desponde-
 bat, ac Aversæ capi veritus, inde Nea-
 polim auffugit; ubi tamen cives nec
 Regis sui reverentia absterriti, ad Nemo-
 ssi Ducem suos ablegant, eique urbis
 portas ultro aperiunt, ea tamen lege,
 ut eorum bona, proles, uxores, vitæ-
 que incolumitatem tutaretur. Ergo Gal-
 lis Neapolim intransibus, Fridericus ad
 Castrum novum sese recipere compelli-
 tur, unice de pace ineunda sollicitus,
 Albinus etiam Regi, quem in castro no-

Sæcul. XVI. vo quondam inviserat, exponit, de ejus
A. C. 1501. salute penitus conclamatum, nilque ei
 reliquum esse, quam ut clementiæ ac
 Ludovici Regis magnanimitati sese com-
 mitteret, eoquod ei Rex præter Ande-
 gavensem Provinciam triginta aureorum
 millium pensionem offerret. Hæc San-
 Gelasius a Cenomanensi Comite proposita
 fuisse refert, sed in hoc graviter hallucina-
 tur. Porro Fridericus percepta Gallorum
 propositione triduum ad deliberandum pe-
 tit, atque evoluto termino Albinum ad se
 venire jubet, moxque concordiæ foedus
 cum eo percutit, firmatque, sequentibus
 conditionibus; I. Fridericus post sex
 dies urbes, castra, & arces ejus Impe-
 rio adhucdum subditas Gallis cedat, Lu-
 dovico XII. juxta partiti regni leges red-
 dendas; II. Eidem integrum sit ad Æ-
 nariam. sive Ischiam insulam transmi-
 grare, unacum sua familia, famulis,
 thesauris, ac pretiosiori suppellectili, ex-
 ceptis belli tormentis, quæ nomine ac
 Caroli VIII. insignibus notata reperun-
 tur. III. beneficia Columnæ, & Arragoniæ
 Cardinalibus concessa eisdem afferantur;
 IV. emenso semestri Friderici arbitrio,
 quid decernere, aut quorsum abire li-
 buerit, relinquatur.

Marian. lib.
 27. n. 55.

§. CXVII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1501.*Fridericus in Franciam profugus.*

His articulis utrinque integra fide executioni datis, infaustus ille Rex primo ad Ænariam Insulam secedit, secum abductis Regina conjuge, necnon famulis suis, quorum fides sibi magis probata erat. Præter hos etiam secum abstraxit Beatricem, atque Isabellam, quarum prima a Wladislao Bohemiæ, ac Hungariæ Rege repudiata, altera vero olim Mediolanensis Ducissa erat: Columnenses quoque Fridericum, in cuius fide constanter perstiterunt, sequebantur. Pau-Hist. du Chev- valier Bayard. 4. 8. Post diebus Fridericus a Galliarum Rege publicas securitatis literas petebat, quibus haud ægre impetratis, cum quinque triremibus abscessit, Ludovicum Regem aditurus, a quo perbeneigne exceptus, Andegavensi Ducatu unacum triginta millium nummum aureorum pensione donatus est, quæ pecuniarum summa eidem semper integra fide numerabatur, etiam postquam Galli ex Neapolitano Regno iterum depulsi fuerant.

Interea vero Consalvus in interiora Regni victricibus armis penetrabat, acceptoque nuncio, Capuam a Gallis fuisse captam, ipse die vigesima nona Julii

A a 4.

Neo-

Sæcul. XVI. Neocastro, ubi tum hærebat, profectus,
 A.C. 1501. Cofentiam processit, urbis hujus arcem
 expugnaturus, qua occupata postmodum
 ad primos adventus sui rumores, omnes
 Apuliæ urbes sese illius Imperio subji-
 ce certabant, solis Tarentinis Consalvo
 obsistere ausis: Alphonfus enim Fride-
 rici Filius, qui unacum Potentianno Co-
 mite, ac Leonardo Rhodiorum Episco-
 po urbem tuebatur, deditionem facere
 constanter recusabat; unde Consalvus co-
 pias suas admovit, ac civitatem toto ar-
 morum apparatu, tamque dura obsidio-
 ne pressit, ut Alphonfus urbem dedere
 compelleretur, pacta conditione, vi cu-
 jus quarto primum mense urbem trade-
 ret, eoque termino evoluta confestim
 eam Consalvo cederet, sicque præclarus
 ille Bellidux universum Regnum suis ar-
 mis subjecit; Alphonso autem præstita
 ad ipsum sacratissimum Christi corpus
 juramenti fide promisit, se illi, quocun-
 que vellet, abeundi libertatem concessu-
 rum, nihilominus captum detinuit, ac
 valido stipatum præsidio in Hispaniam
 deduxit ad Ferdinandum Regem, a quo
 tamen haud vulgari benignitate ac cle-
 mentia habitus est.

§. CXVIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1501.*Plumbinum a Pontifice captum.*

Interea summus Pontifex intentum promovendis rebus suis animum gerebat; *Guicciardinus, lib. 5.* postquam enim Columnensium, ac Sabelliorum ditiones Ursinis, atque Cæsarinis donasset, hacque liberalitate eos sibi devinxisset, veritas, ne Valentini Ducis copiae otii tædio affectæ dilaberentur, illas emisit, ut Plumbinum terrestri obsidione cingerent, cum Pontificiæ trirèmes interim portum illius occluderent. Urbs hæc Italici cujusdam Principatus prærogativa nobilitatur, ac in Senensi statu ad Etruriæ oram sita est, Orbitello & Liburnio interiacens, ac rudertibus veteris Populaniæ tertio abhinc lapide imposita. Hujus civitatis Princeps, Appianus nomine, sese Gallorum fidei committens pollicitus est, se illis quindecim aureorum millia quotannis numeraturum, suosque ad Calvimontem Mediolani Governatorem, & Cardinalis de Ambasia Nepotes ablegavit, ut copiarum suppetias implorarent, ipse quoque eo ex fine in Gallias contendit, ac Marsiliam pervenit; verum Ludovicus Rex Pontificis amicitiam violare veritus, Appianum tueri recusabat, unde eo absente præsidiariis animum despondenti-

Sæcul. XVI. dentibus, interea Plumbinum Urfinis
 A.C. 1501. reddebatur, vitæ ac bonorum incolumi-
 tate incolis concessa.

§. CXIX.

Principum Italicæ invidia in Alexandrum, ejusque Filium.

Guic. ib.

Cum Pontificis, ac Valentini Ducis ejusdem filii potentia, atque auctoritas partis hisce urbibus plurimum firmaretur, Italiæ Princeps suam illis felicitatem haud parum invidere cæperunt; hanc tamen Galliarum Rex præ ceteris moderatori animo ferebat, sive quod res suas in Italia tam firmo pede insistere arbitraretur, ut sibi a Papa nil timendum esset, sive quod Valentini Ducis ferociam, atque enormem vitæ suæ licentiam tandem degeneraturam crederet in tragicum finem, extremumque exitium, in quod post Pontificis obitum prolapsurus esset. Præterea omnes Italiæ Principes certatim Ludovici amicitiam exoptabant, totaque Pisanorum, Florentinorum, Luccensium, ac Senensium salus a Regis tutela omnino pendebat, illius tamen intererat, ne Valentiniensem Ducem offenderet; Mediolanensium enim Ducatui non solum, quidquid Veneti in eo possiderent, sed etiam Cremona.

Cremonam, Bresciam, & Bergomum Sæcul. XVI.
A. C. 1501.
adjungere, animo constituit.

§. CXX.

Ludovicus XII. ad sua studia Cæsarem pertrahere molitus.

Verum ad exequenda hæc consilia, foedus cum Maximiliano Imperatore pacisci, omnino necessitas suadebat; ab eo enim Mediolanensis Ducatus inaugurationem obtinere debebat, quam tamen Cæsar vario obtentu denegare conabatur: Ludovicus igitur Maximilianum sibi conciliare, omni ope & operam adlaborat; verum haud exigua obstant impedimenta, quæ haud felicius superari posse arbitrabatur Cardinalis de Ambasia, quam si ipse rei gerendæ negotium in se susciperet, spe tumidus, se obeunte Alexandro VI. Papatus dignitatem aucupaturum. Ergo Archiducem supplex accedit, ut sibi in Tridentina urbe cum Maximiliano Patre ejus colloquendi copiam impetraret; hæc enim civitas Mediolanensem Ducatum, ac hæreditarias Austriacæ Domus Provincias interfecat.

§. CXXI.

Sæcul XVI.
A.C. 1501.

§. CXXI.

*Colloquium Cardinalis cum Cæsare
Tridenti habitum.*

Guicci. loc. cit.

Annuit Imperator petito colloquio; sperabat enim Galliarum Regem ejusmodi conditiones propositurum, quæ ærario suo proficuae essent, simulque suum satiarent amorem, quo Archiducem filium suum, ac Carolum Luxemburgicum Nepotem prosequeretur. Ergo Cardinalis nulla mora ad Cæsarem proficiscitur, quæsito tamen obtentu, ac si Mediolani Ducem inviseret. Verum Cæsar, plusquam tribus mensibus colloquium differebat, ac nonnisi mense Novembri Tridentum ingrediebatur: Cum autem eidem colloqueretur Cardinalis, Mediolanensem Ducatum ad masculinas proles devolvi petiit, si forte quasdam Ludovicus gigneret, & Carolus Luxemburgicus ex connubio cum Claudia Regia Franciæ Filia nullas proles suscepturus esset. At Imperator hunc articulum omnino respuens, pro parte sua postulabat, ut Sfortiæ familia, ac prima Gibellinorum capita absque lytro libertati restituerentur, atque impofterum in natali eorum solo secure commorari permitterentur. Ad hoc Cæsaris peti- tum Ambasiensis libertatem Sfortiæ ac Car-

Cardinalis fratris sui spondit, ea ta- Sæcul. XVI.
A. C. 1501.
men lege, ut hic e Gallis non exiret,
ille vero se quantocius Romam petitu-
rum, ac nunquam inde excessurum pol-
liceretur, hanc quoque conditionem ac-
ceptare recusabat Imperator, postulata
sua circumscribi minime passus.

§. CXXII.

*Nuptiæ cum Claudia atque Archidu-
cis filio sancitæ.*

Nihilominus dubiis ultro citroque mo-
tis, tandem utrinque conventum
est, ut Carolo Lucemburgico in matrimo-
nium detur Claudia Regis filia, Medio-
lanensi Ducatu in dotem promisso. His
præmissis, ceteri articuli hunc in modum
præscribebantur. I. Si Ludovico XII.
Delphinus nasceretur, ille cuidam ex Ar-
chiducis filiabus desponsetur. II. Maxi-
milianus in proximis Francofordiensibus
comitiis Galliarum Regi absque ullo one-
re aut conditione Mediolanensis Ducatus
investituram concedat. III. Ludovico
Sfortiæ amplior indulgeatur libertas,
adeo, ut a loco domicilii sui quin-
tam etiam leucam discedere valeat,
vel venatum, vel ambulatum itu-
rus. IV. Ludovicus Imperatori auxi-
lium ferat adversus Turcas, ac defuncto
Wladislao ejus jura in Hungariæ, &
Bohe-

Sæcul. XVI. Bohemiæ regna tueatur. Verum potissimum hujus foederis caput pecuniarum summam respiciebat, quam Maximilianus sperabat, eam autem Cardinalis primo polliceri renuebat, demum vero Cæsari literas argentarias quadraginta aureorum millium dabat, eo pacto, ut Germani neutrius partis studia sequerentur, & Hispanis in Neapolis regno via nec directa, nec indirecta faverent, si forte quædam contentio Gallos inter, & Hispanos suboriretur, prout paulopost evenerat. Denique Cardinalis de Ambasia prolixum cum Cæsare sermonem habuit de juribus, quæ sibi in Papatum Sede vacante competerent, eique Maximilianus suum patrociniū pollicebatur: cum autem Alexander Papa in Tridentino colloquio ejusmodi consilia agitata fuisset, quæ Valentini Ducis progressibus adversarentur, haud temere suspicatus esset, hinc ultionem in Gallos meditabatur; interea vero Vitellius, qui Ursinorum copiis imperabat, Aretinam urbem occupavit; unde Florentini in duas, easque potentissimas factiones scissi sunt.

§. CXXIII.

Philippi Archiducis iter in Hispaniam.

Marian. lib. 27. n. 73. Sub idem tempus Philippus Archidux Gallias pertransibat, in Hispaniam pro-

profecturus. Ludovicus Galliarum Rex Sæcul. XVI.
A.C. 1501.
 ea occasione usus, cum Archiduce con-
 ferebat de Tridentino congressu, unde
 nonnulli pacti foederis articuli, prius- L. CXVIII,
S. 103,
 quam a Rege firmarentur, immutati fue-
 re. Jam supra memoravimus, quod Phi- San-Gelas.
hist. Ludov.
XII.
 lippus cum Joanna Ferdinandi & Isabel-
 læ filia nuptias inierit, quibus ambo
 acquiserunt jus, ut proximi Castel-
 læ, ac Arragoniæ hæredes scribe-
 rentur, cum Michael Emanuelis Lusita-
 niæ Regis filius ei ex Isabella conjuge
 sua natus mortalitatem exuisset. Præ-
 terea ad felicitatis cumulum accessit fa-
 vor cujusdam legis in Hispanica Monar-
 chia stabilitæ, vi cujus Regni hæredes
 etiam Asturiæ principes salutarentur.
 Susceptum Archiducis iter soli Regi Ca-
 tholico minus probabatur; cum enim
 sexdecim annorum ætate minor esset,
 quam Isabella ejus conjux, ea autem e-
 vivis excedente, ipse facile ex secundis
 nuptiis prolem suscipere posset, hunc re-
 cens natum filium sine ulla juris conten-
 tione in Arragoniæ regno successurum spe-
 rabat. Nihilominus cum probe intelli-
 geret, Reginæ nihil optatius esse,
 quam Archiducem cum Archiducissa in
 Hispaniam evocari, ipse quoque conju-
 gis suæ desiderio cessit, simulque cum
 illa ad Philippam literas dedit, eidem
 significans, quatenus iter aggredere-
 tur,

ut

Sæcul. XVI. ut cum Sponsa sua clientelaris fidei Sacramenta, atque obsequia a cunctis, quibus quondam dominaretur, Hispaniæ subditis accipere possit.

*Spond. ad
ann. 1501.
n. 6.*

*Daniel. hist.
Franc. tum.
5. p. 199.*

Ergo Archidux ejusque Conjux itineri sese accingunt, atque ambo Belgii Ordines eo fine convocant, ut eos valere juberent, ac significarent, se brevi redituros, proinde decrevisse, ut in eorum absentia nulli regiminis cura deferretur. His peractis primo mare trajicere constituunt; cum autem Archiducissa partui vicina esset, mutato consilio per Gallias iter facere decernunt, quos Ludovicus, transivitum lubenti animo concedens, ingenti pompa Parisiis exceptit. Archidux, cum inter Franciæ Primores, quos *Pares* vocant, numeraretur, in Regis Senatu confessus jure utebatur, in aliquot diebus amplam hanc Metropolim presentia sua honorabat, inde vero recedens, Regem Blesis tum agentem convenit, ubi itidem quindecim omnino dies laute ac magnifice habebatur. Nec tamen adeo liberaliter delitiis datum est, quin feriis negotiis tempus subtraheretur; quippe colloquio frequenter Archiducem inter & Regem habito foederi Tridentino nonnulli adjiciebantur articuli, si mulque decernebatur copiarum numerus, quas Ludovicus adversus Turcas suppeditare

ditare teneretur, concessa eidem libertate, earum loco, si magis libuerit, subministrandi pecunias; præterea pecuniarum summa pro Mediolanensis Ducatus investitura fanciebatur, dispositis etiam iis omnibus, quæ Ludovici Sfortiæ libertatem concernebant: Hi ergo omnes articuli die decima tertia Decembris hoc anno utrinque firmati fuere. Eo negotio feliciter absoluto, Archidux iter suum Madritum versus profecutus est, Archiducissa ejus conjuge paulo post ipsum insequente.

§. CXXIV.

Roberti Gaguii obitus.

Hoc anno Robertus Gaguius Minister Generalis Ordinis SS. Trinitatis de Redemptione Captivorum die vigesima secunda Maji e vivis excessit, quamvis nonnulli Scriptores illius obitum ad annum Domini millesimum quingentesimum secundum, alii ad tertium revertent. Natus erat Vir iste Callinæ, ex quo pago ad Arthesiæ fines Legiæ fluminis oræ imposto: unde Guicciardinus, Miræus, & Sanderus illum Duaci natale solum habuisse, perperam scribunt. Studiorum suorum curriculum Provini emensus, regulæ Fratrum SS. Trinitatis sese adscripsit, ubi Lutetias Parisiorum

*Guicc. l. 5.**Le Mire in elog Belg.**Sander lib. de Script. Flandr.**Vossius de hist. l. 3. c. 11.**Hist. Eccles. Tom. XXXI.*

B b ad

Sæcul. XVI. ad Conventum, quem Mathurinum ap-
 A.C. 1501. pellant, in variis disciplinis erudiendus
 mittebatur, ac demum jurisprudentiæ
 laurea decoratus, labentibus annis supre-
 mum Ordinis sui caput renunciabatur:
 Carolus VIII. vero & Ludovicus XII.,
 cognita Viri prudentia cum regiæ Biblio-
 thecæ præfecerunt, variisque in Italiam,
 Germaniam atque Angliam Legationi-
 bus honorarunt. Tantam scientiæ lau-
 dem, famamque sibi conciliabat, ut Li-
 teratorum nonnulli in illo ævo ingenii sui
 monumenta ejus nomini nuncupare non
 dubitarent: Ipus quoque plura elucu-
 bravit opera, quæ Trithemius recenset,
 præcipue vero duos libros *de Conceptione*
B. V. M.; alium *de misera hominis condi-*
tione; quædam *epigramata*; item tracta-
 tum *de arte metrificandi*. Palmam vero
 inter ceteros merito obtinet ejus *Historia*
de gestis Francorum duodecim libris con-
 scripta, quam usque ad annum Domi-
 ni millesimum quadringentesimum nona-
 gesimum nonum perduxit: in ea potissi-
 mum sui temporis gesta accuratissimo ca-
 lamo prosecutus est: Unde repetito præ-
 prodiit, gallico etiam idiomati reddita.
 Præterea, idem Scriptor plures libros in
 gallicum sermonem transtulit, nimirum
 Cæsarum commentarios, necnon vitam
 Caroli Magni Imperatoris.

§. CXXV.

§. CXXV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1502.*Archiducis adventus in Hispaniam.*

Tandem Philippus Archidux cum sua ^{Mariana}
 Coniuge die decima nona Januarii ^{lib. 27. n. 75.}
 Anno salutis millesimo quingentesimo se- ^{87 76.}
 cundo in Hispaniam venit, & Toleti a ^{Mem. hist. &}
 Ximeno, qui eo sese conferre a Regi- ^{Polit. de la}
 na jubebatur, nullo non honore, ac gau- ^{maison.}
 dio receptus, ibidem Castellani regni ^{tom. 1. p. 147.}
 Princeps salutabatur; hisce solemnibus fe- ^{San-Gelas.}
 stive peractis, ambo Cæsaraugustam con- ^{hist Ludov.}
 tendunt, ut ibidem tanquam proximi ^{XII.}
 Arragoniæ Regni hæredes agnosceren-
 tur: Cum autem Ferdinandus Archidu-
 cem non modo a Proceribus, sed etiam
 a Castellæ populo communi omnium a-
 more coli cerneret, extra modum zelo-
 typiæ stimulis agitari cæperat; unde
 Archiducem impensius rogabat, ut quam-
 primum regni Ordines dimissi fuissent,
 ipse in Flandriam reverteretur; vereba-
 tur enim, ne Arragonenses quoque, si diu-
 tius Cæsaraugustæ diverteret, eodem
 amoris affectu in illum propenderent:
 Isabellæ vero Reginæ Catholicæ senten-
 tia eo abibat, ut Archidux conjugis suæ
 partem præstolaretur, ac demum illam,
 prout ipsamet in votis habebat, secum
 reduceret. Ast Ferdinandus constanter
 Archiducis reditum maturari sollicitabat;

Sæcul. XVI. aliunde Philippus ulterioris in Hispania
A.C. 1502. moræ pertæsus, haud segniori studio hoc
 regnum relinquere, quam illius Socer
 discessum urgere adlaborabat. Nihilominus tamen potissimam anni partem ibidem commoratus, nonnisi ineunte sequenti anno reversus est, arrepto per Franciam itinere, ubi denuo Lugduni Regem invisit, novaque inter Ludovicum, & Ferdinandum pacta sancivit, quæ tamen minus integra fide adimplebantur.

§. CXXVI.

Fœdus Tridentinum a Cæsare violatum.

Cum ex Tridentini pacti legibus Cæsar hoc anno in Mense Januario Galliarum Regi Mediolanensis Ducatus investituram in Comitibus Francofordiæ indictis concedere teneretur, hinc Ludovicus sollicitè Oratores suos eo ablegabat, qui ejus nomine clientelare obsequium profiterentur; verum Imperator dedita opera absens erat, unde Legati publici suæ industriæ testimonium sibi reddendi postulabant, adversus Cæsaris absentiam intercedentes (*). Nonnullorum

(*) Cur Maximilianus Galliarum Regi Mediolanensi

erat opinio, hæc a Maximiliano gesta Sæcul. XVI.
 fuisse, ex Regis Catholici instinctu; vix A.C. 1502.
 enim ille compertum habebat, Ludovi-
 cum

diolanensis Ducatus diploma concedere recu-
 sasset, causam hanc allegat Burchardus Stru-
 vius, eoquod Ludovicus per arcana cum Pon-
 tifice pacta omnem Italiam, ipsam quoque Im-
 perii dignitatem ad Francos transferre cogi-
 taret: arcana hæc confilia continet Instructio
 Commissariis Cæsareis ad Ordines Provincia-
 les Austriacos missis data, quæ pro veteri il-
 lius temporis scribendi ratione apud Mülle-
 rum pag. 92. ita legitur. Unser heilliger Vat-
 ter der Papst hat den Kunig von Franchreich
 bewegt, daß er understen Italien an sich zu brin-
 gen. So wälte er ihne alsdann zu der keyser-
 lichen Wirde krönen, alles der Meinung, daß
 damit des Königs von Franchreich Macht gros-
 ser und mer, dann unser erstreckt, und sein Son
 (Cæsar Borgias) der ain Cardinal gewesen, und
 durch ine widerum in einen weltlichen Standt
 gesetzt ist, an denselben, Kunig von Franchreich
 stat, zum Regierer in Italien gemacht werde.
 Es haben auch, der Papst, Kunig von Franch-
 reich, und die Benedier, das Keyserthumb und
 alle Fürstenthumb des Heil. Reichs in Ita-
 lialia, und jetzt zuletzt, das Königreich Neapals,
 under jnnen selbst ausgetailt, der ains tails er-
 obert in teglicher Ansechtung sind, und an allen

Secul. XVI. cum initi foederis fiducia delusum qua-
 A.C. 1502. tuor armatorum millia, quæ Nemesio
 Ducis in auxilium submittere decreverat,
 a signis

Zweiffel erobert werden, wo das mit dem Ewert
 nicht verhüt wirdet, *plenius ibidem describuntur
 Gallorum artes fraudesque, inter quas p. 95. dici-
 tur: Unfäncklichen der Kunig von Frankreich
 ist des Willens, uns umb die kaysertlich Cron
 zu betriegen und zu bringen. Conspirasse cum
 Gallo quoque videntur quidam Germania Prin-
 cipes. Sic enim HEVERTVS lib. VIII. c.
 CXVII. postquam ipsius animi dotes commen-
 dasset, addit: quibus dotibus non semel Ger-
 manorum aliquot Procerum clandestinas con-
 tra dignitatem suam conjurationes perecepit,
 & sine armis extinxit, nonnulli tamen eo
 impudentiæ proveci, ut de abrogando illi im-
 perio atque in ordinem moderatissimo Cæsare
 redigendo, consilia clam inire non dubitarent.
 Confirmat hoc CVSPINIANVS, pag. 494.
 dicens: & cum præterea paulo diligentius
 illi imperium moliebantur frustra, prudentiam
 non vulgarem invenit. Ita enim eos elusit,
 ut quam olim Principes conventiculum cale-
 brarent contra eum, quo administrationem im-
 perii illi auferrent, in castrum illius principis
 sponte ingressus, qui Autor factionis erat, cum
 uxore ejus pransus sit hilariter, & intrepide.*
 Hat

a signis dimisisse, ex aduerso autem Hispanorum copias duobus Germanorum millibus auctas fuisse, pristinae dissimulationis suae praetextus evoluit, ac nimiae Ludovici Regis credulitati illudit: hanc vero perfidiam presso pede insequabatur animorum dissensio Gallos inter & Hispanos suborta; unde factum, ut Galli Neapolis regno penitus excluderentur.

Saecul. XVI.

A. C. 1502.

§. CXXVII.

Galli & Hispani de regni divisione contententes.

Haud equidem partiti Neapolis regni limites adeo disertis verbis in partium tabulis circumscribi poterant, ut omne litigandi argumentum e medio tolleretur; hinc brevi ambo Reges de quarumdam particularium Provinciarum jure contendere caeperant, quovis eorum illas sibi vindicare intento; Praecipuam vero iurgiorum materiam suppeditabat Basilicata, quae a priscis Lucania dicebatur, necnon Capitanata, ac Principatus ulterior, citeriorque; quos inter

Marian. l. 27

n. 57.

Guicc. lib. 5.

Capi-

Hac laudatus Burchardus Gotthelfius Struvius in sua Historia Germanica tom. 2. period. X. sect. 3. §. XVI. fol. 948. de verbo ad verbum recitat.

B b 4

Sæcul. XVI.
A. C. 1502.

Capitanata omnium prima ad rumpendam amicitiam prætextum subministrabat; hæc enim Provincia erat olim Apulii pars, atque juxta eam, qua regnum antiquitus divisum fuerat, normam Apuliæ annectebatur, ceterasque ditiones provinciarum ubertate longe superabat, ac felicissima totius status regio merito celebrabatur; naturæ enim beneficio agrum maximam frumenti copiam suppeditant, atque ex armentis, quæ hyemali tempore eo pabulatum ducuntur, pinquæ percipiuntur vectigalia. Jam illo ævo teste Mariana Capitanata nuncupabatur, quo hæc Italiæ pars Imperatoribus Græcis parebat, illudque nomen hodie obtinet, primo autem *Catapania* vocabatur, mutuato nomine a quodam Governatore, Catapano nomine, quem Constantinopolitani Imperatores eo decreverant, inde vero mutatis nonnullis literis Capitanatus dicebatur, a quo nomine hodie usitata *Capitanei* vox descendit, quo vel cujusdam militaris centuriæ Tribunum, aut exercitus Ducem appellare solemus.

§. CXXVIII.

Bellum inter utramque Nationem restauratum.

Marian. ib.
n. 52.

Equidem Galli se Neapolis regnum juxta veteris divisionis normam distribuisse

buisse contendebant, vi cuius Capitana-
 tam Apulia complectebatur: ast Hispanise Sæcul. XVI.
A.C. 1502.
 hodiernum Regni statum respexisse, pro in-
 modernam Provinciarum partitionem
 secutos fuisse afferebant, eorumque jura
 solidis inniti rationibus videbantur, Gal-
 lisque merito inuisse imprudentiæ no-
 tam, eo quod divisionis tempore hanc
 difficultatem provida mente haud pro-
 spexissent: Præterea hæc ipsa litis ini-
 tia, ultro citroque ingenti animorum
 contentione agitata, brevi binas, eas-
 que non minus vehementes controver-
 sias progerminabant, quarum prima re-
 spiciebat Basilicatæ territorium, sub quo
 Amalfis, Attela, Barullum, ac nonnullæ
 aliæ continentur civitates, quas Hispa-
 ni intra Apuliæ limites comprehendi as-
 serebant, eo quod Alphonsus Arragonius
 primus Neapolitani Regis nomine infi-
 gnis id lege condita præcepisset, quam-
 vis ceteroquin hæc Provincia Aprutio
 adjuncta fuisset; altera contentio ferve-
 bat de valle Beneventana, quam idem
 Alphonsus, ut Calabriæ conjungeret, a
 Terra-Laboris divulgaverat. Exortis hisce
 litibus Neapolitana Nobilium corona u-
 tramque nationem ad concordiam redu-
 cere satagebat, huncque in finem, ut
 Nemosii Dux, atque Consalvus mutuo
 conferrent, sollicitè procurabant, re quo-
 que ipsa ambo hi Belliduces sub aper-
 to

Sæcul. XVI. A.C. 1502. to cœlo solidos octo dies consultabant de quadam ditione, quæ ab Amalfitana, atque Attelenſi urbe terminis æqualibus discreta erat. Aſt cum ambo rationes ſuas plurimum valere contenderent, a prætenſis juribus ſuis nihil remittebant, fatius habentes rem armis decernere. Nihilominus pactæ ſunt induciæ, ut comperita utriusque Regis voluntate, liſ amicabili compositione definiri poſſet. Verum Hiſpani brevi bellum redintegrabant, Galloſque hoſtilem in modum divexabant.

§. CXXIX.

Urbinum & Camerinum a Valentiniſi Duce ex inſidiis capta.

Suiçc. lib. 5. Interea Galliarum Rex Aſtam contendit, ut provido auxillo Mediolanenſis Ducatus conſervationi invigilaret, Florentinorum amicitiam foveret, ac Valentini Ducis Tyrannidem reprimeret. Verum violata pace quantocius Nemofio negotium dedit, ut Hiſpanos pro viribus perſequeretur, nec eorum bonis, nec vitæ parceret: hanc vero animorum diſſenſionem Valentini Dux opportune in rem ſuam vertens, copias ſuas Romam deduxit, eas reſtaurandi obtentu uſus, demum Peruſium verſus procedebat, ac Came-

Camerini urbem aggredi simulabat, il-
lamque primo suo agmine cingi jubebat,
cum vero ipse tormentorum apparatu
careret, ea ut sibi transmitteret, Guido-
nem de Monte Felto Urbinatis Ducem
solicita vit, qui constanter Pontificis stu-
dia secutus, nihilque sibi timendum fore
ratus, selectiores belli machinas, quot-
quot in arce habebat, Duci submisit. His
vix receptis, Valentinus copias suas Ur-
bino admovit, & Guido de Monte Fel-
tro præsidii inops cum suo Nepote Ve-
netias præcipiti fuga contendit, unde
Dux brevi urbem occupavit, reliquis Du-
catus oppidis eandem sortem cum Me-
tropoli sua subeuntibus. Sola Camerini
urbs supererat, quam, ut animo consti-
tuit, suis quoque armis subjecturus, in-
astu consilium quæsit. Ergo cum Ju-
lio de Varcanis, cui urbs parebat, de con-
cordia pacisci simulat, interea vero quam
plurimos milites alienis vestibibus urbi
infert, qui occupata quadam porta tan-
to furore in Camerinos tumultuantur,
perinde ac si vi & armis civitatem ce-
pissent, ipsum quoque Ducem, ejusque
proles laqueo suffocant.

Secul. XVI.
A. C. 1502.

§. CXXX.

*Tumultus in Etruria a Pontifice
suscitati.*

Priusquam Valentinensis Dux hanc expeditionem suscepisset, junctis cum Papa consiliis quosdam exigui nominis Principes, Vitelossus, Balionem, Petrucium, aliosque stimulabat, ut in Etruria tumultus concitarent. Hi seditionem auspicantur, ac primo Aretium occupant, & Guilielmum de Pazzis, qui Florentinorum nomine urbi imperabat, captum abstrahunt unacum Cosma de Pazzis ejus Filio, ac octo præcipuis factionis suæ asseclis, & denique plurimas circumvicinas arces sibi subjiciunt. Hoc pacto Valentinensis Florentinorum Reipublicæ extremum parabat exitium, ut horum ruina rebus suis consulere. Obstabat tamen Ludovicus XII., qui Florentinos in fidem suam suscepit, novumque foedus cum illis erexit, Maximiliani consilia everfurus, qui pro sua coronatione Romam iturus, Florentinos ad suas partes pertrahere meditabatur, ne forte Galli aut eunti, aut redeunti obsisterent: Ast Cæsaris conatibus successus abluit.

§. CXXXI.

§. CXXXI.

Sæcul. XVI.
A.C. 1502.*Ludovicus Rex Florentinis ablata
restitui jubet.*

Post hæc Galliarum Rex, qui septimo abhinc Junii die Astæ morabatur, ad Italizæ Principes fecialem ablegat, eisdem imperans, sine ullo moræ dispendio Aretium, aliasque urbes, quas Florentinis eripuerant, iisdem restituerent; vehementius etiam cum Nuncio Apostolico exoptulabat, atque ad vindicandam injuriam Florentinis illatam comminabatur, se tota belli mole ditiones Ecclesiz oppressurum. Nec hæ ipsius minæ caruerunt successu; quippe Pontifex illis perterritus, Legatum ad Regem decrevit, qui cuncta inscio Papa ab Italis Principibus gesta fuisse testaretur. Neque his simulatam suam agendi rationem Valentinus Dux continebat; superadditis enim minis Vitelofio præcepit, Aretinam urbem quantocius ultro relinqueret, nisi armorum vi expelli mallet. Hæc audacia Galliarum Regi placuisse videbatur, quamvis illa nonnisi timoris, quo Papa, ejusque Filius percellebantur, effectus, minime vero sinceri animi argumentum esset. Præterea Ludovicus summum Pontificem aperto bello petere formidabat; plurimum enim rebus suis
inte-

Sæcul. XVI.
A. C. 1502.

intererat, ut Papam sibi benevolum haberet: accessit etiam Cardinalis de Ambasia sollicitudo, qua Regis iram in Alexandrum semper lenire satagebat: quapropter Pontifex hujus Cardinalis ambitione ad res suas, Ducisque Valentini amplificandas egregie utebatur, eidemque hunc in finem Sedis Apostolicæ in Galliis Legati dignitatem ad duodeviginti omnino annos prorogabat, Ducem vero filium suum ad Regem mittebat, in cujus aula tam potenti valebat auctoritate, ut quamvis de ejusdem violentiis quamplurimi quererentur, Ludovicus tamen cum Alexandro VI. novum foedus iniret, qua indulgentia, inquit Mezerajus, „ non modo totius Italix indignationem, sed forte etiam Dei indignationem in se concitabat; quibus enim societas est cum impiis, propitium sibi Numen habere nequeunt. „

Mezer. ab-reg. Chronol. hist. de Louis XII. p. 129.

§. CXXXII.

Totum ferme Neapolis regnum a Gallis recuperatum.

Alvar. Gom. hist. lib. 4. Interea vero Galli victricia arma in Neapolis regno latius circumferebant; Neomiosius enim, cum Consalvo viribus superior esset, primo illum castris excedere compulit, postmodum cum toto Gallici exercitus robore Canosam cinxit, quam

Joan. Ant. hist. Lud. XII. Guicc. l. 5.

quam urbem nonnisi post gravissimos, Sæcul. XVI.
A.C. 1502.
eosque diuturnos obsidionis labores se expugnaturum sperabat; hanc enim urbem celeberrimus Petrus Navarra obscuro quidem genere natus, ast fortitudinis suffragio ex gregario milite ad Hispani exercitus imperium euectus tuebatur, imposito sexcentorum selectioris militiæ præsidio, quod potius mortem, quam urbis deditionem selecturum, Consalvus persuasum habebat; cum vero tolerabilior esset Canosanæ urbis quam adeo strenui Belliducis iactura, atque aliunde Maritimas Apuliæ urbes defendere Consalvo præplaceret, Petro Navarra significari iussit, ut relicta urbe copias suas ad eum adduceret. Paruit Navarra imperatis, moxque Canosa deditione accepta est, ceteræque Apuliæ, & Calabriae urbes sese Gallorum imperio subjecerunt; unde Nemosius totum Neapolis Regnum (exceptis circiter sex, aut septem oppidis) subegit, majori vincendi facilitate, quam parta tuendi constantia; proximo enim anno Consalvus Albini Marescalli copiis cæsis, fugatisque, Gallos toto regno penitus expulit.

Sæcul. XVI.
A. C. 1502.

§. CXXXIII.

*Consilia Valentini Ducis de Bononia
occupanda.*

Quicq. l. 5.

Ceterum Valentini Dux per fas, nefasque Bononiam occupare constituit, de prospero tamen consilii successu desperabat, nisi Cardinalem de Ambasia sibi arctius devinciret; ergo eundem promissi amplitudine expugnat, pollicitus, se omni ope procuraturum, ut Alexandro VI. e vivis erepto, ipse in summum Pontificem eligeretur, simul tamen eidem insinuabat, eum nunquam nisi sua opera ad hunc honoris apicem conscensurum, idque tam gravi verborum pondere Cardinali proposuit, ut hac de re plene persuasus, Valentini votis cederet. Rex quoque, qui Ministri sui ambitionem firmiter fovebat, Ducis lenocinio captus, a Bentivolii, cui Bononia parebat, amicitia omnino sese removet, ne tamen propterea Bentivolius animo fractus, sua strenue tueri, urbemque defendere prætermisit, cumque sub idem tempus Pandolphus Petruccius Senensem Rempublicam patriam suam occupasset, sibi vero ob hanc usurpationem extrema quæque mala timeret, ut periculum præveniret, Bentivolium accessit, eidemque novi foederis consilia suggestit, affirmans quod

quod armorum societatem status Eccle-
 siastici Principes sanxissent, eo fine, ut
 communi studio adversus Papæ ac Va-
 lentinii Ducis ejus Filii conatus propriæ
 salutis invigilarent.

§. CXXXIV.

*Præcipuorum Italice Procerum con-
 spiratio in Valentini
 Ducem.*

Bentivolius cunctis, quæ ab eo peteban-
 tur, lætus annuit, nomenque suum
 initæ armorum societati dedit, protinus
 numerata, quæ ad sustinendas belli ex-
 pensas præscribatur, pecuniarum sum-
 ma. Huic quoque foederi accesserunt
 Paulus Balionius Perusii Princeps, nec-
 non Liberottus de Firmo; inter ceteros
 quidem postremi sese foederatis adjunge-
 bant Ursini, atque Vitellii, qui tamen
 cunctationis culpam eo ardentiori studio
 reparabant. Præcipuus hujus conspira-
 tionis scopus duplex erat, scilicet, ut
 Ducem Valentinsensem perderent, atque
 Urbinatis Ducem, ac Camerini Princi-
 pem vindicarent. Itaque hoc anno sub
 finem mensis Augusti in unum collecti
 suos conventus cogebant, atque inter
 eos decretum, ut Balionius, Liberottus,
 Ursini, & Vitellii ab Ecclesiastico ex-
 ercitu, cui imperabant, copias suas re-
 Hist. Eccles. Tom. XXXI.

*Raynald. ad
 hunc ann.
 n. 13.
 Sabellic.
 Eum. II. lib. 2.
 Raph. Volat.
 lib. 22.*

Sæcul. XV. A.C. 1502.
 vocarent, easque ad seditionem concita-
 rent, ceteri vero conjurati sine moræ
 dispendio septem millia Equitum, pedi-
 tumque novem millia conscriberent; hæc
 autem militia in bina divideretur agmi-
 na, quorum primum Imolam seu Forum
 Cornelii invaderet, alterum Ariminum,
 ac Pisaurum contenderet, eoquod in u-
 traque urbe foederati clandestinum cum
 civibus commercium haberent: Urbina-
 tis vero Dux, ac Camerini Toparcha,
 clam subministratis Venetorum copiis au-
 cti ditiones suas recuperare adlaborarent,
 ac Galli foederatorum consiliis favere ro-
 garentur, id autem illis recusantibus,
 ne saltem adversarentur, exorandi essent.
 Attamen Ludovicus foederatis opem
 præstare renuit, rebus suis melius con-
 sultum fore ratus, si Valentini Ducem
 partibus suis addictum conservaret, quem
 absque Pontificis indignatione offende-
 re haud poterat.

*San-Gelas.
 hist Lud.
 XII.*

*Joa. Garzi
 & Aleman.
 hist. de Bo-
 non.*

*Leand. Alb.
 descript.
 Italia.*

Rebus ita dispositis, Conjurati
 copias suas ab exercitu Valentini
 Ducis avulserunt, & mox Urbinatis
 Dux ditionem suam recuperavit: cum au-
 tem Princeps Camerinensis sex armatorum
 millia urbi suæ admoveret, cives truci-
 dato exiguo Valentiniensium præsidio,
 læti Dominum suum receperunt. Va-
 lentini Dux his angustiis pressus, Gallia-
 rum Regis auxilium imploravit, illudque
 non

non minori promptitudine, quam affectu sæcul. XVI.
A.C. 1502. obtinuit; Ludovicus enim datus ad Mediolanensem Governatorem literis iussit, ut Gallicum Equitatum per Alpeninum montem transmitteret, quinque Helvetiorum millia navibus imponeret, ac omni suntatione remota in Urbinatis Ducatum penetraret. His suppetiis fracta est Fœderatorum factio, tandemque die vigesima quarta Decembris hujus anni pax conclusa, atque utrinque firmata est.

§. CXXXV.

Alexandri, ac Valentini Ducis perfidia.

Verum Valentini Dux hujus reconciliationis securitate fœderatos ideo Guic. hist. Ital. lib. 5. Aubery hist. Cardinal. laetabat, ut eo facilius eorum exitium maturaret; quippe sancita pace illos induxit, ut eum accederent, ac cum copiis suis Senogalliam venirent, illi autem, postquam urbem ingressi sunt, mox includuntur, & Vitelossius ac Liberottus Firmanus laqueo suffocantur, Ursinus vero in tetrum carcerem conjicitur. Pontifex ad primos hujus facinoris rumores Cardinalium Ursinum, ceterosque hujus familiæ Viros, qui in itæ concordia fiducia decepti, Romæ agebant, comprehendi jubet; fertur quoque, hunc Cardinalem propinato Cantharidis veneno necatum fuisse;

Sæc' XVI. se; omnem tamen crudelitatis modum
 AC 1502. excessisse videtur, quod Alexander, cum
 Cardinalis nuper firmato foederi confusus,
 cum ceteris Romam reverteretur, eun-
 dem misso nuncio rogaverit, ut ad se ve-
 niret, eo quod maximi momenti res esset,
 quam illi communicaret; Cardinalis vix
 Palatium Vaticanum ingressus, mox ca-
 ptus abstrahitur, interea vero Archiepi-
 scopus Florentinus, Ursini Proto-Nota-
 rius, ac nonnulli alii eidem foederati
 comprehenduntur, qui omnes ad arcem
 S. Angeli deducebantur. Postea Cardi-
 nalem Papa compulit, ut mandato sub-
 scriberet, vi cuius Valentino Duci e-
 jus Filio cunctæ Ursinorum urbes trade-
 rentur, denique Cardinali jam per viginti
 dies carceris squalore cruciato vene-
 num propinatur, vigesima autem secunda
 Februarii die Anno Domini millesimo
 quingentesimo tertio Alexander, ut hau-
 sti veneni suspicionem tolleret, hujus Pur-
 purati corpus vultu ejus omnibus con-
 spicuo, sub meridiana luce ad Basilicam S.
 Petri deferri, cunctosque Cardinales e-
 xequiis adesse jussit. Ceterum Paulus
 Urbinus, & Gravinæ Dux laqueo suffoca-
 ti perierunt, Balionii quoque ædes Pe-
 rufii cingebantur, ille vero jam antea op-
 portuna fuga in Neapolis regno libertati
 suæ consuluerat.

§. CXXXVI.

Sæcul. XVI.
A.C.1502.*Valentinensis Dux Bononia recedere
a Gallis coactus.*

Ex foederatis Principibus tantum duo supererant, Bentivolius, & Petrucius, hic Bononiæ, alter Senis inclusus; jamjam Valentini Dux cum copiis suis Bononiensem urbem cinxerat, dum Ludovici Senatores Ducis sævitiam in Urfinos recens exercitam edocti, tandem saniora capiunt consilia, Ducique declinant, postulare Gallos, ut eis per cunctas, quæ Mediolano Neapolim euntibus transeundæ forent, urbes liber aditus pateret: ni ergo Bononia recederet, totum Gallorum exercitum arma in eum versurum. Dux hoc pacto spe sua, qua jamjam Bononiam devoraverat, frustratus, in solitis artibus opem quærit. Ergo Nuncium, quem Calvimontius Mediolani Gubernator ad eum decreverat, occultari, omnesque vias tanta solertia obsideri jubet, ut Bentivolio de singulari Gallorum in eum favore penitus nihil innotesceret; præterea eidem significari præcepit, quod Dux ipsi, quamvis in ejus necem conjurasset, delicti tamen veniam impertiretur, proposita nihilominus trina conditione. I. Ad alendos centum lancearios Pontificii exercitus per

Sæcul. XVI. A.C. 1502. integros octo annos duodecim aureorum millia quotannis numeraret. II. Alios præterea centum lancearios his copiis adjungeret. III. Episcopi Lunensis soror, Papæ neptis, Hannibali Bentivolii natu majori Filio nuberet. Conditions ecquidem acceptatæ, minime vero adimpletæ fuerunt, ut proxime memorabimus.

§. CXXXVII.

Regius Walliæ Princeps in Anglia mortuus.

Dum interea Italia hisce tumultibus dire agitabatur, Anglia luxit Arturum Walliæ Principem, regni hæredem. Natus is erat die vigesima Septembris Anno salutis millesimo quadringentesimo octogesimo sexto, & fatis functus Ludovii hoc anno die secunda Aprillis; Is quinto a Nuptiis mense, quas cum Catharina Ferdinandi, & Isabellæ Filia die quarta Novembris anno priore contraxerat, conjugem suam absque proles spe reliquit. Equidem Henricus VII. Arturo administrationem committebat omnium Provinciarum, quas lege fiduciaria possederat, adjunxitque Senatam Viris totius Angliæ prudentia, ac scientia clarissimis instructum, quorum consiliis Walliæ Provinciam, in qua regiam fixerat, gubernava-

*Bacon hist.
Regn. Hen-
rici VII.
Polyd. Virg.
hist. Anglic.
lib. 26.*

gubernaret; verum coelesti dispensatione Sæcul. XVI.
 factum, ut Princeps adeo prudens Patri A.C. 1502.
 suo succedere præmatura morte prohi-
 beretur, quam brevi excepit obitus Ma-
 tris suæ Elisabethæ Reginæ, quæ Hen-
 rici conjux ex puerperio vivis erepta
 fuit. Omnium ferme Scriptorum testimo-
 nio habetur, Principem hunc diu adversa
 valetudine laborasse, adduntque nonnulli,
 illum jam lenta tabe defluxisse, cum ma-
 trimonium iniisset; nihilominus Baco re-
 rum Anglicarum notitia longe celebra-
 tissimus, disertis verbis affirmat, eum,
 cum Catharinæ Regis Catholici filia
 desponsaretur, integra, ac firma valetu-
 dine usum fuisse; non deerant tamen se-
 creta Henrico consilia, ob quæ commu-
 nis famæ judicio ab aliis credi percupie-
 bat, quod ejus filius ex morbosa corpo-
 ris habitudine decessisset.

§. CXXXVIII.

*Henricus VII. Arturi viduam filio
 suo secundo genito desponsare
 conatus.*

Hujus obitu Henrici filius natu minor
 unicus, isque necessarius erat An- Baco l. cit.
 glici sceptri hæres, cui Pater ejus, Mezer. ab-
 vix reg. chron.
 comperta filii sui primogeniti morte, re- hist. de
 lictam viduam connubii foedere jungere Louis XII.
 constituit; cum vero eandem foeminam
 C c 4 duobus

Sæcul. XVI. duobus fratribus nupsisse, retro acta Ec-
 clesiæ antiquitas nullo ferme exemplo
 comprobatum reddat, juris hinc vin-
 culum, quod obstabat, Pontificis auctori-
 tate solvi oportebat, ut vero difficultates,
 quas probe perspexerat, eo facilius supe-
 raret, Pontifici exposuit Rex, quod ipsius
 Filius ob adversam valetudinem nun-
 quam sponsæ suæ virginitatem violave-
 rit, hoc pacto cuncta obstacula his nu-
 ptiis opposita perrupit, nimirum *publica,*
 ut vocant, *honestatis impedimentum,* vi-
Rapin Toi- *cus Sponsa Viro per verba de præsentis*
rashist. Ang. *juncta, etiam matrimonio nondum con-*
lib. 14. p. 502. *summato sui conjugis fratri copulari pro-*
 hibetur. Sibi quoque Rex persuasum
 habebat, quod Alexander, postquam haud
 ægre Emanuelli Lusitaniæ Regi indul-
 sisset, ut primis nuptiis cum Isabella, ex
 qua filium susceperat, istius morte solu-
 tis, conjugem sibi duceret Margaritam
 Isabellæ sororem natu minorem, majori
 adhucdum facilitate parem gratiam con-
 cessurus esset, si Sponsi virgines esse di-
 cerentur. Quocirca huic rationi immo-
 lite insistebat, atque id ubique divulgari sol-
 licite curabat, quamvis paucissimi de rei
 expositæ veritate persuasi essent, cunctis
 vero Regi placendi studio juxta vulgi vo-
 cem loquerentur.

§. CXXXIX.

Joannis Alberti Poloniæ Regis
obitus.

Sæcul. XVI.

A.C. 1502

Eodem anno Joannes Albertus Poloniæ Rex Casimiri Filius e vita migravit. Is anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono natus, & consentiente Wladislao fratre suo natu majore Hungariæ ac Bohemiæ Rcx anno salutis millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo salutatus est. Princeps erat scientiarum laude celebris, præcipue vero in omni historia versatissimus, in milites suos liberalis, in bello tamen adversa plerumque fortuna jactatus. Arma inferebat Stephano Valachiaë Vaivodæ, verum ab hoste in insidiis latente profligatus, Turcarum auxilium implorare compellebatur. Hujus infortunio Fridericus de Saxonia supremus Prussorum Equitum Magister opportune usus, clientelare obsequium, quod ex Prædecessorum suorum pactis Regi præstare tenebatur, profiteri recusabat, a Maximiliano Cæsare, aliisque Germaniæ Principibus ad hanc repulsam incitatus; hi enim, ut seditioni accederet, Fridericum promissorum amplitudine expugnabant. Ast Joannes Albertus, dum jus suum armis prosequi parat, mortis invidia vivis eripi-

*Michov. Sarma. lib. I
Et hist. Pol. l. 4. c. 79.
Cromer. l. 30.
Raynald. ann. 1502.
num. 84.*

KIX.

Sæcul. XVI. eripitur, die decima septima Junii apo-
A. C. 1502. plexia oppressus, anno ætatis suæ circi-
 ter quadragesimo secundo, regni sui no-
 no; ejus corpus Torunia, ubi obiit, Cra-
 coviam delatum, in Ecclesia arcis sepul-
 tum est. Hic Princeps semper cælibem
 vitam duxit, hinc Alexander ejus frater
 tertio genitus, magnus Lithuaniae Dux
 illi in regno successit, unde Lithuania Po-
 lonico sceptro conjuncta fuit: Ille au-
 tem ex Lithuania Cracoviam delatus,
 a Friderico fratre suo Gnesnensi Archi-
 episcopo solemniter ritu sacro oleo inunctus,
 & die duodecima Decembris, in quam
 tertia Adventus Dominica incidit, co-
 rona redimitus est: Ejus tamen conjux
 Helena Joannis Moscoviæ Ducis filia,
 cum Græcorum ritus profiteretur, solitis
 cæremoniis haud coronata fuit.

§. CXL.

*America ab Americo Vesputio
 detecta.*

*Maffæus
 hist. Indiar.
 lib 2.
 Raynald. l. c.
 n. 85.*

Postquam Christophorus Columbus sub
 Ferdinandi, atque Isabellæ auspiciis
 in Atlantico Ponto novum Orbem in-
 structa hanc in rem classe detexisset,
 Regem Catholicum novæ hujus felicita-
 tis gloria, quam sibi inde conciliaverat,
 adeo stimulabat, ut denuo quasdam ter-
 ras, ac Insulas adinvenire, eoque classia-
 rios

rios mittere decerneret. Ad hujus navigationis labores ultro sese obtulit Americus Vesputius, tum in Hispania agens, natione Italus, qui cum exigua Alphonsi de Ojeda classe mercatoris veste indutus in pelagus excurrere aggressus est, ac Mense Majo Anno Incarnationis Dominiæ supra millesimum quadringentesimo nonagesimo septimo ex Hispania primo profectus, Pariaë oram, ac novi Orbis continentem seu Terram firmam usque ad sinum Mexicanum emensus est, tandem evoluto octodecim mensium spatio in Hispaniam reversus. Primus continentis terras trans Æquatorem sitas invenisse dicitur, suaque industria tantum, qualem nulli hucusque totius Universi Reges acquirere poterant, assecutus est honorem; quippe omnis, eaque vastissima regio, atque Occidentales Insulæ ab ipsius nomine nuncupabantur America eandemque appellationem non solum Septentrionales, seu Mexicanæ, sed etiam Meridionales vel Peruanæ terræ fortiebantur, quæ nonnisi Anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto a Francisco Pizaro natione Hispano detectæ fuerunt. Vix integer a prima navigatione annus effluxerat, cum Vesputius repente Oceani cursu sex navium, quas auriti veli lembos vocant, classem sub ejusdem Ferdinandi, ac Isabellæ Regum vexillis

Sæcul. XVI. vexillis duceret, his igitur navigiis instru-
A. C. 1502. ctus non modo ad Caribes Insulas pro-
 currit, sed etiam obliquatis velis Guahana-
 næ, & Venetiolæ oras detexit, demum
 Anno millesimo quingentesimo in Mense
 Novembri in Fretum Gaditanum cur-
 sum relegens, inde Hispaniam contendit:
 Verum cum de Hispanis ob res tam præ-
 clare gestas exigua inventi recentis orbis
 præmia ferret Vesputius, rei indignitate
 commotus, novæ navigationis labores
 suscipere recusabat.

§. CXLI.

*Alia terra a Vesputio sub Lusitaniæ
 Rege detecta.*

Herrera dec. Interea Emanuel Lusitaniæ Rex alienæ
1. lib. 1. c. 6. Regum Catholicorum felicitati clam
Anton. Leon. invidus, novas terras detegendi consi-
Bibl. jud. lium exequi jam antea incæperat, nunc
univers. vero comperta Vesputii indignatione,
Surius ap- eundem in regnum suum evocavit, tri-
pend. ad busque navibus instructum tertio itinere
Nacler. in Indias navigare jussit. Vesputius im-
p. 520. Et seq. perium haud abnuit, ac die decima ter-
 tia Maji anno priori ex Ulyssiponensi portu
 solvens, ad Africana litora usque ad
 Sierram Lionam, & Angolæ oram ex-
 currit: Postea cursum juxta terras Bra-
 silia adjacentes promovens, totam hanc
 regionem usque ad Patagonum litora, ac
 ultra

ultra Platam fluvium detexit, inde ad Sæcul. XVI,
A. C. 1502. Sierram Lionam, ac Guineæ oram iter suum relegens, in Lusitaniam rediit, hoc anno die septima Septembris Ulyssipone appulsus. Rex Emanuel prospero Vespertii successu lætissimus, eidem sex navigiorum imperium commisit, quibuscum repetito jamque quarto itinere die decima Maji Anno salutis millesimo quingentesimo tertio profectus, prope Africæ, & Brasiliæ oras navigavit, per Occidentem ad Moluccos transitum aperturus. Demum in festo omnium Sanctorum Bahiam prætervectus, Abrolhos & Curadum superavit; cumque nonnisi ad vigesimum mensem comœatu instructus esset, ac quintum jamjam in lustrandis hisce oris absumpsisset, ob maris perfidiam, ac tempestatum, ventorumque injuriam de ulteriori progressu desperabat, unde in Lusitaniam reverti constituit, ubi etiam die decima octava Junii anno millesimo quadringentesimo quarto appulsus est, quarto post anno ibidem fatis functus. Posteris reliquit plures Epistolas, ac quatuor suarum navigationum relationes, quas Renato II. Lotharingiæ Duci, qui Siciliæ Regis nomen assumpsit, nuncupabat.

Sæcul. XVI.
A.C. 1502.

§. CXLII.

*Biblia Polyglotta ab Archiepiscopo
Toletano edita.*

*Alvar. Go-
mez de castro
de reb. gest.
Card. Xim.
lib. 2.
Raynald. ad
ann. 1502.
n. 25.*

Hoc anno Archiepiscopus Toletanus Biblia polyglotta, seu diversorum idiomatum, præclarum sane opus, edere animo constituit, eoque consilio ex Complutensi Academia Toletum evocavit Viros Græcæ, Hebraicæ, Arabicæ, aliarumque linguarum peritissimos; ipse enim horum idiomatum apprime gnarus, eorum scientiam ad perfectam sacri Codicis intelligentiam omnino necessariam esse, optime noverat. In hisce Bibliis textus hebraicus modo, quo illum Judæi legunt, habetur, item versio Græca septuaginta Interpretum, versio latina S. Hieronymi, quam *Vulgatam* appellamus, ac tandem Paraphrasis Chaldaica Onkelosii duntaxat in Pentateuchon seu quinque Moysis libros, quibus accessit translatio literalis Græca septuaginta Interpretum. Toti operi duplex præmittitur Præfatio, prima Leoni X. inscribitur, eoque hæc Biblia non nisi anno millesimo quingentesimo decimo quinto typis edita prodierint; in ea Ximenius illius Auditor disertis verbis observat, quod primævos sacrarum Paginarum textus in lucem edere, Ecclesiæ utilissimum sit, cum

cum nulla versio, quæ originalium vim
 plene alienis verbis exprimeret, concin-
 nari valeat, tum quod pro intelligendis
 Veteris Testamenti libris ad textum He-
 braicum, ad Græcum vero pro novo Te-
 stamento recurrendum esse Sancti Pa-
 tres censerent. Altera præfatio haud vi-
 detur a Ximeno elaborata, eo quod hæc
 evertat omnia, quæ in prima Ximenius
 in laudem textus Hebraici asseruerat;
 testatur enim illius Auctor, versionem
 antiquam S. Hieronymi latinam He-
 braicis, & septuaginta Interpretum tex-
 tibus, velut Synagogæ, & Ecclesiæ
 Orientali interpositam esse, ut Christus
 Dominus medius inter duos latrones
 præfiguraretur.

In hisce Bibliis (*) versiones Græcæ,
 & latinæ juxta textum hebraicum minus
 accurate, & persæpe satis inepte, atque
 sine ulla necessitate corriguntur, præci-
 pue in versione septuaginta Interpretum,
 quæ in pluribus locis castigata, aut ut
 verius loquar, eo sine corrupta fuit, ut
 ad majorem cum Originali Hebraico
 textu concordiam revocata videretur, i-
 demque in Vulgata accidit: Cum vero
 latini Codices crebris scaterent mendis,
 ii quo-

(*) Vide Dupinum in suis prolegomenis in
 Biblia, necnon Bibliothecam sacram Paris de
 Long P. P. Oratorii alumni.

Sæcul. XVI. ii quoque juxta antiquos Codices latinos
A.C. 1502. imo etiam secundum textum hebraicum emendantur, adeo, ut non modo librariorum errores correcti, sed etiam plura resecta fuerint, quæ minus proprie adjecta credebantur: Non quidem alias Paraphrases Chaldaicas præter Onkelosianas in Pentateucum adjicere, Archiepiscopo Toletano visum est, nihilominus reliquas Paraphrases, eliminatis Talmudicis fabulis, latine reddi jussit, quas morte præventus publicæ lucis haud fecit, sed duntaxat in Complutensi Bibliotheca asservari voluit.

In novo autem testamento textus Græcus sine signis, quæ genuinum pronuntiandi modum significarent, exhibetur; illis enim antiquiores manuscripti codices carent, hacque methodo accuratius Græcorum Originalium sensus deprehendi credebatur; non eadem tamen imprimendi ratio servabatur in editione septuaginta Interpretum; cum hæc non sit textus Originalis, sed duntaxat S. Scripturæ versio. Equidem exemplaria, quibus Archiepiscopus Toletanus utebatur, integerrimæ fidei erant, quæ tamen ob nimiam illa juxta Hebraicum textum corrigendi solertiam, pluribus in locis adulterata fuere: id autem fors ex eo factum, quod illo ævo vera Græcos codices emendandi methodus ignoraretur.

Nih-

Sæcul XVI.

A.C. 1502.

Nihilominus posterioribus annis eadem hæc Complutensis editio denuo typis excusa fuit, atque inserta habetur Antwerpensibus, quæ regia Philippi II. Biblia vocantur, necnon invenitur in Parisiensi Polyglotta Domini le Jay, atque in Bibliis tetraplis, quæ Vatablo adscribuntur. Præter Biblia mox recensita, Ximenius etiam edidit librum singula continentem verba, tam Hebraica, quam Chaldaica, quæ in sacris literis occurrunt, atque ad calcem plurium exemplarum reperiuntur, in pluribus tamen deficiunt propter oscitantiam eorum, qui defuncto Archiepiscopo hæc exemplaria coniungi curabant. Ceterum duodecim, & amplius annos hæc Biblia edendi cura tenuit, atque ipse Ximenius non modo omnes sumptus, qui tamen ferme immensi erant, sustinuit, sed etiam in elaborandis illis propriam, eamque indefessam operam impendit.

§. CXLIII.

Theologicae Facultatis Parisiensis iudicium de imprecationibus.

In hoc Sæculo Theologica Parisiensis facultas præclara indefessi sui studii erga puriorem fidei doctrinam specimina edidit, dum quibusdam erroribus jam anno quingentesimo supra millesimum ir-

Argent. Coll. jud de novis erroribus.

tom. I. p. 544. & 545.

Hist. Eccles. Tom. XXXI.

D d re-

Sæcul. XVI.
A. C. 1502.

*Dupin Bibl.
Script. tom.
13. in 4. p.
208.*

repentibus strenue sese opponebat: cum igitur anno Domini millesimo quingentesimo primo Henricus de Bergis Cameracensis Episcopus de lite inter ipsum atque Ecclesiæ suæ Canonicos exorta Parisiensis Facultatis iudicium efflagitasset, illa die prima Julii sententiam tulit; cum enim canonici, ut Episcopo suo molestiam inferrent, cessationem a Divinis præcepissent, & ob id ab Archiepiscopo Rhemensi, Metropolitanano, seu verius ab ejus Officialibus excommunicati, & ut tales denunciati fuissent, hi ejusmodi sententiam indignati, dum a supplicatione publica, die vigesima quarta Novembris habita, ac pluribus hebdomadis circum Ecclesiam iterato celebrata redirent, prosternebant sese in Choro ante Altare majus, ubi Corpus Christi Domini in quodam Ciborio reclusum asservabatur; ipse etiam Sacerdos Missam celebraturus cum Diacono & Subdiacono sese pari submissione inclinabant, ac se a terra erigentes dorsum ad Altare, caput versus occidentem vertebant; eo facto prædicti Canonici pueros chori cantibus destinatos jubebant, ut plures imprecationes ex variis S. Scripturæ locis præcipue ex Psalmis decerptas contra suos persecutores decantarent, Canonicis preces, ut ab ejusmodi malis liberentur, subjungentibus.

tibus. Hanc in rem sequentes Facultati **Sæcul. XVI.**
proponerentur quæstiones. **A.C. 1502.**

I. Cum teste B. Bernardo novitas describatur, quod sit Mater temeritatis, soror superstitionis, & Filia legitima; an hujusmodi novus modus orandi Canonico-
cum præter ritum antiquum nuper inductus, sit de levitate, temeritate, & superstitione, ac alias in fide nostra suspectus? Respondit Facultas: „Cum Ecclesiæ universalis ritus sit orare ad Orientem, nemi-
„ ni licet publica oratione orare dorso
„ verso ad Occidentem, nisi hoc habeatur
„ ex auctoritate superioris. „

Ex I. regist.
M. S. censur.
facult. Paris.
fol. 162.

II. Cum ritus Ecclesiæ Cameracensis habuerit usque in præsentem diem consuetudinem deprecandi & orandi ad Orientem, an ne Sacerdos orando versus Occidentem, vertendo posteriora sua ad venerabile Sacramentum, sit de superstitione notandus, vel in fide suspectus censendus? Ad hanc quæstionem Facultas idem, quod ad primam respondit, nimirum universalis Ecclesiæ ritum esse sequendum.

III. Utrum ritus ille, quem Celebrans ejusque Ministri observarunt, de divinatione, vel alia specie mala argui possit? Resp. „ ritum illum non (*) esse judicandum suspectum, aut arguendum divinationis
D d 2 „ per

(*) NB. Argentreus, qui hoc Facultatis judicium recitat, particulam non omittit.

Sæcul. XVI. „ per hoc, quod in suis orationibus utan-
A. C. 1502. „ tur ministerio puerorum. „

„ IV. *Cum Capitulum sit per Archie-*
piscopum Rhemensem vel ipsius Officiales ex-
communicatum, ac pro tali denunciatum,
an ipsi huiusmodi orationibus, imo potius
imprecationibus assistentes, eas auctorizan-
tes, ac coram se auctoritative celebrari fa-
cientes, irregularitatis notam incurrant?
 Ad hanc quæstionem de irregularitate,
 Facultas consulto nihil respondit.

V. *An sententiis Prophetarum impreca-*
tivis Christiani contra Christianos suos ad-
versarios impune uti possint? Et si non, qua
pæna tales puniendi? Resolvit Facultas:
 „ Nullis maledictionibus seu imprecatio-
 „ nibus malis uti licet adversus quem-
 „ cunque etiam hostem, nisi tales fue-
 „ rint ab habente auctoritatem institu-
 „ tæ, minus uti licet imprecationibus
 „ malum culpæ, aut gehennæ impor-
 „ tantibus, denique absque auctoritate
 „ talia facientes sint de superba temeri-
 „ tate, atque schismatica seditione ve-
 „ hementer notandi, & pro paterni
 „ honoris injuria eorum Episcopo illata
 „ emendandi. „

VI. *An imprecationes privatorum illis,*
contra quos fiunt, obesse possint, & an sint
timendæ? Concludit Facultas: „ Illas ti-
 „ mendas esse ei, qui imprecationibus
 „ maledicendi dedit occasionem. „

Hæc

Hæc fuit decisio Facultatis Theologicæ pronunciata die prima Julii anno Domini millesimo quingentesimo primo. Sæcul. XVI.
A.C. 1502.

§. CXLIV.

*Aliud iudicium de excommunicatione
contra recusantes solvere decimas.*

Cum anno sequenti millesimo quingentesimo secundo Theologica Facultas *Argentor. p. 346.*
a Canonicis Cathedralis Ecclesiæ Parisiensis rogata fuisset, *Vid. supr. s. 76.*
ut doctrinaliter responderet ad quæstiones factas super censuris *Dupin. tom. 13. p. 209.*
latis in eos, qui decimas a summo Pontifice *Hist. Univer. Paris. tom. 4. pag. 6.*
impositas solvere recusaverant. Hæc causa in quodam Universitatis conventu discussa, tandem ad Facultatem Theologicam devolvebatur, quæ pro more apud Mathurinos congregata die prima Aprilis suam sententiam pronunciavit, postera autem die idem Facultatis iudicium tota Universitas Parisiensis, habito conventu confirmavit.

Inter propositas quæstiones prima erat, *utrum censuræ contra eos, qui decimas per Alexandrum VI. summum Pontificem sine consensu Cleri nuper impositas solvere recusarunt, latæ timendæ sint, aut tanquam nullæ reputandæ.* Respondit eadem Facultas per sequentem propositionem; „Censuræ contra eos, qui neclibertatem Ecclesiasticam, aut Decreta
D d 3 „fau-

Sæcul. XVI.,
 A.C. 1502
 „ sanctorum Conciliorum læderent, vel
 „ suavissimum Christi jugum servitate
 „ opprimerent, decimam per modernum
 „ Pontificem pro invasione Turcarum,
 „ ut fertur, impositam solvere recusarunt,
 „ latæ post appellationem interjectam
 „ nullius sunt roboris, nec timendæ. „

Altera erat Propositio: *Utrum propter hujusmodi censuras teneantur appellantes a celebratione, aliisque divinis abstinere.*
 Responderunt Theologi: „ Quod præfata
 „ tæ censuræ non obligent appellantes,
 „ ut a celebratione, & aliis Divinis ab-
 „ stineant. „

Igitur certum, atque usu ab omni hominum memoria remoto comprobatum in Galliis est, quod summus Pontifex absque Regis consensu in ejus regno nullas exactiones imponere queat (*).

§. CXLV.

(*) *Observes velim, quod Continuator in tom. XXV. lib. CI. §. 38. fassus sit, Benedicto XIII. nonnisi ad itineris sui expensas a Clero Gallicano concessas fuisse decimas, astute tamen de suo idem Continuator addidit ibidem, quod hanc rem Parisiensis Universitas moleste tulerit, an propterea Pontificum juribus, quicquam derogetur, prudentis Lectoris judicio relinquimus.*

§. CXLV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1502*Ordo Annunciatarum a Papa confirmatus.*

Postquam Joanna Franciæ Regina Ludovici XI. filia, ut supra memoravimus, a Ludovico XII. repudiata fuisset, adversæ fortis suæ iniquitatem ad propriam, aliorumque salutem, ac sanctimoniam vertere intenta erat: unde apud Biturices monasterium Virginum B. Mariæ annuntiatæ condidit, ac dotavit. Hujus instituti disciplinam a quodam ex Fratribus Minoribus Observantibus, Gabriele Maria, quem a confessionibus habuit, conscribi voluit, & cum speciali cultu Beatissimam Virginem prosequeretur, ac continuo Deum exoraret, ut Dei- paræ virtutes non modo ipsa imitari posset, sed etiam omnes novo ipsius Ordini adscribi petentes, easdem tanquam vitæ suæ exemplar sequerentur, ideo suum Confessarium instanter rogabat, ut regulam ex præcipuis Beatissimæ Virginis virtutibus concinnatam præscriberet. Vocatur hic *Ordo Annunciationis seu decem virtutum*; totidem enim virtutes Joanna inter ceteras selegerat. Alexander VI. *lib. 2. Bullæ Secret. p. 69.* hunc Ordinem, priusquam conditum haberent monasterium, approbabat, eundemque duodecima Februarii die anno salutis

Sæcul. XVI.
A.C. 1502

millesimo quingentesimo secundo Apostolico diplomate confirmabat: anno autem sequenti primi asceterii fabrica Avarici Bituricum confecta, amplis redditibus a Joanna augebatur, ipse quoque Ludovicus XII. Galliarum Rex hujus monasterii erectionem Regiis literis eodem anno mense Decembri datis ratam habebat.

§. CXLVI.

Ferrarii Cardinalis obitus.

Gnic. l. 6.

Ugel. Ital. sacr.

Bzov. hoc an. n. 16. Ciacon.

Hoc anno die vigesima septima Julii sacrum Collegium uno Cardinale Joanne Baptista Ferrario orbatum est. Hic in lecto suo exanimis inveniebatur, rumorque ferebat, eum veneno quod ejusdem Cubicularius ei propinaverat, sublatum fuisse, imo referunt nonnulli, id (*) Alexandro ac Valentinensi Duce instigantibus, factum fuisse, forte ea ex causa, ut Cardinalis bona aucuparentur: certum enim est, eorum jussu opimam hæreditatem ultra octoginta nummum aureorum

(*) *Ciaconius hæc habet: Veneno sublatus a Sebastiano Pinzono cubiculi præfecto, qui postea sub Leone X. ob alia crimina carceri traditus, hoc eodem, quod antea negaverat, in tormentis sponte revelato pœnas dedit: cetera silent Ciaconius, Bzovius, & alii.*

rum millia æstimatam, fuisse ablatam, Sæcul. XVI.
 relicta defuncti fratri nil nisi corpus ejus A.C. 1502.
 Mutinam transferendi cura, ubi etiam
 sepultus est. Ita nempe vindex Deus ad
 exercendam justitiam suam illius uteba-
 tur ministerio, qui mortui Cardinalis ini-
 quitatibus potissimam ansam dederat;
 cum enim Ferrarius Alexandro perca-
 rus esset, ab eo primariis dignitatibus,
 ac maxime quæstuosis Romanæ Curia
 officii præficiebatur, demum etiam Mu-
 tinensi episcopatu ac Archiepiscopali Ca-
 puana Ecclesia donatus, tandem Pres-
 byter Cardinalis renunciatus est, mor-
 temque obiit sua vita dignam; cum enim
 suis injustitiis, ac insatiabili auri cupidi-
 tate in vita sua omnium invidiam in se
 concitasset (*), etiam post mortem om-
 nes ejus memoriam ac nomen detesta-
 bantur.

§. CXLVII.

Gallorum res in Italia.

Interea belli furor Hispanos inter & Gal- *Marian. hist.*
 los in Italia minime deseruit, illis *Hisp. l. 27.*
 non *Guic. l. 5.*

D d 5

(*) *Ciaconius quidem testatur, Ferrarium,*
ex avaritia sibi in Aula maximam contraxisse
invidiam, eumque multis displicuisse, addit
tamen, quod eam ob rem indignationem etiam
summi Pontificis incurrisset, hæreditas vero
ipius delata fuerit in fiscum ipsius Cardinalis,
non autem Pontificis.

Sæcul. XVI
A.C. 1502.

non nisi paucas, easque omnes maritimas urbes adhucdum tuentibus, unde aperto Marte decertare non ausi sunt, imo ipsemet Consalvus sub Baruli moenibus latebat, cum interea Galli victricibus armis totam circum regionem emetterentur, ac nihil propius esse videretur, quam ut totum Neapolis Regnum suo subjicerent imperio, nec tamen adeo firma erant hujus triumphus auspicia, quin exeunte hoc anno Gallorum res plurimum inclinare inciperent: cum enim opportunissimo tempore Hispanorum auxilia accurrerent, mox Consalvi spes, qui paulo ante arcte Baruli cingebatur, erigebantur, eidemque etiam nonnulli Mercatores Veneti, tam armorum, quam annonæ apparatus advehebant, carioris pretii spe allecti. Ea re comperta Neomofii Dux Ludovicum Regem desuper admonuit, quem graviter questum Veneti haud alio dignabantur responso, quam id inscia Republica factum fuisse. Altera ex parte Galli, quibus Moreti Comes imperabat, Villanovanæ urbis obsidionem antea coeptam solvere compellebantur, moxque Cardonius urbem ingressus, paulopost binas, easque validas militum suppetias obtinuit, quarum quævis ducentos lancearios, totidemque levis armaturæ equites, peditumque duo millia, veteranæ, ac diuturno armorum

morum usu exercitatissimæ militiæ viros recensēbat, quorum primo agmini præerat Benefides, alteri vero Andrada. Hispani jam viribus aucti, Gallisque in Calabria superiores, Albinum Marescalum castris exuere aggrediuntur, Callimeram urbem occupant, ac opima spolia, quæ in civitate corraferant, Seminariam transferre meditantur; ast Albinus in Terinensi agro transitum obsidente, in ipso Dominicæ Nativitatis die tanto impetu obruebantur, ut post pertinax utrinque certamen tandem Hispani in fugam acti fuerint, desideratis eorum mille, captisque mille trecentis, Galli vero quindecim vexilla in victoriæ signum auferebant, imo etiam, postquam omnes sarcinas Hispani amisissent, Albinus tota Callimeræ præda potitus est.

§. CXLVIII.

Adversa Nemofii Ducis fortuna.

Ceterum Nemofii Dux Hispanos Baruli, ubi ipse Consalvus imperabat, arte inclusos tenebat; equidem Albinus urbem toto armorum apparatu obsidentem censebat, ut hoc pacto Hispanis omnis spes auxilii in Sicilia parati præcisa esset. Prætulit tamen Nemofius eorum opinionem, qui duntaxat aditum ad urbem intercludi existimabant; ea tamen

Sæcul. XVI
A.C. 1502.

La Palice.

men consilia postmodum Gallorum rebus summo opere adversabantur, nam interea Consalvus Rubosium, oppidum decimo lapide a Barallo distitum, cui Palicius præerat, occupavit, huncque Franciæ Belliducem, Nemosio Canosiam contendente, captum abduxit. Præterea Hispani pecuniarum apparatus ex Tranio submissum Gallis eripiebant, ac Castellanetani cives Gallorum præsidium expellebant, pagique Helvetiorum Mediolanensi Ducatui confines Lucarni arcem expugnabant, ac Calvimontium Venetorum subsidiis, quæ promiserant, frustra expectatis, inde recedere compellebant: Suaresius enim Figuero ac Hispaniæ Orator, ne Gallis legiones subsidio mitteret, rempublicam clam sollicitabat, spe fretus, quod Veneti cum Ferdinando foedus inirent, atque adversus Gallos sua arma Hispanis jungerent.

§. CXLIX.

Archidux in Flandriam redux, per Franciam transiens.

Sub hac rerum vicissitudine Gallis tantopere adversa Philippus Archidux, ulterioris moræ in Hispania pertæsus, nil deliberatius habuit, quam in Flandriam reverti; unde Ferdinando Socero suo exposuit, se denuo Gallias petiturum,

ac

ac concordiam inter Hispaniam, & Fran-
 ciam conciliaturum. Displicuit primo
 hoc Archiducis consilium Regi Catho-
 lico; perspectam enim habebat Generi sui
 æquitatem juxta ac animi sinceritatem,
 qui aliunde Principis de Vere Gallorum
 studiosissimi placitis facile acquiescere so-
 litus erat. Instabat nihilominus Archi-
 dux, ac iterum, iterumque Regi infi-
 nuabat, se non sine magno rerum Hispa-
 nicarum emolumento Gallias pertransi-
 turum, necnon acturum cum Ludovico
 Rege, concepta spe firma, eundem ad
 pacis consilia fore inclinandum, cum hic
 non minus ardentem concordiam exopta-
 ret, proin si & ipse ad pacem paratum
 exhiberet animum, se omnem navatu-
 rum operam, ut consentiente Gallorum
 Rege Fridericus Neapolis Regno resti-
 tueretur, pactis quibusdam conditioni-
 bus, exiguoque tributo quotannis pende-
 do; si vero nec ista placeret propositio,
 inducturum se Regem Christianissimum,
 ut in favorem Claudiæ Filiae suæ juri-
 bus in Neapolis regnum cederet, ea le-
 ge, ut Rex Catholicus suum vicissim jus
 in idem regnum transferret in Carolum
 Luxemburgi Ducem Nepotem suum, at-
 que Archiducis filium natu majorem,
 hocque pacto, atque inito inter utrum-
 que Principem connubio utriusque Regis
 jura ad Neapolitanum Regnum coalitu-
 ra,

Sæcul. XVI.

A.C. 1503.

Marian lib.

27. n. 76.

Surius ap-

pend. ad

Nauclet. p.

528. & 538.

Sæcul. XVI. ra, nec ultra ob Regni partitionem animorum diffensionem fore timendam. Hæc A.C. 1503. rationum momenta Ferdinandum induxerunt, ut haud cunctanter Archiducis votis annueret.

§. CL.

Archidux Lugduni cum Ludovico XII. confert.

Marian. lib. 27. ut supr. Ceterum Rex Catholicus, ut plurimum Historicorum testimonio comperimus, astu Regiæ suæ Majestatis minus digno Consalvi conatus adjuvare intenderat; cum enim Archidux sinceritate animi nulli secundus esset, minus vero alios decipiendi voluntatem haberet, parum in ceteris integritatem pia credulitate suspicabatur, quo tamen factum, ut alii ejus bonitatem iniquo usu corrumpere, nam in præsentis rerum vicissitudine nil opportunius erat, quam ut Galli vana pacis spe pascerentur, ne eorum classis plene instructa e Genuensi portu solveret, priusquam Germani Tergesto Barulum pervenissent; igitur ad exequenda hæc consilia selecta est Archiducis industria: quapropter Ferdinandus celebratis Castellæ, & Arragoniæ Ordinum comitiis, Archiducem nominat suum in Galliis Legatum, plena pacem conciliandi auctoritate munitum, eidemque dantur

Sæcul. XVI.
A.C. 1503.

tur mandata ad id muneris necessaria, quæ transgredi nefas esset. Accepto negotio Archidux datis literis a Ludovico XII. secundi per Franciam itineris copiam postulat, Regiam suam Majestatem Lugduni, ubi tum agebat, invisurus. Annuit Rex lubenti animo, ac Philippus acceptis Perpiniani securitatis literis profectus, ineunte anno quingentesimo tertio supra millesimum Lugdunum advenit, ubi post crebras cum Rege consultationes inter utrumque pacis negotium expeditum est, cum interea Cardinalis de Ambasia, atque Albiensis Episcopus ejus frater seligerentur, qui soli conferrent cum Abbate Bernardo de Buille, quem Ferdinandus non multo post Archiducis discessum ablegaverat, ampliori longe potestate instructum, quam tamen is Archiduci manifestare prohibebatur, nisi prius, quæ in ea continebantur, ad amissum servare, ac secreti fidem jurato promitteret.

§. CLI.

Pacis Articuli Gallum inter & Hispanum.

Verum nulla ferme Bernardi Abbatis *Recueil des traittez imprimez chez Leonard.* habebatur ratio, mandata enim Archiduci data prævaluere, ac nequidem Abbati, ut hac super re Ferdinandum Regem edoceret, *tom. 5. l. 5. c. 26.* libertas concessa est.

imo

Sæcul. XVI. A.C. 1503. imo injecto terrore eundem compulerunt, ut mandati sui literas Archiduci traderet. His ita prævie dispositis de pace actum est, quæ die secunda Martii conclusa, utrinque firmata fuit, his conditionibus. I. Matrimonium cum Carolo Luxemburgico Philippi Filio, & Claudia Ludovici XII. Filia natu majore ratum sit, id ipsum Regina Anna de Britannia anxiiis votis desiderabat; II. Eidem Carolo dotis nomine cedatur Neapolis Regnum, ea nempe portio, quæ Galliarum Regis esset; III. Reges vero Catholici illi ipsi relinquunt, quæ ibidem possiderent, nimirum Calabriæ, & Apuliæ Ducatus; IV. Pace utrinque firmata, Dux Luxemburgicus, ejusque Sponsa Regis, ac Neapolis Reginæ titulo gaudeant, nihilominus ambo Reges sua quilibet parte fruantur; ceteræ vero terræ adhuc dum controversæ, uti est Capitanata, ipsi Philippo depositi loco tam a Ludovico XII. quam Ferdinando tradantur, si autem forte Dux, vel ejus Sponsa, matrimonio necdum confecto, fatis fungerentur, Virorum integræ fidei ab utroque Rege selectorum arbitrio Capitanatæ possessio decidatur. V. Denique neuter dolo malo in induciarum leges peccet. Huic foederi Bernardus Abbas, quamvis Domini sui jussis adversaretur, subscribere haud dubitabat, illudque Feciales

les promulgabant, atque ad utriusque Sæcul. XVI.
A. C. 1503.
exercitus Duces deferebant. Paruit Ne-
mosii Dux, non ita Consalvus, saltem
nisi prius a Rege suo illud acceptare di-
fertis verbis juberetur; fertur quoque,
Consalvum a Ferdinando de Lugdunensi
Archiducis itinere prævie edoctum, ei-
que datum fuisse negotium, ut concor-
diæ pactis ibidem sancendis non acce-
deret, donec aliud mandatum acceptu-
rus esset.

§. CLII.

*Bellum Consalvo pace rejiciente re-
dintegratum.*

Cum igitur Consalvus hæc pacta acce- Maria. l. 27
n. 96. & 99.
ptare recusaret, omne rursus ad ar-
ma consilium resumitur, eoque magis ad
bellum accenditur Consalvus, quo prom-
ptiora Germanorum auxilia, quæ haud
pauciora erant duobus millibus a Cæsare
submissis, advenerant; præterea Papam,
ac Venetos a Gallorum studiis alienum
fovere animum, satis sibi compertum ha-
buit, nuntiumque accepit, quatuor illa
Gallorum millia, quæ Genuæ appulsa
erant, seditionem concitasse, eoquod
bellici ærarii Dispensatores pacis initæ
fama decepti, æs militare distribuere
morarentur: in tanto igitur opportuni-
tatum concursu bellum continuari, haud
ingratum Regi Catholico fore, facile si-
Hist. Eccles. Tom. XXXI. E e b̄

Sæcul. XVI. bi persuadebat Consalvus, dummodo secundus quoque armorum successus coluderet. Equidem ad hoc usque temporis punctum Gallorum conatibus ferme semper prospera adspirabat fortuna, brevi tamen tota rerum facies immutata erat: concurrebat enim ad Gallorum ruinam ipsius Regis sui negligentia, qui nimia in Archiducem fiducia sopitus, reliquos belli apparatus prætermisit: Ferdinandus ex adverso rebus suis optime prospiciens, Gallos pacis, quam ipse servare minime cogitabat, securitate decepit, suasque partes strenue firmavit, ac denique ad malorum cumulum accessit Gallici exercitus Belliducum temeritas.

§. CLIII.

Galli Seminarice cæsi.

Inter hæc factum est, ut Albinus certaminis impatiens ferocius quam cautius, atque inexpectatis subsidiis in Francia instructis in mediam irrueret aciem, cui præerat Hugo Cardonius. Inconfiderti hujus impetus specimen etiam edidit Albinus die vigesima prima Aprilis prope Seminariam in Calabria, eodem in loco, qui paucos ante annos Gallis victoriæ campus exstitit. Ast nunc vix prælio datum erat initium, cum Galli, spreto efficaci Ducis sui hortatu, perruptis eorum

eorum ordinibus, cæsi fugatique recederent, ac nequidem primum Hispanorum impetum sustinerent, cum vero secunda quoque Gallorum acies, quæ peditibus constabat, ferme omnes equis suis dejectos conspiceret, hostium turmis cingerebatur, unde nec etiam gladio e vagina educto una omnes fuga dilapsi sunt, Hispanis fugitivos usque ad Gioiæ portas presso pede insequentibus. Capti sunt ferme omnes Belliduces, ac Tribuni, nec benigniorem sortem tulit ipse Albinus, intra Angitolæ arcem, quo se receperat, undique cinctus, quem quidem ne Hispani occiderent, reverentia cohibiti fuerunt, arcem tamen non armorum vi, sed famis violentia ad deditiōem compellebant; equidem arx nonnisi ad tertium aut forte quartum diem commeatu instructa erat, annonam tamen Albinus tam provide distribuebat, ut decem, aut omnino duodecim diebus præsidarii alerentur: demum vero Albinus captum se dedere coactus est, toto pene Equitatu sese protinus Victoris arbitrio relinquente.

§. CLIV.

Consalvus Barulo Cerignolam delatus.

Postera die Nemosii Dux accepto Gallicæ cladis nuncio prælii discrimen
 E e 2

Sæcul. XVI.

A C 1503.

*Marian. ib.**Marian. ib.*

n. 104.

Guic. l. 5.

sub-

SEcul. XVI. subeundum censebat, priusquam Con-
A.C. 1503. salvus victricibus Hispanorum armis sese
 conjungeret. Ergo Dux Baruli aditus
 quaquaversum tanta solertia obsidet, ut
 Consalvum ibidem inclusum victoriarum,
 quas sui in Calabria reportabant, notitia
 fugeret, nihilominus strenuus ille Belli-
 dux, cum annonæ penuria vehementer
 premeretur, relictis Baruli mœnibus Ce-
 rimolam versus progreditur, quæ urbs est
 longemunitissima, inde Aufido flumine
 vectus, prope Cannas appulsus est, ac
 demum continuato itinere Cerignolam
 pervenit, copiis ex militari disciplina or-
 dine suo incedentibus, ne eis in itinere
 molestia inferretur, aut forte ab hoste
 vicino obruerentur. Præcesserant Fa-
 bricius Columna, & Ludovicus Herrera,
 stipati exploratorum turma, ac mille
 equitibus. Primum agmen duobus pe-
 ditum Hispanorum millibus validum du-
 cebat Didacus Mendoza, quem media
 acies æquali peditum numero, præter
 ducentos cataphractos sequebatur, du-
 ctore Termensio Duce. Tandem ipse Con-
 salvus ultimo agmini, necnon Germano-
 rum, ac cataphractorum copiis, & resi-
 duæ Equitum parti imperabat, hostem,
 si forte iter prohibere, aut irruere tenta-
 ret, repulsurus. Regio erat, per quam
 ducebatur exercitus, siccitate horrescens,
 ac ardore non tolerabili exusta, iter quo-
 que

que ob crebras viarum ambages expectatione longius excurrerebat : unde Gallis compertis Hispanorum molestiis, adeo propitiam rerum vicissitudinem in rem suam vertere, hostemque ad praelium provocare meditabantur; Consalvus vero, quod res erat, suspicatus, castra sua omni, qua potuit, arte ac natura firmare festinabat, hostem strenue excepturus.

§. CLV.

Fruentum pro Gallis coemptum Pontificis jussu Romæ interceptum.

Quapropter mutato consilio Belliduces, qui sub Nemosii Ducis imperio militabant, in eam abierunt sententiam, ut Apulia atque Calabria Consalvi arbitrio relinqueretur, Gallorum vero exercitus Neapolin reverteretur, donec ex Francia promissa advenirent auxilia. Suadentibus morem gefisset Nemosius, nisi consilii effectum Papa, Duxque Valentiniensis præpediissent; cum enim Romæ minori pretio, quam in Neapolis Regno frumentum venderetur, Nemosius potissimam, quam ex Aprutio ac Terra-Laboris collegerat, reddituum partem ad illud ibidem coemendum infumebat, jamque in eo erat, ut collectam frumenti copiam eveheret, atque ad Gallorum castra maritimo itinere transferret, cum

E e §

ecce!

sæcul. XVI.
A.C. 1503.

Sæcul. XVI. ecce! Alexander, ejusque filius, cum
 A. G. 1503. aperte adversari necdum auderent, clam
 tamen Hispanis favere anhellarent, Romanæ
 urbis Magistratum subornant, ut hic auctoritate
 sua frumentum abduci, ac publicis horreis includi
 juberet, porrecto Sedi Apostolicæ libello supplici,
 quo falso exponebat, fata, segetesque hoc anno
 in Ecclesiæ ditionibus tam parcas produxisse
 fruges, ut vix ad populum nutriendum satis
 essent: Unde factum, ut crescente annonæ penuria
 penitus Gallorum consilia everterentur, qui ad
 Neapolis Regnum aditus Hispanis præcludere
 meditabantur.

§. CLVI.

Galli in prælio Cerignolano cæsi.

Maria. l. 27. n. 105. Hoc Papæ, Ducisque Valentinensis facinus Gallici exercitus Præfectis a deo indignum videbatur, ut prælio rem
Sabellic. En. II. lib. 2. dirimendam esse omnes concordie suffragio censerent; ergo in hostem movent,
Raynald. ad ann 1503. n. 5. tanta vero cunctatione progrediuntur, ut nonnisi postrema diei hora Cerignolam pervenirent: unde Nemosii Dux pugnam ad posteram diem differre constituit; percommode enim, cum hæc urbs imperio ejus pareret, pernoctare poterat, cetera persuasus, Consalvo nonnisi unius diei annonam superesse, proin altera die, ut

ut sibi de comteatu provideret, castra mo-
 vere compulsum iri. Verum præcox pug-
 nandi aviditas denuo Gallorum rebus
 obfuit; quippe Ivo Alegrius certamen ad
 posteram diem differri pertinacius nega-
 bat, ejusque sententiæ potissima cetero-
 rum Belliducum pars accessit, quæ eo-
 dem temporis articulo prælium esse com-
 mittendum pronuntiabat. Ergo die vi-
 gesima octava Aprilis, quæ erat feria
 sexta, pugnae initium datur, concurren-
 te insolito quodam fato, quo Hispani abs-
 dubio territi, animum despondissent, ni-
 si Consalvi industria adversam etiam for-
 tem in rem suam vertere didicisset; ejus-
 enim jussu in medio prælii campo quæ-
 dam pulveris pyrei dolia collocabantur,
 ut militum usui exigente necessitate ma-
 gis expedita forent: Verum, quo casu
 ignoratur, pulvis ignem concepit, & qui-
 dem eo temporis puncto, quo Galli pri-
 mas acies aggredi contendebant; Flam-
 mis in altum erumpentibus, exercitus
 ingenti terrore repletur, ac de prospero
 prælii successu penitus desperat; id enim
 ab Hispanis, gente superstitionibus ob-
 noxia, in funestum proximæ cladis omen
 acceptum est: Consalvus vero nihil om-
 nino territus, fronte serena ac tranquil-
 la adstantes alloquitur, inquit: Ma-
 gni animo amici estote, certum victoriæ
 augurium! jam enim festivi lætitiæ ignes
 accen-

Sæcul. XVI. accenduntur. Hisce verbis ad cunctos
 A.C. 1503. militum ordines confestim delatis, mox
 timor evanuit.

Belcar. hist.

l. 9. c. 10.

Marian. ut

supr.

Bellefor. lib.

6. c. 10.

Jamjam accerrimum utrinque com-
 mittitur prælium; ast brevi victoriæ sum-
 ma penes Consalvum stetit, & Nemosii
 Dux, cum juxta Hispanorum Ordines
 progredere, ipse, parique fato Chan-
 denierus, & Montamarus minoris sclo-
 pi globis trajecti perierunt, desideratis
 etiam selectioris militiæ plusquam tribus
 Gallorum millibus. Parta victoria Con-
 salvus, cum inter occisorum cadavera
 Nemosii corpus inveniret, illud Baruli in
 Ecclesia S. Francisci sepeliri curavit, ad-
 hibita pompa funebri, quæ tanto Princi-
 pi generis nobilitate, ac animi dotibus
 longe clarissimo debita erat. Inter ca-
 ptivos recensebatur Castillonius, Sa-
 lernitanus vero, & Melfitensis Prin-
 cipes, necnon Lochitanus Marchio,
 quamvis faucii essent, opportuna tamen
 fuga libertati suæ consuluerunt. Ferunt,
 Hispanorum nonnisi novem in prælio oc-
 cubuisse, non paucos tamen sitis impo-
 tentia in itinere mortuos. Ceterum Vi-
 ctoribus prælii campus cessit, qui & ibi-
 dem tota nocte stationem tenebant, eo-
 rumque arbitrio altera die Cerignola urbs
 sese relinquebat, cujus exemplo ipsa quo-
 que arx, atque Canosium deditioem
 fece-

fecerunt : unde Consalvus Hispanorum Sæcul. XVI.
 Dux, nemine amplius obistente, Mel- A.C. 1503.
 phiam contendit, ac civibus ultro por-
 tas urbis aperientibus, recta Neapolin
 petiit.

§. CLVII.

*Totum ferme Neapolis Regnum Con-
 salvo subditum.*

Vix comperto Consalvi adventu, inco- Guicc. l. 5.
 læ urbis Præfectum supplices ade- Marian. lib.
 unt, ut sese ad Castrum novum recipe- 28. n. 1. § 3.
 ret: ipsi vero confestim Metropolis suæ
 claves Victori tradunt, moxque Capita-
 natæ, ac Basilicatæ Principatus Hispa-
 norum potestati sese subjiciunt; quam
 plurimi enim Proceres in Salernitana Pro-
 vincia, ac potissimis Regni urbibus jam-
 jam certatim victoribus sese dederant.

§. CLVIII.

Archidux Soceri sui perfidiam exosus.

Tam subita rerum vicissitudo, tamque
 inopina animorum mutatio univer-
 sam Europam insolita admiratione defi-
 xit, maxime vero Philippo Archiduci,
 cujus potissimum intererat, magnum, acer-
 bumque dolorem attulit, Soceri, ac Socrus
 suæ perfidiam exhorrescens. Eo tempore
 Philippus Burgi in Bressia cum Sabaudia
 Duce

Sæcul. XVI. Duce leviro suo venationibus indulgebat,
 A.C. 1503. accepto autem rei gestæ nuncio Regi Ca-
 tholico non solum facti indignitatem da-
 tis literis exprobravit, sed etiam nuncia-
 ri jussit, se Regis Christianissimi præsi-
 dium imploraturum, nec ex Gallis re-
 cessurum, donec innocentia sua adeo lu-
 culentis comprobaretur testimoniis, ut
 nemini dubitandi locus superesset. Ad-
 fuit ejusdem verbis fidei constantia; mox
 enim Lugdunum versus iter aggressus
 est: interea vero Ferdinandus & Isabel-
 la ad Ludovicum Galliarum Regem Le-
 gatum decernunt, qui pro ipsis adversus
 Generum suum causam diceret. Ergo
 Legatus Archiducem mandati sui limites
 excessisse insimulat, ille vero tam validis
 rationum momentis innocentiam suam
 vindicat, ut Rex de Philippi integritate
 persuasus, dirempta lite responderit:
 „ Si Socer tuus perfidiæ reum se fecit,
 „ noli ejus exemplum imitari, potior sit
 „ tibi Regni, quod facili negotio recu-
 „ perare poteris, quam honoris nulla
 „ ætate reparandi jactura. „ His dictis
 Archiducem multis amicitiae signis cu-
 mulatum valere jussit, ac in Flandriam
 redeundi veniam dedit.

§. CLIX.

Sæcul. XVI.
A. C. 1503.*Cajeta a Consalvo incaſſum obſeſſa.*

Ceterum, quamvis Galli ingenti clade attriti fuiſſent, nihilominus Ivonis Alegrii ſolertia quatuor peditum millia cum quadringentis Cataphractis Hispanorum furori ſubduxit: præterea adhuc dum Gallorum imperio parebant tam in Aprutio, quam alibi nonnullæ civitates, nimirum præter alias, Aquila, Rocca Evendria, Venuſia, & Matabora. Ergo Alegrius ad Cajetenſem urbem, arte ac natura longe munitiſſimam, exercitus ſui reliquias admovet, quas, ubi Conſalvus obſidionem parabat, urbi intulit, eamque inviſto robore defendit, donec ex Galliis opportuna adventaſſent auxilia: hinc Conſalvus, cui inexpectata erat Alegrii induſtria, Caſtellionum, quod a priſcis *Formianum* appellatum creditur, ſeſe recipere compellitur, amiſſo Hugone Cardonno, animi fortitudine inter Hispaniæ Equites nominatiſſimo, qui grandioris plumbi globo occiſus fuit.

*Marian. lib. 28. n. II.**Roche d'Evendre forte Rocca Imperiale.*

§. CLX.

Ovi caſtrum a Petro Navarra captum.

Hæc dum Cajetæ gerantur, Petrus Navarra Neapoli Caſtrum Ovi oppugna-

Secul. XVI
A.C. 1503

pugnabat. Muniebatur illud quorundam Gallorum praesidio, qui, Consalvo ad urbem recepto, eo confugerant. Ergo Petrus validissima tormentorum suggesta ad maris oram erigit, ac rupi, cui castrum imponitur, propius accedit, murisque subruendis fossores adhibet, ut apertis cuniculis ignem admovere possit; hanc ob rem Petrus primus hujus artis inventor, perperam licet, celebratur: cum vero segnior primi cuniculi impetus operati successus spem fefellisset, murus iterata vi dejectus, obsessos ruina sua oppressit, ac demum Belliduces & milites, quibus indigesta lapidum moles pepercerat, promiscue omnes Victorum gladius absumpsit; id enimvero Gallis iniquissimo tempore factum; si enim castrum unica adhuc die hostium impetus sustinisset, Genuensium classe altera mox die Neapolim appulsa, deditiois injuriam effugisset.

§. CLXI.

Bellicus Gallorum apparatus contra Hispanos.

Interea Rex Catholicus primas eo curas intendit, ut Ludovicum Regem vana spe detineret, atque Archiduci invidiam crearet; hanc ob rem Gallis significat, se Friderico Regi rursus Neapolis coronam vindicaturum, ut vero, inquebat

Fer-

Ferdinandus, a privato quæstu alienum ostendam animum, lubenti animo huic Regi omnia, quæ Hispani in hoc regno possident, reddam, ea tamen lege, ut & Galli paucas illas, quas adhucdum ibi tenent, urbes eidem restituant. Detexit Cardinalis de Ambasia versutum Ferdinandi consilium, idque tanta verborum vehementia Hispaniæ Ministris exprobravit, ut initum cum eis foedus omnino rescinderetur: unde Rex eos intra viginti quatuor horas Lugduno, ac post octiduum toto Regno excedere jubet, utque ignominiam Gallico nomini iniustam deleteret, bellum restaurat, cuius ingens apparatus toti Europæ terrorem incuteret.

§. CLXII.

Quatuor exercitus a Ludovico XII. conscripti.

Igitur Rex quatuor omnino exercitus conscribit, quorum tribus terra, quarto mari bellum gereret; ex terrestribus validior octodecim peditum, ac duo cataphractorum millia recensebat, cui Trinolius imperaret, Neapolis Regnum recuperaturus. Tres reliqui ad id instruebantur, ut Hispaniam infestis armis invaderent, quorum primo Albretus præfectus, per Occidaniam in Ruscinonensem Comitatum

Sæcul. XVI.
A.C. 1503.

Sæcul. XVI.
A.C. 1503. mitatum penetraret, alter vero Ductore Joanne Fuxo Narbonensi Vice-Comite, collectis in Aquitania copiis, a Fontis rapidi obsidione bellum auspicaretur. Denique navalis exercitus Cataloniæ, ac Valentiniæ regni oras obsideret, & Cajetanæ urbi suppetias ferret, ac quodvis auxilii genus ex Hispania Neapolim transferri prohiberet: verum cunctis hisce amplis Gallorum apparatibus longe superior erat Consalvi solertia, ac Petri Navarrae dexteritas, qui ambo cunctos Franciæ conatus tam fortiter eludebant, ut Ludovico XII. nil reliquum esset, quam tarda nimis poenitentia, qua ad exequenda ejusmodi consilia immensos ferme sumptus se frustra impendisse summopere dolebat.

